

Semesterplan for Efterår 2025

Sidefag i Psykologi

Indholdsfortegnelse

Bachelorsidefag i psykologi (5.sem.)	2
5. semester	2
Semesterbeskrivelse for uddannelser ved Aalborg Universitet	2
Socialpsykologi med samfundsteori	4
Kandidatsidefag i psykologi (1. Sem., både 45 erts og 75 erts sidefag)	17
1. semester	17
Semesterbeskrivelse for uddannelser ved Aalborg Universitet	17
Modulbeskrivelse for Kognitionspsykologi	19
Modulbeskrivelse for Udviklingspsykologi	30
Modulbeskrivelse for Pædagogisk Psykologi	43
3. semester	62
Introduktion til arbejds- og organisationspsykologi (5 ECTS)	62
Modulbeskrivelse for Biologisk Psykologi	69
Klinisk Psykologi (10 ECTS)	82

Bachelorsidefag i psykologi (5.sem.)

5. semester

Semesterbeskrivelse for uddannelser ved Aalborg Universitet

Oplysninger om semesteret

Studienævn: Studienævn for Psykologi

Studieordning 2025: <https://studieordninger.aau.dk/2025/50/5889>

Semesterets temaramme

Semestret er opbygget af to kurser:

- Socialpsykologi med samfundsteori (15 ECTS)
- Bachelorprojekt på centrale fag (15 ECTS)

Socialpsykologi med samfundsteori præsenterer psykologiske og sociologiske teorier om, hvorledes individet kan forstås i relation til dets sociale og samfundsmæssige kontekst. Socialkontekstuelle forklaringsmodeller er præsenterede i forhold til individets relationer til andre individer, til grupper, sociale institutioner og kultur.

Semesterets organisering og forløb

Som introduktion til psykologi og universitetet, vil der være planlagt flere sociale arrangementer i starten af semestret. Sideløbende med disse sociale tiltag vil der være faglige mentorer tilknyttet semestret, således at de studerende har mulighed for både social tilknytning via tutorkorps samt faglig sparring og samtaler med ældre psykologistuderende fra mentorkorpset. Disse tilbud fra tutorer og mentorer er tiltænkt både ordinære psykologistuderende samt sidefagsstuderende.

Undervisningen i personligheds- og socialpsykologi bliver tilbudt som forelæsninger og seminarundervisning på mindre klassehold. PBL introduceres via forelæsninger og vejledning i processen i udformningen af projektet, som udarbejdes i projektgrupper.

I løbet af semestret vil der planlægges midtvejs- og slutevaluering, hvor det er muligt at tilkendegive tanker omkring læring, opbygning, og proces.

Aktivitet	Tidsslot og lokale	Titel	Ansvarlig
Introduktion og velkomst	2x45	Introduktion til BA-sidefag studerende	Nik Kharlamov:
Midtvejsevaluering	2x45	Midtvejsevaluering og intro til synopsis evaluering	Nik Kharlamov:
Slutevaluering	2x45	Slutevaluering	Nik Kharlamov:

Semesterkoordinator og sekretariatsdækning

Ankerlærer:

Nik Kharlamov: nik@ikp.aau.dk

Modulansvarlig, Socialpsykologi:

Sarah Awad: awads@ikp.aau.dk
Peter Clement Lund: pclement@ikp.aau.dk

Sekretariatsdækning

Skema og moodle: ikp-skema-psykologi@ikp.aau.dk
Eksamenssekretariat og bekræftelser: psykologi-eksamen@ikp.aau.dk
Studienævnet – dispensationer og merit: ad@id.aau.dk
Kontakt til studievejledningen: psyk-vejl@ikp.aau.dk

Socialpsykologi med samfundsteori

Modultitel dansk: Socialpsykologi med samfundsteori

Modultitel engelsk: Social Psychology and Social Theory

ECTS: 15

Placering

5. semester, sammenlæst med 1. Semester (Bacheloruddannelse i Psykologi)

Modulansvarlig

Sarah Awad (SA), awads@ikp.aau.dk

Bo Allesøe Christensen (BC), boallesoe@ikp.aau.dk

Undervisere

Alfred Sköld (AS), alfred@ikp.aau.dk

Brady Wagoner (BW), wagoner@ikp.aau.dk

Bo Allesøe Christensen (BC), boallesoe@ikp.aau.dk

Bolette Windfeld Thesbjerg (BT), bwt@ikp.aau.dk

Jonas Yurtsever, yey@ikp.aau.dk

Martin Mølholm (MM), mam@ikp.aau.dk

Nicolai Graakjær, (NG), nicolaig@ikp.aau.dk

Rasmus Birk (RB), rbirk@ikp.aau.dk

Sarah Awad (SA), awads@ikp.aau.dk

Sebastian Tobias-Renstrøm (ST), str@ikp.aau.dk

Svend Brinkmann (SB), svendb@ikp.aau.dk

Thomas Duus Henriksen (TH), tdh@ikp.aau.dk

Seminarholdere

Hold 1-3, Bolette Windfeld Thesbjerg (BT), bwt@ikp.aau.dk

Hold 4-6, Thomas Duus Henriksen (TH), tdh@ikp.aau.dk

Hold 7-8 (sidefag), Bo Allesøe Christensen (BC), boallesoe@ikp.aau.dk

Type og sprog

Sproget er en kombination af dansk og engelsk. Titlerne på forelæsningserne er på engelsk, da de oftest referer til specifikke kapitler og/eller emner i pensumlitteraturen. Hovedparten af litteraturen er på engelsk, hvorimod forelæsningserne vil foregå på både engelsk og dansk, afhængig af den enkelte forelæser.

Mål

Modulet omfatter teorier om, hvorledes individet må forstås som socialt og samfundsmæssigt, og herunder dækkes både psykologiske og sociologiske tilgange til socialpsykologien.

Læringsmål

Viden

Den studerende skal gennem modulet opnå viden om og forståelse af:

- teorier og metoder indenfor socialpsykologien
- socialpsykologiens videnskabshistoriske udvikling og feltets aktuelle status
- centrale teorier og metoder indenfor samfundsteori
- elementære begreber indenfor sociologi.

Færdigheder

Den studerende skal gennem modulet opnå færdigheder i:

- at kunne undersøge og anvende socialpsykologiske problemstillinger på en metodisk forsvarlig måde i bl.a. forandringsorienteret øjemed
- at vurdere og identificere centrale samfundsteoretiske problemstillinger af betydning for psykologien
- at identificere og analysere centrale teoretiske konflikter mellem væsentlige klassiske og moderne samfundsteorier med relevans for psykologien samt
- at formidle socialpsykologiske og samfundsteoretiske indsigter i psykologfaglige sammenhænge.

Kompetencer

Den studerende skal gennem modulet opnå kompetencer til:

- at benytte socialpsykologisk og samfundsteoretisk viden til at håndtere problemstillinger indenfor feltet
- selvstændigt at kunne tage ansvar for egen faglig udvikling.

Fagindhold og sammenhæng med øvrige moduler/semestre

Kurset i socialpsykologi med samfundsteori omhandler spørgsmål om, hvordan individet kan forstås som socialt og samfundsmæssigt indlejret. Sagt på en anden måde gælder kursets hovedinteresse forholdet mellem individ og samfund.

Kurset er organiseret efter et tematisk og til dels et historisk princip. Nogle forelæsninger omhandler således historiske og videnskabsteoretiske præmisser, mens andre omhandler nogle af de senest tilkomne strømninger og problematikker. De fleste forelæsninger er struktureret omkring bestemte tematikker og andre om specifikke teoretikere.

Det er hensigten, at den studerende skal opnå viden om socialpsykologiens videnskabsteoretiske udvikling og aktuelle status, socialpsykologiens klassiske og aktuelle temaer samt socialpsykologiens forbindelse til samfundsteorien og dennes (samfundsteoriens) centrale temaer og begreber. Det er også hensigten, at den studerende skal kunne bringe denne viden i anvendelse på problemstillinger af socialpsykologisk og samfundsteoretisk interesse og/eller relevans.

Kursusmodulet danner den teoretiske baggrund blandt andet for de studerendes arbejde med problembaseret læring og PBL-modulet samt for projektmodulet på 2. semester af uddannelsen. I kombination med personlighedspsykologi danner kursusmodulet således grundlag for det arbejde, der skal udføres ifm. projektarbejdet på uddannelsens første 2 semestre, samt giver en indføring i nogle væsentlige og grundlæggende elementer, der skal anvendes fremadrettet på psykologuddannelsen.

Omfang og forventet arbejdsindsats

15 ECTS svarer til 405 timers arbejdsindsats, og disse forventes fordelt på følgende måde:

Aktivitet	Timer
20 forelæsninger à 2 timer	40
10 seminargange à 2 timer	20
Læsning og forberedelse	344

Eksamen	1
---------	---

NB: lektioner tælles som timer.

Antal forelæsninger: 20 x 2 timer

Antal forelæsningshold: 1

Antal seminartimer: 10 x 2 timer

Antal seminarhold: 8

Deltagere

Studerende på 1. semester (bachelor i psykologi)

Samlæst med sidefagsstuderende

Deltagerforudsætninger

Bachelorstuderende ved psykologistudiet.

Modulaktiviteter (kursusgange med videre)

Modulet består samlet set af 20 forelæsninger (på både dansk og engelsk), 10 seminarer (på både dansk og engelsk) og en synopsis-eksamen, der skal forsvares mundtligt i slutningen af semestret. Der lægges vægt på den studerendes evner udi kritisk tænkning, dialog om centrale spørgsmål indenfor både socialpsykologi og samfundsteori og anvendelsen af modulets forskellige teoretiske perspektiver på en given problemstilling. Ved at deltage i forelæsninger, seminarer og eksamen forventes det, at den studerende opnår viden om både centrale teorier og studier indenfor socialpsykologi og samfundsteori – der kan diskuteres, anvendes og reflekteres over.

Aktivitet	Tidsslot	Titel	Underviser/ Seminarholder
1. Forelæsning	2 x 45 min.	Forelæsning: Introduction to Social Psychology and Social Theory	Sarah Awad & Bo Christensen
2. Forelæsning	2 x 45 min.	Forelæsning: History of Psychology & Social Theory	Bo Christensen & Rasmus Birk
1. Seminar	2 x 45 min.	Seminar	BC, BT, TH
3. Forelæsning	2 x 45 min.	Forelæsning: Self and identity	Svend Brinkmann
4. Forelæsning	2 x 45 min.	Group dynamics	Nicolai Graakjær
5. Forelæsning	2 x 45 min.	Group think & culture	Bo Christensen
6. Forelæsning	2 x 45 min.	Pro- and anti-social behaviour: Helping others and hurting others	Bo Christensen
2. Seminar	2 x 45 min.	Seminar	BC, BT, TH
7. Forelæsning	2 x 45 min.	Social Cognition: Attribution and Attitudes	Sarah Awad

8. Forelæsning	2 x 45 min.	Forelæsning: Social Identity & the 'other'	Sarah Awad
3. Seminar	2 x 45 min.	Seminar	BC, BT, TH
9. Forelæsning	2 x 45 min.	Forelæsning: Obedience and Tyranny	Brady Wagoner
10. Forelæsning	2 x 45 min.	Forelæsning: Social change: social influence and social representations	Brady Wagoner
4. Seminar	2 x 45 min.	Seminar	BC, BT, TH
11. Forelæsning	2 x 45 min.	Forelæsning: Social interaction & stigma – Goffman	Nicolai Graakjær
12. Forelæsning	2 x 45 min.	Forelæsning: Emotions and embodiment	Svend Brinkmann
13. Forelæsning	2 x 45 min.	Forelæsning: Happiness, Post-modernity, and diagnoses	Svend Brinkmann
5. Seminar	2 x 45 min.	Seminar	BC, BT, TH
14. Forelæsning	2 x 45 min.	Forelæsning: Power and discourse - Foucault	Martin Mølholm
15. Forelæsning	2 x 45 min.	Forelæsning: Gender & Sexuality	Sarah Awad & Bolette Windfeld Thesbjerg
6. Seminar	2 x 45 min.	Seminar	BC, BT, TH
16. Forelæsning	2 x 45 min.	Forelæsning: Self reflexivity & social stratification	Jonas Yurtsever
7. Seminar	2 x 45 min.	Seminar	BC, BT, TH
17. Forelæsning	2 x 45 min.	Forelæsning: Love and relationships	Alfred Sköld
8. Seminar	2 x 45 min.	Seminar	BC, BT, TH
18. Forelæsning	2 x 45 min.	Forelæsning: Social Acceleration and Resonance - Rosa	Sebastian Tobias-Renstrøm
9. Seminar	2 x 45 min.	Seminar	BC, BT, TH
19. Forelæsning	2 x 45 min.	Forelæsning: Applying Social Psychology to the topic of Sustainability & climate change	Sarah Awad
20. Forelæsning	2 x 45 min.	Forelæsning: Course Summary and exam preparation	Bo Christensen & Sarah Awad
10. Seminar	2 x 45 min.	Seminar	BC, BT, TH

Eksamen

En individuel intern mundtlig prøve i Socialpsykologi med samfundsteori.

Prøven foregår som en samtale mellem den studerende, eksaminator og censor med udgangspunkt i en synopsis, der er en kort, fokuseret akademisk tekst, som udmunder i en eller flere teser, der forsvares i en mundtlig præsentation og diskussion under samtalen. Den

mundtlige præstation forventes maksimalt at vare 5 minutter.

Eksaminationen foregår på baggrund af synopsis, den studerendes mundtlige præsentation og det samlede pensum. Synopsis udarbejdes individuelt i relation til pensum. Der gives karakter på grundlag af den samlede præstation.

Pensumramme: 1500 standardsider

Sidetal for synopsis: 1-3 sider.

Normeret prøvetid: 30 minutter inklusiv votering og karaktergivning.

Tilladte hjælpemidler: Med visse hjælpemidler:

- De studerendes noter.
- Projektrapporten (synopsis)

Der må ikke anvendes generativ AI (fx ChatGPT) i forbindelse med eksamen

Bedømmelsesform: Ved bedømmelsen gives der karakter efter 7-trinsskalaen.

Prøvens omfang: 15 ECTS-point.

Forelæsningsmanchet – som bruges i Moodle kursusrum:

1. Forelæsning: Introduction to Social Psychology and Social Theory

2 timer v/ Sarah Awad & Bo Christensen

Denne forelæsning vil introducere til socialpsykologi og samfundsteori i et overordnet perspektiv. Der vil være fokus på, hvorfor det er relevant at forstå både socialpsykologi og samfundsteori, hvilke typer af spørgsmål der kan stilles indenfor hver af disse perspektiver, hvorfor de komplimenterer hinanden, hvordan de arbejder rent metodologisk og hvad I skal bruge det til. Derudover vil forelæsningen også omhandle, hvad formålet med kurset er og hvordan kurset er opbygget. Litteraturen til forelæsningen er introducerende kapitler og begynd med at læse Hogg & Vaughan og Smith & Haslam for en kort introduktion til socialpsykologi og Laustsen et al. for en introduktion til samfundsteori.

Forelæsningens pensum

- Hogg & Vaughan (2009), Kap. 1
- Laustsen et al. (2017), Kap. 1
- Smith & Haslam (2017), Intro

2. Forelæsning: History of Psychology & Social Theory

2 timer v/ Bo Christensen & Rasmus Birk

Denne forelæsning vil introducere til socialpsykologiens og samfundsteoriens historie. Der vil redegjort for psykologiens overordnede historie og særligt hvordan socialpsykologien har udviklet sig som disciplin i forhold til psykologien og til dels samfundsteorien. Her vil der være fokus på klassikerne som Wundt og Le Bon, og disciplinens udvikling herfra op til de mest berømte eksperimenter, som vi også dækker senere på kurset.

Yderligere vil der blive redegjort for samfundsteorien opkomst og hvilken betydning denne har haft for eftertiden. Der vil være fokus på, 'klassikerne' indenfor samfundsteori, herunder

Marx, Weber, Simmel og Durkheim og nogle af deres essentielle begreber, såsom fremmedgørelse, rationalitet, individualitet, anomie og mere. Forelæsningen vil forsøge at give et overblik over, hvordan disse klassikeres tilgange til og perspektiver på sociologien har haft indflydelse på videnskabens efterfølgende udvikling og dermed give et udgangspunkt til at forstå de senere samfundsteoretiske tematikker, der bliver berørt i kurset.

I Laustsen bogen skal kapitel 2 læses fra start til slut og kapitel 3 handler i første halvdel om Durkheim, og skal læses, hvor sidste halvdel af kapitlet omhandler Honneth og er mindre relevant. Dernæst skal I læse kapitel 2 og 3 i Richards (I har online adgang via AUB), som giver en generel introduktion til psykologiens historie. Det vigtige her er *ikke* at kunne huske alle detaljerne – men at få et indtryk af, hvordan psykologi som videnskab og disciplin opstår.

Forelæsningens pensum

- Jacobsen, Laursen & Olsen (2013), Indledning [7 s.]
- Laustsen et al. (2017) Kap. 2 & 3
- Richards & Stenner (2022), Kap. 3 & 13 [28 s.]

3. Forelæsning: Self and Identity

2 timer v/ Svend Brinkmann

This lecture gives an introduction to the concepts of self and identity. It covers traditional approaches as well as more recent ones. Finally, it focuses on the idea that identity is a form of self-interpretation that involves moral concerns.

Forelæsningens pensum

- Hogg & Vaughan (2009), Kap. 3
- Brinkmann (2008) [19 s.]

4. Forelæsning: Groups

2 timer v/ Nicolai Graakjær

Denne forelæsning introducerer socialpsykologiens centrale begreb om grupper. Forelæsningen tager afsæt i forskellige definitioner og vægtlægninger i forhold til at identificere distinkte gruppestrukturer og -processer. Forelæsningen diskuterer derudover, hvad der karakteriserer socialpsykologiens måde at undersøge grupper på.

Forelæsningens pensum

- Graakjær N.J. (2013a) [13 s.]
- Graakjær, N.J. (2013b) [24 s.]
- Hogg, M., & Vaughan, G. (2009). Kap. 2

5. Forelæsning: Group think & culture

2 timer v/ Bo Christensen

I denne forelæsning, vil vi fokusere på grupper ud fra et socialpsykologisk perspektiv. Vi vil se på, hvordan grupper socialiserer deres medlemmer, hvordan de er strukturerede gennem roller og status, samt hvad der gør de hænger sammen. Herunder også hvad man betegner som groupthink, at beslutninger taget på vegne af grupper kan være udtryk for processer af social eller ideologisk konformitet, og ikke baseret på overvejelser der inddrager etiske, moralske eller kritiske præmisser. I forhold til at forstå, hvordan grupper hænger sammen, vil vi også inddrage kultur og kommunikations afgørende betydning.

Forelæsningens pensum:

- Hogg & Vaughan (2009), Kap. 6 & 11
- Much 1995 [25 s.]

6. Forelæsning: Pro- og anti-social adfærd: Helping and hurting others

2 timer v/ Bo Christensen

I denne forelæsning vil vi kigge på pro- og anti-social adfærd ud fra et social-psykologisk perspektiv. Vi vil spørge til, hvad der foranlediger folk til for eksempel aggressiv såvel som hjælpende adfærd. Vi vil kigge på både biologiske såvel som mere socio-kulturelt orienterede forsøg på at forstå dette, hvilket indikerer at vi må inddrage personlige, kulturelle såvel som situationelle faktorer som havende betydning. Endelig vil vi kontekstualisere alle disse overvejelser gennem en perspektivering til Latané og Darleys studier i bystander effekten.

Forelæsningens pensum

- Hogg & Vaughan (2009), Kap. 8 & 9
- Smith & Haslam (2017), kap. 12

7. Forelæsning: Social Cognition: Attribution and Attitudes

2 timer v/ Sarah Awad

Forelæsningen præsenterer fænomenet social kognition—dvs., hvordan menneskernes tankeprocesser fungerer i hverdagslivet når der er tale om sociale sammenhænge fx perception af andre mennesker og tilskrivning af årsager og motiver til egen og andres opførsel. Forelæsningens fokuspunkter er begreber tilskrivning (attribution) og holdninger (attitudes) samt processer såsom kognitiv dissonans, hvormed holdninger ændres afhængigt af situationen/konteksten. Hogg og Vaughans kapitler præsenterer begreber og oversigt over relevant forskning mens Smith og Haslams kapitler præsenterer LaPiere og Festingers klassiske studier, som i sin tid lancerede og definerede forskningsfeltet.

Forelæsningens pensum

- Hogg & Vaughan (2009), Kap. 2 & 4
- Smith & Haslam (2017), kap. 2 & 3

8. Forelæsning: Social identity and the 'other'

2 timer v/ Sarah Awad

In this lecture the focus is on how we identify ourselves through belonging to certain groups (in-group) and how our group identity could affect how we see and behave towards the 'other' (out-group). Start with reading Hogg & Vaughan, Kap. 7, then read about the two classic social psychology studies: Sherif's study (Smith & Haslam, kap.9) and Tajfel's study (Smith & Haslam, kap.10). Then we will discuss the cultural representations of the 'other' through Edward Said's classic work on orientalism (McCarthy, 2010).

Forelæsningens pensum

- Hogg & Vaughan (2009), Kap. 7
- Smith & Haslam (2017), kap. 9 & 10
- McCarthy, C. (2010) [17 s.]

9. Forelæsning: Obedience and Tyranny

2 timer v/ Brady Wagoner

This lecture focuses on social psychology in the post-WWII and its focus on understanding the Nazis. After briefly outlining the Authoritarian Personality, it concentrates on Milgram's (1963) classic experiment on Obedience, including video footage, and explores whether it explains Eichmann's behaviour (Smith and Haslam, 2017, kap 7). Lastly, we examine Zimbardo's prison study, together with his explanation in terms of situational factors and 'de-individualization' (Smith and Haslam, kap 8).

Forelæsningens pensum

- Smith & Haslam (2017), kap. 7 & 8
- Milgram (1963) **[5 s.]**

10. Forelæsning: Social change: social influence and social representations

2 timer v/ Brady Wagoner

This lecture explores two research approaches developed by the social psychologist Serge Moscovici: conversion theory (Smith and Haslam kap.6) and social representations theory (Moscovici, 1981; Wagoner & Oldmeadow, 2008). The former will be approached through a wider discussion of work in social influence namely, norm formation (Sherif), conformity (Asch) and minority influence (Moscovici), which can be found in Smith & Haslam, 2017, kaps, 4, 5 and 6 respectively.

Forelæsningens pensum

- Smith & Haslam (2017), kap. 4 & 5 & 6
- Asch (1955) **[5 s.]**
- Moscovici (1981) **[28 s.]**
- Wagoner & Oldmeadow (2008) **[3 s.]**

11. Forelæsning: Social interaction & stigma – Goffman

2 timer v/ Nicolai Graakjær

Denne forelæsning introducerer E. Goffmans socialpsykologi. Forelæsningen tager afsæt i Goffmans bidrag til at forstå mellemmenneskelige (især ansigt-til-ansigt) samkvemsformer, og forelæsningen vil perspektivere bidraget til tidligere såvel som senere bidrag på området. Laustsen et al. (2017) og Kristiansen (2010) kan med fordel læses før de to centrale Goffman-tekster.

Forelæsningens pensum

- Laustsen et al. (2017), Kap. 9
- Goffman (1963) **[20 s.]**
- Goffman (1967) **[40 s.]**
- Kristiansen (2010) **[16 s.]**

12. Forelæsning: Emotions and embodiment

2 timer v/ Svend Brinkmann

Forelæsningen introducerer socialpsykologiske og samfundsteoretiske perspektiver på emotioner og affektivitet, med udgangspunkt i spørgsmål om hvilken rolle hhv. biologi/natur, kultur/normativitet og fornuft/kognition spiller i affektive processer.

Forelæsningens pensum

- Laustsen et al. (2017), Kap. 10
- Bo (2012) [19 s.]
- Hochschild (1979) [20 s.]

13. Forelæsning: Happiness, Post-modernity, and diagnoses

2 timer v/ Svend Brinkmann

This lecture discusses how to understand happiness and suffering from social psychological perspectives. A particular focus on the impact of psychiatric diagnoses is introduced, and concepts such as medicalization and pathologization are introduced as key perspectives on a postmodern epoch.

Forelæsningens pensum

- Brinkmann (2014) [19 s.]
- Laustsen et al. (2017), kap. 8

14. Forelæsning: Power and discourse- Foucault

2 timer v/ Martin Mølholm

How is it possible to organize a society in such a way, that the people living in that society are likely to act in more or less predictable and foreseeable ways, aiming at taking care of more or less specifically defined problems, challenges and/or urgent needs? How is it possible for the few to transform the many in such a way, that the many – without being threatened, coerced, intimidated or in other ways forced against their will – are not only likely to be acting in desirable ways, but also to share the attitudes, perceptions, understandings and discourses which guide and direct them to act in that way? In this lecture I will, based on the work of (among others) the French philosopher Michel Foucault, offer you a few possible answers to these questions and related ones. Furthermore, I will discuss with you the implications of Foucault's concept of knowledge and power at a societal level, as well as the articles On Therapeutic Authority – Psychoanalytical Expertise under Advanced Liberalism by Miller and Rose (1994), The Subject and Power by Michel Foucault (1982) and The Stigma of Stress and the Absence of Agency by Mølholm and Vetner (2018). The latter article is further reading that serve as (somewhat different) examples of how a discourse-archaeological approach and analysis of the dispositif can be done.

Forelæsningens pensum

- Foucault (1982) [20 s.]
- Miller & Rose (1994) [37 s.]
- Mølholm & Vetner (2018) [23 s.]
- Mølholm & Vetner (2016) [44 s.]

15. Forelæsning: Gender and Sexuality

2 timer v/ Sarah Awad & Bolette Windfeld Thesbjerg

Denne forelæsning vil introducere til køn og seksualitet i både socialpsykologien og samfundsteorien.

I første halvdel vil vi snakke om gender/køn og seksualitet som sociale kategorier med specifikke normer og forventninger fra Ellis et al. kapitel. En række centrale begreber – herunder intersektionalitet, feminisme og kulturel relativisme – vil blive diskuteret og perspektiveret.

I anden halvdel vil der blive fokuseret på Judith Butler og Donna Haraways radikale tilgange til kønsforskningen. Der vil blive lagt særlig vægt på Butlers koncept om kønnet som performativt, hvordan hun forholder sig til biologisk og social køn (sex and gender), hvordan kroppe bliver gjort „forståelige“ og hvordan kønnet herigennem materialiserer sig.

Kapitlet i Laustsen et. al. Berører både Butler og Haraway og er væsentligt, dog er delen om Butler den vigtigste. Derudover er teksten af Brady og Schirato en god introduktionstekst til Butlers tanker om kønnet. Essayet af Butler selv er relevant, men også det mest krævende af teksterne; det giver et indblik i Butlers indledende perspektiver om kønnet som performativt.

Forelæsningens pensum

- Ellis et al. (2020) **[22 s.]**
- Brady and Schirato (2011) **[17 s.]**
- Butler (1988) **[12 s.]**

16. Forelæsning: Self-reflexivity & social stratification

2 timer v/ Jonas Yurtsever

Denne forelæsning vil præsentere 2 af sociologiens største tænkere fra den sene del af det 20. århundrede, Pierre Bourdieu og Anthony Giddens. På hver sin måde forsøger Giddens og Bourdieu at overkomme struktur-aktør dualismen med deres teorier og derfor er det meningsfuldt at forstå dem som beslægtede, men også vidt forskellige.

Vi skal gennemgå nogle af Bourdieus væsentligste bidrag fra han teoretiske begrebsapparat, der omhandler social stratifikation, reproduktion, distinktioner, felter osv. - og se hvordan habitusbegrebet er Bourdieus "løsning" på skellet mellem det subjektive og det objektive.

Vi skal herefter se på Giddens' betragtninger om overgangen til det han kalder senmoderniteten og hvilke konsekvenser dette har for menneskers selvidentitet – heriblandt hvordan vi kan forstå refleksivitet som en af de primære fænomener i senmoderniteten. Vi skal ligeledes gennemgå, hvordan Giddens forstår forholdet mellem struktur og aktør igennem sit begreb om Strukturationsteorien og - på sammen måde som Bourdieu – har et prakselogisk syn på mennesket og verden.

Der er 2 primærtekster, den ene af Bourdieu er en beskrivelse af hans kapitalbegreb, den anden af Giddens er introduktionen til en af hans hovedværker, nemlig Senmodernitet og Selvidentitet. De 2 sekundære tekster er grundige introduktioner til begge teoretikere og diskussioner af deres værker.

Forelæsningens pensum

- Bourdieu (1986/2010) **[12 s.]**
- Giddens (1991/1996), kap. 1 **[27 s.]**
- Järvinen (2020) **[25 s.]**
- Kaspersen (2020) **[19 s.]**

17. Forelæsning: Love and relationships

2 timer v/ Alfred Sköld

Denne forelæsning undersøger den betydning som mellemmenneskelige relationer generelt, og kærligheden specifikt, har i et socialpsykologisk perspektiv. Med udgangspunkt i en idéhistorisk oversigt over de måder hvorpå kærligheden er blevet forstået i den antikke, kristne, høviske og romantiske tradition, samt hvordan disse indvirker på dagens kærlighedsideal. På denne baggrund udfoldes de samtidige betingelser for den måde hvorpå vi indgår i og udlever relationer i dag. En række samfundsteoretikere argumenterer for at vi lever i en brydningstid, hvor fremvæksten af det senmoderne samfund (Giddens, 1992), og den post-romantiske tidsalder (Illouz, 2012) grundlæggende har ændret koordinaterne for vores samvær, og de forventninger vi har til relationer igennem livet. På baggrund af Hogg & Vaughan (2009) og Badiou (2012) undersøges den videre betydning af disse forandringer i et kritisk lys, samt hvordan de kan ses i lyset af overordnede samfundsmæssige strukturer.

Forelæsningens pensum

- Hogg & Vaughan (2009), Kap. 10
- Illouz (2012) [17 s.]
- Giddens (1992) [15 s.]
- Badiou (2012) [8 s.]

18. Forelæsning: Social Acceleration and Resonance - Rosa

2 timer v/ Sebastian Tobias-Renstrøm

Denne forelæsning vil give et indblik i en af samtidens vigtigste sociologer, Hartmut Rosa. Som fjerde generation af Frankfurterskolens kritiske teori, vil der blive givet en kort introduktion til, hvad Frankfurterskolen var og er og hvordan kritisk teori (i denne version) stadig er væsentlig i dag. Herefter vil følge en gennemgang af Hartmut Rosa begrebsunivers og hans perspektiver om social acceleration og hvorfor det er vigtigt med et temporalt perspektiv i samfundsvidenskaberne. Der vil blive gennemgået de 3 kategorier, hvori Rosa mener vi kan observere denne acceleration og de motorer han mener driver acceleration. Herefter skal vi se på konsekvenserne for den enkelte og hvilke former for deceleration følger i kølvandet på samtiden evindelige acceleration.

Som afslutning skal vi dykke ned i Rosas "løsning" på accelerationsproblematikken, navnlig hvad han kalder for resonans.

Den første Rosa tekst fra 2003 giver et godt overblik over hans perspektiver på den sociale acceleration. Teksten har nogle år på bagen og Rosa har forfinet perspektiverne siden da, men den giver en kort og meningsfuld indgang til hans tankegods – læs den først. Rosa teksten fra 2017 giver en dybere indsigt i hans perspektiver på hvad det gode liv er og introducerer hans resonansperspektiv. Den sidste tekst af Susen 2019 er en opsummering af Rosa magnum opus om resonans og giver en grundig gennemgang af perspektiverne i denne bog.

Forelæsningens pensum

- Rosa (2003) [30 s.]
- Rosa (2017) [19 s.]
- Susen (2019) [35 s.]

19. Forelæsning: Applying Social Psychology to Sustainability

2 timer v/ Sarah Awad

For this lecture, we look back at social psychology and discuss the nature of the knowledge

created by this field and what does it say about human nature. Reflect on this using Gergen's (1973) reading.

Then we will apply different theories and concepts of the course to the topic of sustainability. As this course is about understanding and applying theories to different topics, we will look at how social psychological knowledge could be used to promote environmentally sustainable ways of living (Clayton & Brook, 2015; Adams, 2017).

Forelæsningens pensum

- Gergen (1973) [11 s.]
- Clayton & Brook (2005) [15 s.]

20. Forelæsning: Course Summary and exam preparation

2 timer v/ Bo Christensen & Sarah Awad

Samlet pensumliste:

Bøger	
Hogg, M., & Vaughan, G. (2009). <i>Essentials of social psychology</i> . Pearson Education.	350
Smith, J. R., & Haslam, S. A. (Eds.). (2017). <i>Social psychology: Revisiting the classic studies</i> . Sage.	210
Laustsen, C. B., Larsen, L. T., Nielsen, M. W., Ravn, T., & Sørensen, M. P. (2017). <i>Social theory: a textbook</i> . Routledge. Adgang via AUB: https://kdbk-aub.primo.exlibrisgroup.com/permalink/45KBDK_AUB/n4l1aj/alma9920763420805762	176
Artikler og kapitler (disse kan findes i modulets kursusrum på Moodle eller via AUB link)	
Asch (1955). Opinions and social pressure. <i>Scientific American</i> , 193, 31-35 https://kdbk-aub.primo.exlibrisgroup.com/permalink/45KBDK_AUB/159qapk/cdi_crossref_citationtrail_10_1038_scientificamerican1155_31	5
Beck, U & Beck-Gernsheim, E. (2000). <i>Individualization</i> . London: Sage. Herfra kap 1 og 2. https://kdbk-aub.primo.exlibrisgroup.com/permalink/45KBDK_AUB/159qapk/cdi_proquest_miscellaneous_39038885	28
Badiou, A. (2012). <i>Lovprisning af Kærligheden</i> (s.31-39). Forlaget Philosophia Ltd.	8
Bo, I. G. (2012). Det sociale bånd og følelser i menneskers interaktion: Thomas Scheffs socialpsykologiske perspektiv på stolthed og skam. <i>Psyke & Logos</i> , 2012, 33, 7-26.	19
Bourdieu, P. (1986/2010). The forms of capital (1986). I: I. Szeman & T. Kaposy (red.), <i>Cultural Theory: An anthology</i> . Oxford: Wiley-Blackwell. (s. 81-93)	12
Brinkmann, S. (2008). Identity as self-interpretation. <i>Theory & Psychology</i> , 18, 404-422.	19
Brinkmann, S. (2014). Languages of suffering. <i>Theory & Psychology</i> , 24, 630-648.	19
Butler, J. (1988): "Performative Acts and Gender Constitution: An Essay in Phenomenology and Feminist Theory." <i>Theatre Journal</i> 40(4):519-531.	12
Brady, A. & Schirato, T. (2011): "Gender." in <i>Understanding Judith Butler</i> . SAGE Publications.	17
Clayton, S. & Brook, A. (2005). Can psychology help save the world? A model for conservation psychology. <i>Analyses of Social Issues and Public Policy</i> , 1-15.	15

Ellis, S. J., Riggs, D. W., & Peel, E. (2020). Lesbian, gay, bisexual, trans, intersex, and queer psychology: An introduction. Cambridge University Press. (chapter 5 pp.90-112).	22
Jacobsen, M. H., Laursen, E. & Olsen, J.B. (2013), <i>Socialpsykologi. En grundbog til et fag</i> . København: Hans Reitzels Forlag. pp. 17-23.	7
Foucault, M. (1982). The subject and power. <i>Critical inquiry</i> , 8(4), 777-795.	20
Fraser, C. & Burchell, B. (2001). The nature of social psychology. In <i>Introducing Social Psychology</i> (pp. 403-415). Cambridge: Polity.	12
Gergen, K. J. (1973). Social Psychology as History. <i>Journal of Personality and Social Psychology</i> . 26(2). 309-320. https://kbbk-aub.primo.exlibrisgroup.com/permalink/45KBDK_AUB/159gapk/cdi_proquest_journals_614272508	11
Giddens, A. (1991/1996). <i>Modernitet og Selvidentitet – Selvet og Samfundet under Sen-moderniteten</i> . København: Hans Reitzels Forlag. Herfra kap. 1 (21-48)	27
Giddens, A. (1992) <i>Intimitetens forandring – Seksualitet, kærlighed, og erotik i det moderne samfund</i> (s. 49-64). Hans Reitzels Forlag.	15
Goffman, E. (1963). Stigma. Notes on the management of spoiled identity. London: Penguin books. Herfra dele af kap. 1 (11-31).	20
Goffman, E. (1967). On face-work. In E. Goffman, <i>Interaction ritual. Essays on face-to-face behavior</i> . New York Pantheon Books. P.5-45	40
Graakjær N.J. (2013a). Gruppeforskning. Amerikanske og europæiske perspektiver 1930-1970. I: M. Jacobsen, E. Laursen & J.B. Olsen (Red.), <i>Socialpsykologi. En grundbog til et fag</i> (s. 85-98). København: Hans Reitzels Forlag.	13
Graakjær, N.J. (2013b). Grupper. Definitioner, strukturer og processer. I M. Jacobsen, E. Laursen & J.B. Olsen (Eds.). <i>Socialpsykologi. En grundbog til et fag</i> (s. 269-293). København: Hans Reitzels Forlag	24
Hochschild, A. R. (1979). Emotion work, feeling rules, and social structure. <i>American journal of sociology</i> , 85(3), 551-575.	20
Illouz, E. (2012). <i>Why Love Hurts. A Sociological Explanation</i> (s. 1-17). Cambridge: Polity Press	17
Järvinen, Margaretha (2020). "Kapitel 17: Pierre Bourdieu" i Andersen, Heine & Kaspersen, Lars Bo (red.): <i>Klassisk og Moderne Samfundsteori</i> , Hans Reitzels Forlag, s. 463-488	25
Kaspersen, L. B. (2020). "Kapitel 20: Anthony Giddens", i Andersen, Heine & Kaspersen, Lars Bo (red.): <i>Klassisk og Moderne Samfundsteori</i> , Hans Reitzels Forlag, s. 683-702	19
Kristiansen, S. (2010). "Erving Goffman: Om sociologisk mikroskopi og social orden mellem tillid og kynisme", i Jacobsen, M. H.; Carleheden, M & Kristiansen, S (red.) <i>"Tradition of Fornylse - en problemorienteret teorihistorie for sociologien"</i> , Aalborg Universitetsforlag, s. 351-367	16
McCarthy, C. (2010). The Cambridge introduction to Edward Said. Cambridge University Press. P. 68-85	17
Milgram, S. (1963). Behavioural study of obedience. <i>Journal of Abnormal and Social Psychology</i> , 67. 371-378.	8
Miller, P., & Rose, N. (1994). On therapeutic authority: Psychoanalytical expertise under advanced liberalism. <i>History of the human sciences</i> , 7(3), 29-64.	37
Moscovici, S. (1981). On social representations. In: J.P. Forgas (ed.) <i>Social Cognition: Perspectives in Everyday Understanding</i> . London: Academic Press.	28
Much, N. (1995). Cultural Psychology. In J. Smith, R. Harre & L. von Langenhove (Eds.), <i>Rethinking Psychology</i> (pp. 97-121). London: Sage.	25
Mølholm, M., & Vetner, M. (2018). The Stigma of Stress and the Absence of Agency. <i>Zeitschrift für Diskursforschung</i> , 6(1).	23

Mølholm, M., & Vetner, M. (2016). Diskursarkæologi og dispositivanalyse. In Diskurs og praksis: Teori, metode og analyse (pp. 25-58). Samfundslitteratur	44
Richards, G. & Stenner, P. (2022). Putting Psychology in its place (4th). Routledge. [Kapitel 3 og 13]. Adgang via AUB: https://kdbk-aub.primo.exlibris-group.com/permalink/45KBDK_AUB/159gapk/cdi_askewsholts_vle-books_9781000606430	28
Rosa, H. (2003): "Social Acceleration: Ethical and Political Consequences of a Desynchronized High-Speed Society." <i>Constellations</i> 10(1):3–33.	30
Rosa, H. (2017): "Dynamic Stabilization, the Triple A. Approach to the Good Life, and the Resonance Conception Stabilisation Dynamique, l'approche Du « Triple A » Du Bien-Être et La Conception de La Résonance." <i>Questions de Communication</i> 31(31):437–56.	19
Susen, S. (2019): "Correction to: The Resonance of Resonance: Critical Theory as a Sociology of World-Relations?" <i>International Journal of Politics, Culture, and Society</i> 1–36.	35
Wagoner, B. & Oldmeadow, J. (2008). Review of Psychoanalysis: Its image and its public by Serge Moscovici. <i>Social Psychological Review</i> , 10(1), 55-57	3
Sideantal	1495

Kandidatsidefag i psykologi (1. Sem., både 45 ects og 75 ects sidefag)

1. semester

Semesterbeskrivelse for uddannelser ved Aalborg Universitet

Oplysninger om semesteret

Studienævn: Studienævn for Psykologi

Studieordning 2025: <https://studieordninger.aau.dk/2025/53/5890>

Semesterets temaramme

Dette semester introducerer tre centrale almenpsykologiske discipliner: kognitionspsykologi, udviklingspsykologi og pædagogisk psykologi. Her rejses både grundteoretiske og praktiske hhv. anvendelsesorienterede spørgsmål og teorier, så som hvordan vi opfatter vores omverden, hvordan vi husker eller glemmer ting, hvordan børn udvikler sig hhv. hvordan lære vi i forskellige kontekster i livsforløbet.

Semesteret indeholder tre kursusmoduler som på forskellig vis undersøger og afdækker menneskers oplevelse af deres verden og deres færdigheder. Kurset kognitionspsykologi behandler kognition, som består af perception, hukommelse, problemløsning, sprog, kreativitet og andre beslægtede felter. I kurset udviklingspsykologi anlægges der et udviklingsmæssigt perspektiv, hvor disse og andre af menneskers kognitive og sociale færdigheder belyses ud fra studier af bl.a. børn. Det er imidlertid ikke begrænset til barndommen men omhandler også menneskelig udvikling livet igennem. Pædagogisk psykologi beskæftiger sig med de psykologiske aspekter af praksis, hvor der foregår udvikling, uddannelse og læring. Her diskuteres nogle af de mest indflydelsesrige traditioner indenfor pædagogik og pædagogisk

psykologi, de forskellige læringsteoretiske positioner, aspekter knyttet til de psykiske processer og de personlige forhold, der indgår i udviklings- og læringsforløb og der perspektiveres løbende til aktuelle pædagogisk-psykologiske debatter og fænomener.

Semesterets organisering og forløb

De tre kurser tilrettelægges som forelæsninger og seminarer. De tre kurser afvikles parallelt. I løbet af semestret vil der planlægges semesters midtvejs- og slutevaluering, hvor det er muligt at tilkendegive tanker omkring læring, opbygning, proces etc.

Der er ca. 20 forelæsningstimer pr kursus, som ofte bliver lagt som enten 2 eller 4 timers blokke. Derudover er der 4 til 5 seminargange/øvelser pr modul hvor man mødes 2-3 timer og har mulighed for at diskutere emner fra forelæsningerne eller pensum med deltagelse af en underviser. Der er ca. 1000 siders pensum pr modul, så semesteret kan hurtigt føles læse-tungt, og det anbefales at man planlægger i overensstemmelse med dette.

Aktivitet	Tidsslot og lokale	Titel	Ansvarlig
Introduktion og velkomst	2x45	Introduktion til BA-sidefag studerende	Nik Kharlamov
Midtvejsevaluering	2x45	Midtvejsevaluering og intro til synopsis evaluering	Nik Kharlamov
Slutevaluering	2x45	Slutevaluering	Nik Kharlamov

Semesterkoordinator og sekretariatsdækning

Ankerlærer: Nik Kharlamov nik@ikp.aau.dk

Modulansvarlig, kognitionspsykologi:

Tia Hansen tia@ikp.aau.dk

Modulansvarlig, udviklingspsykologi:

Kristine Jensen de López kristine@ikp.aau.dk

Modulansvarlig, pædagogisk psykologi:

Noomi Matthiesen, NM (noomi@ikp.aau.dk)

Sarah Kirkegaard Jensen, SKJ (sakije@ikp.aau.dk)

Sekretariatsdækning

Skema og moodle: ikp-skema-psykologi@ikp.aau.dk

Eksamenssekretariat og bekræftelser: psykologi-eksamen@ikp.aau.dk

Studienævnet – dispensationer og merit: ad@id.aau.dk

Kontakt til studievejledningen: psyk-vejl@ikp.aau.dk

Modulbeskrivelse for Kognitionspsykologi

Modultitel dansk: Kognitionspsykologi

Modultitel engelsk: Cognitive Psychology

ECTS: 10

Placering

1. Semester KA-sidefag, sammenlæst med 3. Semester (Bacheloruddannelse i Psykologi)

Modulansvarlig

Tia Hansen (TH), tia@ikp.aau.dk

Undervisere

Tia Hansen (TH), tia@ikp.aau.dk

Nik Kharlamov (NK), nik@ikp.aau.dk

Jørn Ry Hansen (JRH), ryhansen@ikp.aau.dk

Patrick Bender (PB), pbender@ikp.aau.dk

Chalotte Glintborg (CG), cgl@ikp.aau.dk

Johan Trettvik (JT), trettvik@ikp.aau.dk

Seminarholdere

Hold 1-2: Nik Kharlamov

Hold 3-4: Jørn Ry Hansen

Hold 5-7: Johan Trettvik

Type og sprog

Kursusmodul.

Undervisning på dansk, pensum primært på engelsk.

Mål

Modulet omfatter introduktion til kognitionspsykologi, herunder væsentlige klassiske og aktuelle tilgange, centrale temaer og metoder, samt forholdet mellem problemstilling, teori, metode og praksis.

Læringsmål

Viden

Den studerende skal gennem modulet opnå viden om og forståelse af:

- fagets afsæt i indlæringspsykologien og dennes grundprincipper
- udvalgte og relevante tilgange til kognitionspsykologi
- væsentlige teorier, metoder og fund inden for centrale kognitionspsykologiske områder. Områderne kan være, men er ikke afgrænset til, perception, opmærksomhed, vidensrepræsentation, sprog og begreber, problemløsning og beslutningstagning samt hukommelse.
- forholdet mellem teori og empiri i faget og
- den principielle anvendelighed af kognitionspsykologisk viden i praktiske sammenhænge.

Færdigheder

Den studerende skal gennem modulet opnå færdigheder i:

- at anvende den tilegnede viden til at identificere og formulere væsentlige og relevante kognitionspsykologiske problemstillinger inden for de centrale temaer
- at anvende den tilegnede viden til at identificere formål, design og fund i enkle empiriske undersøgelser og
- at analysere, diskutere og reflektere over problemstillingerne under inddragelse af teori og evidens med henblik på at kunne begrunde og vælge mellem centrale kognitionspsykologiske teorier samt
- at formidle kognitionspsykologiske indsigter i psykologfaglige sammenhænge.

Kompetencer

Den studerende skal gennem modulet opnå kompetencer til

- at håndtere teoretisk og empirisk forståelse af kognitionspsykologiske fænomener inden for centrale temaer og
- at knytte teori og empiri til praktiske, konkrete og dagligdags problemstillinger.

Fagindhold og sammenhæng med øvrige moduler/semestre

Kognitionspsykologien undersøger, hvordan mennesker erkender verden, herunder sig selv i den. Fagets genstandsområde er de almene processer, som realiserer perception, hukommelse og tænkning, hvilket gør kognitionspsykologi til nødvendig baggrundsviden i andre områder af psykologien. Studiet af kognitive processer har en lang forhistorie. Oldtidens filosoffer interesserede sig for bevidsthedsindholdet og dets relation til den ydre verden, og da videnskabelige studier af psykologi begyndte i slutningen af 1800-tallet, var emnerne hukommelse og forholdet mellem sansning og bevidsthedsindhold. I international psykologi blev indlæringspsykologi (behaviourisme) derpå den dominerende tilgang i et halvt århundrede, men omkring 1970'erne overtog forståelser med vægt på kognitive processer denne rolle. Herfra har kognitionspsykologien udviklet sig i mange retninger, hvoraf kurset bl.a. tematiserer økologisk validitet og anvendelsesperspektiver. Kognitionspsykologiens teorier er ofte partial-teorier, dvs. teorier vedrørende et afgrænset fænomenområde, og de bygger på omfattende empirisk undersøgelse. Et væsentligt mål med kurset er, at de studerende lærer denne type belæg og argumentation at kende.

Omfang og forventet arbejdsindsats

10 ECTS svarer til 270 timers arbejdsindsats, og disse forventes fordelt på følgende måde:

Aktivitet	Timer
19 forelæsninger à 2 timer	38
Evalueringer	4
5 seminargange à 2 timer	10
Læsning og forberedelse	216
Eksamen	1
Kollektiv feedback på eksamenen	1

NB: lektioner tælles som timer.

Antal forelæsninger: 19

Antal forelæsningshold: 1

Antal seminar timer: 10

Antal seminarhold: 7

Deltagere

3. semesters studerende på bacheloruddannelsen i Psykologi samlest med sidefagsstuderende

Deltagerforudsætninger

Pensum er svært at læse uden gode engelskkundskaber. Det anbefales at have gennemført første år på studiet, herunder benyttet 1. semesters støtte til at læse akademiske tekster og videnskabelige undersøgelser, notetagning, organisering af eget arbejde osv.

Modulaktiviteter (kursusgange med videre)

Modulet består samlet set af 19 forelæsninger og 5 seminarer (alle på dansk) og en mundtlig eksamen. Forelæsninger er ikke pensum-resuméer, der kan erstatte eget studium af kilderne, men de bistår med overblik ved at skitsere hovedlinjer og centrale spørgsmål, teorier og undersøgelser, og de bistår med forankring i noget allerede kendt ved at inddrage studerende med eksempler og små øvelser/demonstrationer undervejs. På seminarer kan studerende skiftes til at fremlægge kilder, som derpå diskuteres. Det anbefales desuden at anvende grundbogens studiestøttende spørgsmål og demonstrationer under læsningen.

		Tidsslot	Tema	Forelæser
Forelæsning	1	2 x 45 min	FL: Introduktion til kognitionspsykologien	Nik Kharlamov
Forelæsning	2	2 x 45 min	FL: Indlæringspsykologi	Patrick Bender
Forelæsning	3	2 x 45 min	FL: Metoder	Jørn Ry Hansen
Seminar	1	2 x 45 min	Sem: Læsning af fagets kildetyper	Seminarholderen
Forelæsning	4	2 x 45 min	FL: Introduktion til perception	Jørn Ry Hansen
Forelæsning	5	2 x 45 min	FL: Introduktion til opmærksomhed og bevidsthed	Nik Kharlamov
Forelæsning	6	2 x 45 min	FL: Økologisk perceptionspsykologi	Johan Trettvik
Forelæsning	7	2 x 45 min	FL: Opmærksomhed /perception i aktivitet	Nik Kharlamov
Seminar	2	2 x 45 min	Sem: Perception	Seminarholderen
Forelæsning	8	2 x 45 min	FL: Introduktion til hukommelse	Tia Hansen
Forelæsning	9	2 x 45 min	FL: Erindring	Tia Hansen
Forelæsning	10	2 x 45 min	FL: Meta og strategier	Tia Hansen
Forelæsning	11	2 x 45 min	FL: Generel viden	Chalotte Glintborg
Forelæsning	12	2 x 45 min	FL: Funktionsperspektiv på hukommelse	Tia Hansen
Seminar	3	2 x 45 min	Sem: Hukommelse	Seminarholderen
Forelæsning	13	2 x 45 min	FL: Introduktion til sprog	Nik Kharlamov
Forelæsning	14	2 x 45 min	FL: Sprogsystemets lag	Jørn Ry Hansen

Forelæsning	15	2 x 45 min	FL: Funktionsperspektiv på sprog	Jørn Ry Hansen
Seminar	4	2 x 45 min	Sem: Sprog	Seminarholderen
Forelæsning	16	2 x 45 min	FL: Problemløsning og kreativitet	Johan Trettvik
Forelæsning	17	2 x 45 min	FL: Vurdering og beslutning	Nik Kharlamov
Forelæsning	18	2 x 45 min	FL: Videre perspektiver	Tia Hansen
Forelæsning	19	2 x 45 min	FL: Anvendt kognitionspsykologi, opsamling	Johan Trettvik
S-seminar	5	2 x 45 min	Sem: Anvendelse	Seminarholderen
Eksamen			Kollektiv feedback	Underviser

Eksamen

Mundtlig

Prøven er individuel.

Prøven foregår som en samtale mellem den studerende, eksaminator og intern censor.

Prøvetid: 30 min. inklusive votering og karaktergivning.

Pensumramme: 1000 sider obligatorisk litteratur.

Tilladte hjælpemidler: Med visse hjælpemidler: De studerendes noter.

Der må ikke anvendes generativ AI (fx ChatGPT) i forbindelse med eksamen.

Besvarelsen bedømmes af eksaminator og intern censor.

Forelæsningsmanchet/Pensum:

1. forelæsning: Introduktion til kognitionspsykologien

2 timer v/ Nik Kharlamov (på dansk)

Hvad er kognition, og hvad er kognitionspsykologi? Introducerer fagets genstand (dvs. hvad det forsøger at begribe), historie, tilgange og metoder samt kursets indhold og eksamen.

Litteratur:

- Farmer & Matlin (2023), kapitel 1.
- Sternberg (2006). **[7 s.]**
- Benjafield (2019) **[25 s.]**

2. forelæsning: Indlæringspsykologi

2 timer v/ Patrick Bender

Med afsæt i behaviourismen præsenteres grundbegreber om adfærd og indlæring, som eksemplificeres med nogle centrale studier.

Litteratur:

- Farmer & Matlin (2023), kapitel 7.
- Hock (1999). **[7 s.]**

3. forelæsninger: Metoder

2 timer v/ Jørn Ry Hansen

Hvordan kan man studere fænomener på det kognitive niveau videnskabeligt?

Litteratur:

- Breakwell et al (2012). **[12 s.]**
- Fife-Shaw (2012). **[10 s.]**
- Pennycook et al. (2018). **[16 s.]**
- Læs desuden Sternberg fra forelæsning 1 igen. **[7 s.]**

4. forelæsning: Introduktion til perception

2 timer v/ Jørn Ry Hansen

Introducerer subdisciplinen perception med fokus på visuel perception og sprogperception.

Litteratur:

- Farmer & Matlin (2023), kapitel 2.

5. forelæsning: Introduktion til opmærksomhed og bevidsthed

2 timer v/ Nik Kharlamov

Forelæsningen præsenterer opmærksomhedens begrænsede og selektive karakter, dens rolle i den menneskelige erfaring af verden og dens forhold til adfærd. Opmærksomheds funktionelle struktur diskuteres i lyset af Posners klassiske teori, der skelner mellem orientering og kontrol netværk. Til sidst diskuteres vi det komplicerede begreb 'bevidsthed' og dets forhold til perception og opmærksomhed.

Litteratur:

- Farmer & Matlin, 2023, Kap. 3

6. forelæsning: Den økologiske tilgang til perception

2 timer v/ Johan Trettvik

Den økologiske tilgang til perception, foreslået af James J. Gibson m.fl., præsenteres og illustreres med et konkret studie. Desuden øvelser.

Litteratur:

- Gibson & Walk (1960) **[8 s.]**
- Gibson (1979). **[42 s.]**
- Trettvik (2001). **[29 s.]**

7. forelæsning: Opmærksomhed i hverdagen

2 timer v/ Nik Kharlamov

Opmærksomhed spiller centrale roller i stort set alle hverdagsopgaver. Vi fokuserer på to typer af opgaver: visuel søgning (fx det at finde en kuglepen på arbejdsbordet) og læsning. Forelæsningen introducerer de mest indflydelsesrige teoretiske modeller af opmærksomhed i

disse to opgaver---hhv. Teori om integrering af egenskaber (Feature Integration Theory, FIT) og E-Z Reader.

Litteratur:

- Farmer & Matlin, 2023, kapitel 9, afsnit "Eye movements during reading", s. 191-192*
- Hochstein (2020) [7 s.]
- Rayner et al. (2012) [21 s.]

*) I 9. og 10. udgave af grundbogen findes afsnittet i kapitel 3.

8. forelæsning: Introduktion til hukommelse

2 timer v/ Tia Hansen

Hvad er hukommelse egentlig – hvad vil det sige at huske noget? Forelæsningen introducerer subdisciplinen hukommelse og de klassiske modeller for forskellige typer hukommelse.

Litteratur:

- Farmer & Matlin (2023), kapitel 4 og 5.

9. forelæsning: Erindring

2 timer v/ Tia Hansen

Bevidst erindring af tidligere oplevelser er en menneskelig evne, som anvendes i mange sammenhænge, herunder de fleste terapiretninger. Men hvordan fungerer denne hukommelsesform egentlig? Forelæsningen gennemgår og eksemplificerer centrale problemstillinger og teorier, og vi diskuterer anvendelsesimplikationer.

Litteratur:

- Larsen (1983) [31 s.]
- Brown & Kulik (1977). [27 s.]
- Talarico & Rubin (2003). [7 s.]
- Hyman & Kleinknecht (1999). [14 s.]

10. forelæsning: Meta- og anvendt hukommelse

2 timer v/ Tia Hansen

Hvordan og hvor godt forstår vi vores hukommelse? Forelæsningen introducerer til metakognition og strategier for at huske.

Litteratur:

- Farmer & Matlin (2023), kap 6 og 13.
- Nickerson (1998) [46 s.]

11. forelæsning: Generel viden

2 timer v/ Chalotte Glinthborg

Forelæsningen introducerer teorier om strukturen i vores generelle viden med særligt fokus på kategorisering og kontekst.

Litteratur:

- Farmer & Matlin (2023), kapitel 8.
- Bransford & Johnson (1972). **[10 s.]**
- Rosch (1978). **[22 s.]**

12. Forelæsning: Funktionsperspektiv på hukommelse

2 timer v/ Tia Hansen

Hvad skal vi med at huske os selv, og fungerer det ens i alle kulturer? Forelæsningen introducerer disse funktionelle perspektiver på hukommelse.

Litteratur:

- Bluck & Alea (2009). **[16 s.]**
- Mair et al. (2024). **[9 s.]**
- Wang & Ross (2013). **[13 s.]**
- de la Mata et al. (2015). **[18 s.]**

13. forelæsning: Introduktion til sprog

2 timer v/ Nik Kharlamov

Forelæsningen giver en overordnet indføring i kognitive perspektiver på sprog.

Litteratur:

- Farmer & Matlin (2023), kapitel 9 og 10.

14. forelæsning: Sprogsystemets lag

2 timer v/ Jørn Ry Hansen

Forelæsningen behandler sprogsystemet som opbygget af interagerende lag af netværk, der rummer aspekter som ord, deres betydninger og syntaks. Vi ser på, hvordan dette perspektiv kan være med til at forklare fænomener som associationer og kreativ tænkning. Desuden ses på relationen mellem sådanne sproglige netværk og neurale netværk.

Litteratur:

- Stella et al. (2024) **[24 s.]**

15. forelæsning: Funktionsperspektiv på sprog

2 timer v/ Jørn Ry Hansen

Forelæsningen anskuer sprog ud fra nogle anvendelsesperspektiver.

Litteratur:

- Danziger og Ward (2010). **[2 s.]**
- Fausey, Long, Inamori og Boroditsky (2010). **[11 s.]**
- Madigan, Johnson og Linton (1995). **[9 s.]**

16. forelæsning: Problemløsning og kreativitet

2 timer v/ Johan Trettvik

Problemløsning er et klassisk område af kognitionspsykologien. I forelæsningen vil vi se nærmere på dette og på dets kobling til kreativitet. Vi kommer kort omkring problematikken med selvplagiering, eksemplificeret ved Sternberg-kilden.

Litteratur:

- Farmer & Matlin (2023), kapitel 11.
- Christensen & Schunn (2005). **[14 s.]**
- Kimmel & Groth (2024) (18 sider)

17. forelæsning: Vurdering og beslutninger

2 timer v/ Nik Kharlamov

Hvordan tager vi beslutninger? Hvorfor vælger vi, som vi gør? Er vi rationelle væsner? Spørgsmålet er måske snarere, hvordan vi formår at være rationelle trods alt. Forelæsningen introducerer til kognitionspsykologisk forståelse af (rationel) tænkning og diskuterer bias-forskning i klassisk og nyere perspektiv.

Litteratur:

- Farmer & Matlin (2023), kapitel 12.
- de Neys (2023) inkl. udvalgte kommentarer og replik **[36 s.]**

18. forelæsning: Mennesker, andre dyr og videre perspektiver

2 timer v/ Tia Hansen

Komparativ psykologi undersøger dyrs adfærd og psyke og sammenligner med menneskers, ofte knyttet til kognitiv og udviklingspsykologisk grundforskning. Antropozoologi undersøger interaktioner mellem mennesker og andre dyr, ofte knyttet til klinisk psykologi. Forelæsningen introducerer disse perspektiver samt eksemplificerer, hvordan forskning i kognitive processer belyser klinisk-psykologiske problemstillinger. Desuden handler forelæsningen om eksamen.

Litteratur:

- Herrmann et al (2007). **[7 s.]**
- Nagasawa et al. (2015). **[3 s.]**
- MacLean & Hare (2015). **[2 s.]**
- Beetz et al (2012). **[15 s.]**
- Koban et al. (2017). **[12 s.]**

19. forelæsning: Kognitionspsykologi i anvendelse generelt og aktuelt

2 timer v/ Johan Trettvik

Forelæsningen samler op på kurset ved at vise med en række eksempler, hvordan kognitionspsykologi har fundet anvendelse, både ved at præge andre af psykologiens subdiscipliner, og i analyse og løsning af konkrete praktiske problemstillinger i menneskers hverdag.

Desuden handler forelæsningsen om en helt aktuel anvendelse af kognitionspsykologi, nemlig jeres snarlige eksamen.

Litteratur:

- Algermissen [16 s.]
- Genlæs Breakwell et al (2012), Fife-Shaw (2012) og Sternberg (2006). Evt. også Farmer & Matlin (2023, kapitel 1), Trettvik (2001) og Pennycook et al. (2018).

Samlet pensumliste:

Litteraturen består af 973 sider. Heraf udgør en relativt let tilgængelig lærebog (Farmer & Matlin) ca. 400 sider, mens resten overvejende er primærkilder til eksemplificering af et centralt spørgsmål, en klassisk metode, et særligt perspektiv osv. Spørg gerne forelæserne om forslag til videre læsning.

Lærebogens 9., 10. eller 11. udgave kan anvendes (hhv. Matlin & Farmer, 2017; Farmer & Matlin, 2019, 2023). Tilsyneladende forskelle i sideantal skyldes primært formateringsændringer.

- Algermissen, J., & den Ouden, H. E. M. (2023). Goal-directed recruitment of Pavlovian biases through selective visual attention. *Journal of Experimental Psychology: General*, 152(10), 2941-2956. <https://doi.org/10.1037/xge0001425> [16 s.]
- Beetz, A., Uvnäs-Moberg, K., Julius, H., & Kotrschal, K. (2012). Psychosocial and psychophysiological effects of human-animal interactions: The possible role of oxytocin. *Frontiers in Psychology*, 3, 234.3. doi: 10.3389/fpsyg.2012.00234 [15 s.]
- Benjafield, J. G. (2019). Major paradigms and approaches in psychology. In R. J. Sternberg & W. E. Pickren (Eds.), *The Cambridge handbook of the intellectual history of psychology* (pp. 4-28). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781108290876.002>, AUB link: https://kdbk-aub.primo.exlibris-group.com/permalink/45KBDK_AUB/159qapk/cdi_proquest_ebookcentralchapters_5879563_12_16 [25 s.]
- Bluck, S., & Alea, N. (2009). Thinking and talking about the past: Why remember? *Applied Cognitive Psychology*, 23(8), 1089-1104. <http://dx.doi.org/10.1002/acp.1612> [16 s.]
- Bransford, J.D., & Johnson, M.K. (1972). Contextual prerequisites for understanding: Some investigations of comprehension and recall. *Journal of Learning and Verbal Behavior*, 11(6), 717-727. [https://doi.org/10.1016/S0022-5371\(72\)80006-9](https://doi.org/10.1016/S0022-5371(72)80006-9) [10 s.]
- Breakwell, G. M., Wright, D. B., & Smith, J. A. (2012). Research questions and planning research. In G. M. Breakwell, J. A. Smith & D. B. Wright (Eds.), *Research methods in psychology* (4th ed., pp. 3-14). London, UK: Sage. [12 s.]
- Brown, R., & Kulik, J. (1977). Flashbulb memories. *Cognition*, 5, 73-99. [https://doi.org/10.1016/0010-0277\(77\)90018-X](https://doi.org/10.1016/0010-0277(77)90018-X) [27 s.]
- Christensen, B. T., & Schunn, C. D. (2005). Spontaneous access and analogical incubation effects. *Creativity Research Journal* 17(2/3), 207-220. <https://www.tandfonline-com.zorac.aub.aau.dk/doi/abs/10.1080/10400419.2005.9651480> [14 s.]
- Danziger, S., & Ward, R. (2010). Language changes implicit associations between ethnic groups and evaluation in bilinguals. *Psychological Science*, 21(6), 799-800. doi: 10.1177/0956797610371344 [2 s.]

- de la Mata, M. L., Santamaría, A., Hansen, T. G. B., & Ruiz, L. (2015) Earliest autobiographical memories in college students from three countries: Towards a situated view. *Memory Studies*, 8(2), 151-168. <https://doi.org/10.1177/175069801454396> [18 s.]
- De Neys W. (2023). Advancing theorizing about fast-and-slow thinking. *Behavioral and Brain Sciences* 46, e111. <https://doi.org/10.1017/S0140525X2200142X> [Hovedartikel, afsluttende svar til kritikere samt følgende kritiske kommentarer: Baron; De Houwer et al; Feiman; Handley et al; March et al; Melnikoff & Bargh; Oyserman; Shiffrin et al; Tinghög et al; ss. 1-19, 21-22, 27-28, 31-32, 38-39; 45-46; 46-48; 51-53; 57-59; 63-64; 66-71---i alt 36 sider, overlap på siderne er medregnet]
- Fausey, C.M., Long, B.L., Inamori, A., & Boroditsky, L. (2010). Constructing agency: The role of language. *Frontiers in Psychology*, 1:162. doi: <http://dx.doi.org/10.3389/fpsyg.2010.00162> [11 s.]
- Fife-Shaw, C. (2012). Introduction to quantitative research. In G. M. Breakwell, J. A. Smith & D. B. Wright (Eds.), *Research methods in psychology* (4th ed., pp. 17-38). London, UK: Sage. [Uddrag: Starten af kapitlet = side 17-26 = 10 s.]
- Farmer & Matlin (2023). *Cognition* (11th ed). Wiley. [400 s.]
- ELLER Matlin, M. W., & Farmer, T. A. (2017). *Cognition* (9th ed). Wiley. [560 s.]
- ELLER Farmer & Matlin (2019). *Cognition* (10th ed). Wiley. [432 s.]
- Gibson, J. J. (1979). *The ecological approach to visual perception*. Hillsdale: Lawrence Erlbaum. [Uddrag: kap. 8 & 14 (pp. 127-143 & 238-262) = 42 s.]
- Gibson, E. J., & Walk, R. D. (1960). The "visual cliff". *Scientific American*, 202(4), 64-71. <https://doi.org/10.1038/scientificamerican0460-64> [8 s.]
- Herrmann, E., Call, J., Hernández-Lloreda, M. V., Hare, B., & Tomasello, M. (2007). Humans have evolved specialized skills of social cognition: The cultural intelligence hypothesis. *Science* 317(5843), 1360-1366. DOI: 10.1126/science.1146282 [7 s.]
- Hock, R. R. (1999). *Forty studies that changed psychology. Explorations into the history of psycho-logical research* (3rd ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall. [Uddrag om Watson og Skinner, pp. 69-82 = 14 s.]
- Hochstein, S. (2020). The gist of Anne Treisman's revolution. *Attention, Perception and Psychophysics*, 82, 24-30. <https://doi.org/10.3758/s13414-019-01797-2> [7 s.]
- Hyman, I. E., Jr. & Kleinknecht, E. E. (1999). False childhood memories. Research, theory, applications. In L. M. William & V. L. Banyard (Eds.), *Trauma & memory* (pp. 175-188). London: Sage. [14 s.]
- Kimmel M, Groth C. (2024). What affords being creative? Opportunities for novelty in light of perception, embodied activity, and imaginative skill. *Adaptive Behavior*, 32(3), 225-242. doi: 10.1177/10597123231179488 [18 s.]
- Koban, L., Schneider, R., Ashar, Y. K., Andrews-Hanna, J. R., Landy, L., Moscovitch, D. A., . . . Arch, J. J. (2017). Social anxiety is characterized by biased learning about performance and the self. *Emotion*, 17(8), 1144-1155. doi: 10.1037/emo0000296 [12 s.]
- Larsen, S. F. (1983). Erindringens natur og historie. *Psyke & Logos*, 4(2), 277-307. <https://doi.org/10.7146/pl.v4i2.135975> [31 s.]
- MacLean, E. L., & Hare, B. (2015). Dogs hijack the human bonding pathway. *Science*, 348(6232), 280-281. <http://www.sciencemag.org/content/348/6232/280.full> [2 s.]
- Madigan, R., Johnson, S., & Linton, P. (1995). The language of psychology: APA style as epistemology. *American Psychologist*, 50(6), 428-436. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.50.6.428> [9 s.]

- Mair, A., Poirier, M., & Conway, M. A. (2024). Nonepisodic autobiographical memory details reflect attempts to tell a good story. *Psychology and Aging*, 39(4), 391–399. <https://doi.org/10.1037/pag0000805> [9 s.]
- Nagasawa, M., et al. (2015). Oxytocin-gaze positive loop and the coevolution of human-dog bonds. *Science*, 348(6232), 333-336. DOI: 10.1126/science.126102 [3 s.]
- Nickerson, R. S. (1998). Confirmation bias: a ubiquitous phenomenon in many guises. *Review of General Psychology*, 2(2), 175-220. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.2.2.175> [46 s.]
- Pennycook, G., Cannon, T. D., & Rand, D. G. (2018). Prior exposure increases perceived accuracy of fake news. *Journal of Experimental Psychology: General*, 147(12), 1865–1880. <https://doi.org/10.1037/xge0000465> [16 s.]
- Rayner, K., Pollatsek, A., Ashby, J., & Clifton, Ch. Jr. (2012). *Psychology of reading (2nd ed.)*. Psychology Press. Kapitel 6 (s. 163-183---A model of eye movements in reading). (AUB link: <https://doi-org.zorac.aub.aau.dk/10.4324/9780203155158>) [21 s.]
- Rosch, E. (1978). Principles of categorization. In E. Rosch & B. B. Lloyd (Eds.), *Cognition and categorization* (pp. 27-48). Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates. [Online:http://www.tamaraberg.com/teaching/Fall_13/papers/Cognition&Categorization.pdf] [22 s.]
- Stella, M., Citraro, S., Rossetti, G., Marinazzo, D., Kenett, Y. N., & Vitevitch, M. S. (2024). Cognitive modelling of concepts in the mental lexicon with multilayer networks: Insights, advancements, and future challenges. *Psychonomic Bulletin & Review*, 1-24. <https://doi.org/10.3758/s13423-024-02473-9> [24 s.]
- Sternberg, R. J. (2006). *Cognitive psychology* (4th ed.). Thomson Wadsworth. (Kapitel 1, afsnit "Distinctive research methods", ss. 13-19). [7 s.]
- Talarico, J. M., & Rubin, D. C. (2003). Confidence, not consistency, characterizes flashbulb memories. *Psychological Science*, 14, 455-461. [7 s.]
- Trettvik, J. (2001). En økologisk tilgang til perception og aktivitet. *Psyke & Logos*, 22(2), 485-513. <https://doi.org/10.7146/pl.v22i2.8543>. [29 s.]
- Wang, Q., & Ross, M. (2005). What we remember and what we tell: The effects of culture and self-priming on memory representations and narratives. *Memory*, 13(6), 594-606. <http://dx.doi.org/10.1080/09658210444000223> [13 s.]

Samlet pensum: 973 sider.

Hvis der i stedet anvendes en tidligere udgave af grundbogen (9. udgave fra 2017 er en fysisk bog, som med lidt held kan købes brugt), bliver det samlede sideantal op til ca 1080 sider, men DET SKYLDES PRIMÆRT ÆNDRET DESIGN/FORMATERING.

Modulbeskrivelse for Udviklingspsykologi

Modultitel dansk: Udviklingspsykologi

Modultitel engelsk: Developmental Psychology

ECTS: 10

Placering

1. semester KA-sidefag, samlæst med 3. Semester (Bacheloruddannelsen i Psykologi)

Modulansvarlig

Kristine M. Jensen de López (KJL), kristine@ikp.aau.dk

Undervisere

Carolin Demuth (CD), cdemuth@ikp.aau.dk

Hanne Bruun Søndergaard Knudsen (HBSK), hannebsk@ikp.aau.dk

Kristine M. Jensen de López (KJL), kristine@ikp.aau.dk

Patrick K. Bender (PBE), pbender@ikp.aau.dk

Peter Krøjgaard (PKR), peter@psy.au.dk

Nik Kharlamov (NK), nik@ikp.aau.dk

Cecilie Marie Schmidt Thøgersen, ceciliemst@ikp.aau.dk

Seminarholdere

Seminar 1 (alle 7 hold): Nik Kharlamov (NK), nik@ikp.aau.dk

Seminar 2 (alle 7 hold): Carolin Demuth (CD), cdemuth@ikp.aau.dk

Seminar 3 (alle 7 hold): Hanne Bruun Søndergaard Knudsen (HBSK), hannebsk@ikp.aau.dk

Seminar 4 (alle 7 hold): Cecilie Marie Schmidt Thøgersen, ceciliemst@ikp.aau.dk

Seminar 5 (alle 7 hold) Kristine M. Jensen de López (KJL), kristine@ikp.aau.dk

Type og sprog

Kursusmodul, på dansk og engelsk

Mål

Modulet omfatter centrale teorier og forskningsresultater om menneskets kognitive og socio-emotionelle udvikling på ontogenetisk plan og de dertil knyttede videnskabelige psykologiske begreber i videnskabshistorisk belysning.

Kurset omfatter blandt andet:

- udviklingspsykologiske perioder inden for spædbørns udvikling, småbørns udvikling, udviklingen i ungdomsperioden og den sene udvikling med et livslangt udviklingsforløb som det overordnede perspektiv
- centrale forklaringsmodeller vedrørende menneskets udvikling og dennes natur og de dertil knyttede videnskabelige psykologiske begreber i videnskabshistorisk belysning
- centrale temaer, teorier og forskning inden for såvel det kognitive som det socioemotionelle område
- centrale metoder inden for det udviklingspsykologiske felt
- centrale temaer vedrørende den udviklingspsykologiske dannelse af personligheden

Læringsmål

Viden

Den studerende skal gennem modulet opnå viden om og forståelse af:

- relevante tilgange til børns udvikling og menneskets livslange udvikling
- udvalgte centrale teorier, fund og metoder indenfor udviklingspsykologien
- den principielle anvendelighed af udviklingspsykologisk viden i praktiske sammenhænge

Færdigheder

Den studerende skal gennem modulet opnå færdigheder i:

- at identificere, formulere og vurdere relevante udviklingspsykologiske problemstillinger af såvel kognitiv som af socio-emotionel karakter
- at identificere og analysere formål, design, og fund i udvalgte empiriske undersøgelser inden for udviklingspsykologien
- at analysere, diskutere og reflektere over udviklingspsykologiske problemstillinger under inddragelse af teori og evidens med henblik på at kunne begrunde og vælge mellem centrale tilgange til udviklingspsykologiske teorier
- at formidle udviklingspsykologiske indsigter i psykologfaglige sammenhænge

Kompetencer

Den studerende skal gennem modulet opnå kompetencer til:

- at håndtere teori og empiri i relevant og kritisk diskussion af udviklingspsykologiske fænomener og
- at knytte teori og empiri til praktiske, konkrete og dagligdags problemstillinger
- at forholde sig til egen faglig progression inden for det udviklingspsykologiske fagområde

Fagindhold og sammenhæng med øvrige moduler/semestre

Kurset følger menneskets udvikling kronologisk fra den prænatale udvikling til alderdommen og uddyber væsentlige emner i udviklingspsykologien - også kaldet menneskets ontogenese - med fokus på individets socio-emotionelle og kognitive udvikling. Den studerende præsenteres for klassiske og nyere teoretiske og metodiske tilgange til forståelsen af menneskers udvikling.

Kurset har tematisk overlap med andre moduler, såsom personlighedspsykologi og kognitionspsykologi.

Omfang og forventet arbejdsindsats

Kurset består af i alt 19 forelæsninger af to lektioner og tilhørende seminarhold.

10 ECTS svarer til 270 timers arbejdsindsats, og disse forventes fordelt på følgende måde:

Aktivitet	Timer
19 forelæsninger à 2 timer	38
5 seminargange à 2 timer	10
Læsning og forberedelse	217
Eksamen	4
Kollektiv feedback på eksamenen	1

NB: lektioner tælles som timer.

Antal forelæsninger: 19 x 2 timer

Antal forelæsningshold: 1

Antal seminar timer: 5 x 2 timer

Antal seminarhold: 7

Deltagere

3. semesters studerende på bacheloruddannelsen i Psykologi - samlest med sidefagsstuderende

Deltagerforudsætninger

Der kræves gode dansk- og engelskkundskaber for at følge forelæsninger og læse pensum. Det anbefales at have gennemført 1. og 2. semester af psykologiuddannelsen. Det anbefales at have tilegnet sig kompetencer ift. organisering og strukturering af selvstændigt arbejde og læsning af akademisk litteratur. Det anbefales at studerende danner studiegrupper.

Modulaktiviteter (kursusgange med videre)

Modulet består af i alt 19 forelæsningsgange, hvor der hver forelæsningsgang vil blive introduceret og diskuteret ét eller flere centrale emner, begreber, metoder eller teorier indenfor udviklingspsykologien. Formål med forelæsningerne er således ikke en gennemgang af pensum men derimod at give et indblik i udviklingspsykologiens centrale områder. Modulet består desuden af 5 seminarer, som er kendetegnet ved aktiv studenterdeltagelse på baggrund af forskellige aktiviteter og diskussioner. Modulet afsluttes med en individuel, skriftlig eksamen.

Aktivitet	Tidsslot	Titel	Underviser/ Seminarholder
1. Forelæsning	2 x 45 min.	Introduktion til udviklingspsykologi	Kristine Jensen de López
2. Forelæsning	2 x 45 min.	Introduktion til kvantitativ metode og statistik	Nik Kharlamov
1. Seminar	2 x 45 min. (per hold)	Statistik og kvantitative studier	Nik Kharlamov
3. Forelæsning	2 x 45 min.	Sensitive perioder I: Den prænatale udvikling	NN
4. Forelæsning	2 x 45 min.	Sensitive perioder II: Den tidlige barndom	Nik Kharlamov
5. Forelæsning	2 x 45 min.	Culture and development	Carolin Demuth
6. Forelæsning	2 x 45 min.	Attachment	Carolin Demuth
2. Seminar	2 x 45 min. (per hold)	Tidlig udvikling	Carolin Demuth
7. Forelæsning	2 x 45 min.	Kognitiv udvikling og udvikling af episodisk hukommelse I	Peter Krøjgaard
8. Forelæsning	2 x 45 min.	Kognitiv udvikling og udvikling af episodisk hukommelse II	Peter Krøjgaard
9. Forelæsning	2 x 45 min.	Kognitive funktioner i et livslangt perspektiv	Hanne B. Søndergaard Knudsen

10. Forelæsning	2 x 45 min.	Udvikling af kommunikative og sproglige færdigheder I	Kristine Jensen de López
11. Forelæsning	2 x 45 min.	Udvikling af kommunikative og sproglige færdigheder II	Kristine Jensen de López
3. Seminar	2 x 45 min. (per hold)	Kognition	Hanne B. Søndergaard Knudsen
12. Forelæsning	2 x 45 min.	Theory of Mind	Patrick Bender
13. Forelæsning	2 x 45 min.	A social practice approach to human development	Carolyn Demuth
14. Forelæsning	2 x 45 min.	Emotion Understanding	Patrick Bender
15. Forelæsning	2 x 45 min.	Leg og læring	Hanne B. Søndergaard Knudsen
16. Forelæsning	2 x 45 min.	Emotion Regulation	Patrick Bender
4. Seminar	2 x 45 min. (per hold)	Social cognition	Cecilie Marie Schmidt Thøgersen
17. Forelæsning	2 x 45 min.	Identity	Carolyn Demuth
18. Forelæsning	2 x 45 min.	Development across the life span	Carolyn Demuth
19. Forelæsning	2 x 45 min.	Old age	Carolyn Demuth
5. Seminar	2 x 45 min. (per hold)	Opsamling og eksamen	Kristine Jensen de López
Kollektiv feedback eksamen	1 x 45 min.	Kollektiv feedback eksamen	Kristine Jensen de López

Eksamen

Skriftlig

Prøven er en stedprøve i form af en bunden skriftlig opgave.

Prøven er individuel.

Prøvetid: 4 timer.

Pensumramme: 1000 standardsider obligatorisk litteratur (pensum).

Tilladte hjælpemidler:

Med visse hjælpemidler: de studerendes egne noter og pensum

Bemærk: hjælpemidler skal være i papirformat eller gemt lokalt på computeren (brug af internettet er ikke tilladt).

Der må ikke anvendes generativ AI (fx ChatGPT) i forbindelse med eksamen.

Besvarelsen bedømmes af eksaminator.

Der gives kollektiv feedback på eksamenen.

Forelæsningsmanchet/Pensum:

1. Forelæsning: Introduktion til udviklingspsykologi

2 timer v/ Kristine Jensen de López

Beskrivelse: Denne forelæsning er en generel introduktion til udvalgte traditionelle teorier, begreber og paradigmer inden for udviklingspsykologien.

Litteratur:

- Siegler, et al. (2024) kap. 1 (pp. 2-22), kap. 4, kap. 9 (pp. 324-355)

I alt 51 sider

2. Forelæsning: Introduktion til kvantitativ metode og statistik

2 timer v/ Nik Kharlamov

Beskrivelse: Forelæsningsen (og den tilknyttede Seminargang 1) diskuterer udviklingspsykologiens kvantitative og statistiske metoder, med særsomt fokus på kvantificering af observationsdata, længdesnitsundersøgelser (longitudinal designs) og visualiseringer af udviklingssekvenser (developmental sequences/trajectories). Desuden nævnes der kortfattet genetiske og epigenetiske studier, med særsomt fokus på helgenomsassociationsstudier (GWAS, genome-wide association study).

Litteratur:

- Siegler, et al. (2024) kap. 1 (s. 23-39), kap. 3 (s. 93-99)

I alt 24 sider

3. Forelæsning: Sensitive perioder I: Den prænatale udvikling

2 timer v/ NN

Denne forelæsning vil præsentere de forskellige stadier i den prænatale udvikling. Endvidere vil betydningen af den prænatale udvikling for det videre livsforløb diskuteres ud fra forskellige forskningsresultater.

Litteratur:

- Siegler, et al. (2024) kap. 2 (s. 40-74) **[34 s.]**
- Laplante, Brunet, Schmitz, Ciampi, & King (2008) **[9 s.]**

I alt 43 sider

4. Forelæsning: Sensitive perioder II: Den tidlige barndom

2 timer v/ Nik Kharlamov

Med afsæt i deprivationsstudier samt forskning i epigenetik vil det diskuteres, hvorvidt de første leveår kan ansues som en særligt sensitiv periode med afgørende betydning for det senere livsforløb.

Litteratur:

- Berens & Nelson (2015). **[11 s.]**
- Nelson et al. (2007) **[3 s.]**
- Fox, Levitt, & Nelson (2010). **[12 s.]**

I alt 26 sider

5. Forelæsning: Culture and development
2 timer v/ Carolin Demuth (afholdes på engelsk)

The lecture addresses the crucial role of culture in understanding human development. Children develop through participation in everyday practices, which in turn have socio-historically evolved within specific societal structures. Particularly, the lecture will discuss how childrearing practices are inseparably intertwined with cultural ideologies of good childcare and how children are socialized towards cultural understandings of self and self-in-relation-to the world.

Litteratur:

- Demuth, Keller & Yovsi (2012) **[17 s.]**
- Demuth (2015) **[7 s.]**
- Rogoff (2003) **[26 s.]**
- Valsiner (2000, pp. Chapter 2 (= p. 17-26 in paper version), Chapter 3 starting with Vygotski (= p. 40-47 in paper version, corresponds to pp. 20-31 in pdf from the online version!), Chapter 4 (4= p. 49-59 in paper version) **[26 s.]**

I alt 76 sider

6. Forelæsning: Attachment
2 timer v/ Carolin Demuth (afholdes på engelsk)

Attachment Theory has been one of the most influential theories in developmental psychology up until today. This lecture will give a general introduction to attachment theory and major empirical findings. It will further discuss the socialization of emotion regulation and attachment from a cultural perspective.

Litteratur:

- Siegler, et al. (2024) kap. 11 (s.396-429) **[33 s.]**
- LeVine (2014) **[16 s.]**
- Röttger-Rössler (2014) **[28 s.]**
- Valsiner (2000), pp. 217- 224 from chapter 10 (**corresponds to page 5-14 in the pdf file from the online version**) **[8 s.]**

I alt 85 sider

7 + 8. Forelæsning: Kognitiv udvikling og udvikling af episodisk hukommelse I & II

2 x 2 timer v/ Peter Krøjgaard

Beskrivelse: Forelæsningerne tager udgangspunkt i en redegørelse for Piagets teori om barnets udvikling af objektpermanens, der i mange henseender er repræsentativ for Piagets udviklingsteori generelt. Herefter præsenteres et udpluk af de mange forsøg, der har haft til hensigt at be- eller afkræfte dele af Piagets teori. Anden del vil se på børns hukommelsesmæssige udvikling med særligt fokus på børns hukommelse for konkrete begivenheder. Forelæsningen vil undervejs berøre nogle af de metodiske problemstillinger, der knytter sig til udforskning af spædbørns kognition og hukommelse.

Litteratur:

- Siegler, et al. (2024) kap. 1 (pp. 4-6), kap. 4 (Piaget, s. 125-134), kap. 5 (Perception, s. 164-180)

I alt 30 sider

9. Forelæsning: Kognitive funktioner i et livslangt perspektiv

2 timer v/ Hanne Bruun Søndergaard Knudsen

Forelæsningen omhandler i hvilken udstrækning der sker ændringer i kognitive funktioner hos mennesker, set i et livslangt perspektiv.

Litteratur:

- Bambini, Van Looy, Demiddele et al (2021) **[17 s.]**
- Siegler et al., (2024) kap 8 (s. 280-323) **[43 s.]**
- Mortensen (2011) **[30 s.]**

I alt 90 sider

10. + 11. Forelæsning: Udvikling af kommunikative og sproglige færdigheder I & II

2 x 2 timer v/ Kristine Jensen de López

Forelæsningerne koncentrerer omkring en kortlægning af det typiske forløb i børns udvikling af kommunikative færdigheder og sproglige færdigheder. Der fokuseres på forskellige teoretiske uenigheder, og empiriske studier der be- og afkræfter teorierne, samt på betydningen af tidlige tilegnede sociokulturelle færdigheder for barnets udvikling af sprog.

Litteratur:

- Siegler, et al. (2024) kap. 6 (s. 202-236) **[34 s.]**
- Bohn, Le, Peloquin, Köymen, & Frank (2020) **[7 s.]**
- Pruden, S.M., Hirsh-Pasek, K. & Golinkoff, R.M. (2005) **[34 s.]**
- Tomasello, M. (2000) **[4 s.]**
- Tomasello, M. (2003) **[12 s.]**

I alt 91 sider

12. Forelæsning: Theory of Mind

2 timer v/ Patrick Bender

Forelæsningen har fokus på børns forståelse af mentale tilstande, også kaldet Theory of Mind (ToM). Ud fra en mainstream, test-baseret forståelse af ToM, gennemgås forskning og teoretiske forklaringsmodeller, der adresserer udviklingen af ToM, dens hierarkiske udviklingsstadier, forudsætninger og konsekvenser. Udover den berømte False Belief-test berøres der også andre milepæle og konstrukter indenfor ToM, og der introduceres til ToM udviklingen efter barndommen.

Litteratur:

- Bender (2019) [17 s.]
- Caputi, Lecce, Pagnin, & Banerjee (2012) [16 s.]
- Peterson, & Wellman (2019). [23 s.]
- Siegler, et al. (2024) kap. 7 (s. 240-261), kap. 9 (pp. 334-339) [26 s.]

I alt 65 sider

13. Forelæsning: A social practice approach to child development

2 timer v/ Carolin Demuth (afholdes på engelsk)

The lecture presents a social practice approach to human development drawing on discursive psychology, socio-cultural psychology and anthropology, covering various aspects in the field of developmental psychology and child development.

Litteratur:

- Antaki (2004) [17 s.]
- Bamberg (2016) [5 s.]
- Bamberg (2000) [21 s.]

I alt 43 sider

14. forelæsning: Emotion Understanding

2 timer v/ Patrick Bender

Forelæsningen har fokus på børns forståelse af emotionelle tilstande, også kaldet Emotion Understanding (EU). Ud fra en mainstream, test-baseret forståelse af EU gennemgås forskning og teoretiske forklaringsmodeller, der adresserer udviklingen af denne type forståelse, dens forudsætninger og konsekvenser. Der berøres relationer til Theory of Mind, såvel som andre emotionelle kompetencer.

Litteratur:

- Pons, Harris, & de Rosnay (2004) [18 s.]
- Bender, Pons, Harris, & de Rosnay (2011) [17 s.]
- Siegler, et al. (2024) kap. 10 (pp. 358-371) [14 s.]

I alt 445 sider

15. Forelæsning: Leg og læring

2 timer v/ Hanne Bruun Søndergaard Knudsen

Forelæsningen omhandler udvikling af børns leg, samt forholdet mellem leg og læring, herunder sammenhængen mellem leg, eksekutive funktioner, læsning og skrivning

Litteratur:

- Siegler et al., (2024) kap 13 (s. 466-495) **[29 s.]**
- Friedman & Miyake (2017) **[18 s.]**
- Thibodeau, Gilpin, Brown, & Meyer (2016) **[19 s.]**
- Hofslundsengen, Hagtvet, Gustafsson (2016). **[22 s.]**

I alt 88 sider

16. forelæsning: Emotion Regulation

2 timer v/ Patrick Bender

Forelæsningen har fokus på børns udviklende evne til at regulere egne emotioner. Der gennemgås forskning og teoretiske forklaringsmodeller, der adresserer Emotion Regulation (ER), dens forudsætninger og konsekvenser. Ud fra et lifespan perspektiv berøres der tidlig selv- og coregulation som baggrund for senere selvstændig regulation af emotionelle tilstande.

Litteratur:

- Eisenberg, Sadovsky, & Spinrad (2005). **[6 s.]**
- McRae, K., & Gross, J. J. (2020). **[5 s.]**
- Zimmermann, & Iwanski (2014). **[13 s.]**
- Siegler, et al. (2024) kap. 10 (s. 373-395) **[22 s.]**

I alt 46 sider

17. Forelæsning: Identity

2 timer v/ Carolin Demuth (afholdes på engelsk)

This lecture will present prominent theories of identity development over the life span and discuss them in light of recent changes in modern western societies. Particularly, it will address the role of (autobiographical) story telling for identity construction in light of an increasing fragmentation of lifestyles.

Litteratur:

- Bamberg (2011) **[23 s.]** (Tilgængelig via AUB)
- Habermas & Kemper (2021) **[21 s.]** (Tilgængelig via AUB)
- Demuth & Watzlawik (2021) **[10 s.]** (Tilgængelig via AUB)

I alt 54sider

Optional:

https://www.youtube.com/watch?v=W7F3_OLDmjk

18. Forelæsning: Development across the life span

2 timer v/ Carolin Demuth (afholdes på engelsk)

Developmental stage theories entail the idea that humans go through somewhat homogeneous states. Such a perspective becomes problematic when applied to the diversity of trajectories across the life span. This lecture presents theoretical approaches that aim at doing

justice to the complexity of human development across the lifespan and account for this complexity and diversity in different developmental trajectories.

Litteratur:

- Belsky (2012) Chapter 12 [28 s.]
- Zittoun (2012) (Tilgængelig via AUB) [23 s.]

Optional reading:

- Sato & Tanimura (2016) (Tilgængelig via AUB)

19. Forelæsning: Old age

2 timer v/ Carolin Demuth (afholdes på engelsk)

This lecture addresses development in old age. While a typically pessimistic view of aging is that it leads to a steady decline in physical and mental abilities. Aging is, however not just a biological process but also a cultural one. Recently, scholars have pointed out that the potentials for development and growth in old age have largely been ignored in psychology. The lecture will cover socio-emotional aspects in old age as well as resilience and cultural aspects of aging.

Litteratur:

- Belsky (2012) Chapter 13 [26 s.]
- Brockmeier (2014) [22 s.] (Tilgængelig via AUB)
- Hydén (2014) [18 s.] (Tilgængelig via AUB)

Samlet pensumliste:

Antaki, C. (2004). Reading minds or dealing with interactional implications? *Theory and Psychology*, 14(5), 667–683 [17 s.]

Bamberg, M. (2016). Language, interaction, and culture. In H. Miller (Ed.), *The SAGE encyclopedia of theory in Psychology* (pp. 497-500). London, Delhi, New York: Sage Publications [4 s.]

Bamberg, M. (2000). Language and communication – What develops? Determining the role of language practices for a theory of development. In N. Budwig, I. Uzgiris, & J. Wertsch (Eds.), *Communication: Arena of development* (pp. 55-77). Norwood, NJ: Ablex [23 s.]

Bamberg, M. (2011). Who am I? Narration and its contribution to self and identity. *Theory & Psychology*, 21(1), 3-24 [21 s.]

Bambini, V., Van Looy, L., Demiddele, K. et al. (2021). What is the contribution of executive functions to communicative-pragmatic skills? Insights from aging and different types of pragmatic inference. *Cognitive Processing* 22, 435-452
<https://doi.org/10.1007/s10339-021-01021-w> [17 s.]

Belsky, J. (2012, 3rd ed). *Experiencing the Life Span*. New York: Worth Publishers, Chapters 12 & 13 [56 s.]

Bender, P. K. (2019). Social cognition i et udviklingsperspektiv: Theory of mind og emotionsforståelse. *Psyke & Logos*, 40(2), 169-188 [19 s.]

- Bender, P. K., Pons, F., Harris, P. L., & de Rosnay, M. de. (2011). Do young children misunderstand their own emotions? *European Journal of Developmental Psychology*, 8(3), 331–348. <https://doi.org/10.1080/17405629.2010.495615> [17 s.]
- Berens, A.E. & Nelson. C.A. (2015) The science of early adversity: is there a role for large institutions in the care of vulnerable children? *The Lancet* 386:9991 (page 388-398) [11 s.]
- Bohn, M., Le, K. N., Peloquin, B., Köymen, B., & Frank, M. C. (2020). Children's interpretation of ambiguous pronouns based on prior discourse. *Developmental Science*, e13049 [7 s.]
- Brockmeier, J. (2014) Questions of Meaning: Memory, Dementia, and the Postautobiographical Perspective. In: Lars C. Hydén, Hilde Lindemann, and Jens Brockmeier (eds). *Beyond Loss: Dementia, Identity, Personhood*. (pp. 69–90) Oxford University Press [22 s.]
- Caputi, M., Lecce, S., Pagnin, A., & Banerjee, R. (2012). Longitudinal effects of theory of mind on later peer relations: the role of prosocial behavior. *Developmental psychology*, 48(1), 257-270 [16 s.]
- Demuth, C.; Keller, H.; Yovsi, R. D. (2012). Cultural Models in Communication with Infants – Lessons from Kikaikelaki, Cameroon and Muenster, Germany. *Journal of Early Childhood Research* 10 (1), 70-87 [17 s.]
- Demuth, C., (2015). Mother-Child Communication: Cultural Differences. In: James D. Wright (editor-in-chief), *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, 2nd edition, Vol 15. Oxford: Elsevier. pp. 874–880 [7 s.]
- Demuth, C. & Watzlawik, M. (2021). Where is Identity? In: M. Bamberg, C. Demuth & M. Watzlawik, (Eds). *The Cambridge Handbook of Identity*. Pp. 629-638. Cambridge University Press [10 s.]
- Eisenberg, N., Sadovsky, A., & Spinrad, T. L. (2005). Associations of emotion-related regulation with language skills, emotion knowledge, and academic outcomes. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 2005(109), 109–118. <https://doi.org/10.1002/cd.143> [6 s.]
- Fox SE, Levitt P, Nelson CA. (2010). How the timing and quality of early experiences influence the development of brain architecture. *Child Development*, 81:28–40 [12 s.]
- Friedman, N. P., & Miyake, A. (2017). Unity and diversity of executive functions: Individual differences as a window on cognitive structure. *Cortex; a journal devoted to the study of the nervous system and behavior*, 86, 186–204. <https://doi.org/10.1016/j.cortex.2016.04.023> [18 s.]
- Habermas, T. & Kemper, N. F. (2021). Psychoanalytic Perspectives on Identity: From Ego to Life Narrative. In M. Bamberg, C. Demuth & M. Watzlawik (Eds.), *Cambridge Handbook of Identity* (pp. 193-214). Cambridge University Press. [21 s.]
- Hofslundsengen, H., Hagtvet, B.E., Gustafsson, J.E. (2016). Immediate and delayed effects of invented writing intervention in preschool. *Reading and Writing*, 29, 1473-1495. DOI 10.1007/s11145-016-9646-8 [22 s.]
- Hydén, L.C. (2014) How to Do Things with Others: Joint Activities Involving Persons with Alzheimer's Disease. In: Lars C. Hydén, Hilde Lindemann, and Jens Brockmeier (eds). *Beyond Loss: Dementia, Identity, Personhood*. (pp. 137-154) Oxford University Press [18 s.]

- Laplante DP, Brunet A, Schmitz N, Ciampi A, King S. P (2008). Project Ice Storm: prenatal maternal stress affects cognitive and linguistic functioning in 5 1/2-year-old children. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 47(9):1063–72 **[9 s.]**
- LeVine, Robert A. (2014) Attachment theory as cultural ideology. In: Hiltrud Otto & Heidi Keller (Eds): *Different Faces of Attachment Cultural Variations on a Universal Human Need*. pp 50-65 Cambridge: Cambridge University Press **[16 s.]**
- McRae, K., & Gross, J. J. (2020). Emotion regulation. *Emotion*, 20(1), 1-9 **[5 s.]**
- Miller, P. J., Chen, E. C.-H., & Olivarez, M. (2014). Narrative making and remaking in the early years: Prelude to the personal narrative. In B. Schiff (Ed.), *Rereading Personal Narrative and Life Course. New Directions for Child and Adolescent Development*, 145, 15–27 **[26 s.]**
- Mortensen, E.L. (2011). The ageing intellect. In Larsen, L. (Ed.), *Gerontopsychology - the psychology of the ageing person*, 65-95. Aarhus University Press **[30 s.]**
- Nelson, CA 3rd, Zeanah, CH, Fox, NA, Marshall, PJ, Smyke, AT, and Guthrie, D. Cognitive recovery in socially deprived young children: the Bucharest Early Intervention Project. *Science*. 2007; 318: 1937–1940 **[3 s.]**
- Peterson, C. C., & Wellman, H. M. (2019). Longitudinal theory of mind (ToM) development from preschool to adolescence with and without ToM delay. *Child development*, 90(6), 1917-1934. **[23 s.]**
- Pons, F., Harris, P. L., & de Rosnay, M. de. (2004). Emotion comprehension between 3 and 11 years: Developmental periods and hierarchical organization. *European Journal of Developmental Psychology*, 1(2), 127–152.
<https://doi.org/10.1080/17405620344000022> **[18 s.]**
- Pruden, S.M., Hirsh-Pasek, K. & Golinkoff, R.M. (2005). The Social Dimension in Language Development; A Rich History and a New Frontier. I: P. Marshall & N. Fox (Eds.) *The development of social engagement: Neurobiological perspectives*. Kap. 5 (pp118-152). Oxford University Press. **[34 s.]**
- Rogoff, B. (2003). *The Cultural Nature of Human Development*. Chapter 2 (pp. 37-62). New York: Oxford University Press **[26 s.]**
- Röttger-Rössler, Birgitt (2014): Bonding and Belonging beyond WEIRD Worlds: Rethinking Attachment Theory on the Basis of Cross-Cultural Anthropological Data. In: Hiltrud Otto & Heidi Keller (Eds.): *Different Faces of Attachment. Cultural Variations of a Universal Human Need*. pp 281–329. Cambridge. Cambridge University Press **[28 s.]**
- Siegler, R., Saffran, J. R., Gershoff, E., Einsenberg, N., & Leaper, C. (2024). *How Children Develop* (7th Edition). MacMillan. Kap. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 10, 11, 13 **[331 s.] OBS SE sidetal under de enkelte forelæsninger**
- Thibodeau, R.B., Gilpin, A.T., Brown, M.M., Meyer, B.A. (2016). The effects of fantastical pretend-play on the development of executive functions: An intervention study. *Journal of Experimental Child Psychology* 145, 120-138 **[19 s.]**
- Tomasello, M. (2000). Culture and cognitive development. *Current Directions in Psychological Science*, 9(2): 37-40 **[4 s.]** <http://cdp.sagepub.com/content/9/2/37.full.pdf+html>
- Tomasello, M. (2003). The key is social cognition. In: *Language in Mind; advances in the study of language and thought*, Gentner, D. & S. Goldin-Meadow (Eds.). MTI, 47-58 **[12 s.]**

- Valsiner, J. (2000). *Culture and Human Development*. London: SAGE, pp. 17-26, 40-47, 49-59, 217-224 [36 s.] **PLEASE NOTE: the pages in the printed version are not visible in the online version of the book. THE BEGINNING AND END OF THE RELEVANT SECTIONS HAVE BEEN MARKED IN RED IN THE PDF FOR THE COMPENDIUM!!**
- Zimmermann, P., & Iwanski, A. (2014). Emotion regulation from early adolescence to emerging adulthood and middle adulthood: Age differences, gender differences, and emotion-specific developmental variations. *International Journal of Behavioral Development*, 38(2), 182–194. <https://doi.org/10.1177/0165025413515405> [17.5 s.]
- Zittoun, T. (2012). Life-course: A socio-cultural perspective. In J. Valsiner (Ed.) *The Oxford handbook of culture and psychology* (p. 513–535). Oxford University Press. [23 s.]

I alt: 690 sider primær litteratur og 331 sider Grundbog = 1021 sider

Optional readings:

- Sato, T. & Tanimura, H. (2016). The Trajectory Equifinality Model (Tem) as a general tool for understanding human life course within irreversible time. In: Tatsuya Sato (ed.). *Making of The Future: The Trajectory Equifinality Approach in Cultural Psychology* (p. 21–42). Information Age Publishing [22 s.]

Modulbeskrivelse for Pædagogisk Psykologi

Modultitel dansk: Pædagogisk Psykologi

Modultitel engelsk: Educational Psychology

ECTS: 10

Placering

1. semester KA-sidefag, samlæst med 5. semester (Bacheloruddannelsen i Psykologi)

Modulansvarlig

Noomi Matthiesen (NM), noomi@ikp.aau.dk

Sarah Kirkegaard Jensen (SKJ), sakije@ikp.aau.dk

Undervisere

Thomas Szulevicz (TS), thoszu@ikp.aau.dk

Noomi Matthiesen (NM), noomi@ikp.aau.dk

Bo Allesøe Christensen (BAC), boallesoe@ikp.aau.dk

Casper Feilberg (CF), feilberg@ikp.aau.dk

Sarah Kirkegaard Jensen (SKJ), sakije@ikp.aau.dk

Marie Rytter (MR), marierm@ikp.aau.dk

Lene Tanggaard (LT), lenet@ikp.aau.dk

Maria Lyndgaard Petersen, mlp-maria@ikp.aau.dk

Seminarholdere

2 hold: kun til workshops

Type og sprog

Studiefagsmodul

Dansk & Engelsk

Mål

Modulet omfatter centrale teorier og forskningsresultater inden for den pædagogiske psykologi herunder teorier om faktorer, der fremmer eller forhindrer individers læring, udvikling og forandring i praksis.

Læringsmål

Viden

Når modulet er afsluttet, skal den studerende kunne demonstrere viden om og forståelse af:

- centrale teorier om læring og forandring af praksis, om forholdet mellem uddannelse, profession og arbejdspladsbaseret læring samt indsigt i forskellige opfattelser af forholdet mellem pædagogik og psykologi som selvstændige videnskabsdiscipliner
- aktuelle samfundsrelevante diskurser om læring og forandring samt evnen til at analysere disse og placere dem i et historisk og kulturelt perspektiv og
- personligheds-, udviklings-, kognitions- og socialpsykologiske aspekter ved pædagogisk psykologi
- centrale teorier og empiri indenfor pædagogisk psykologi med henblik på at kunne reflektere over disse i konkrete afgrænsede sammenhænge

Færdigheder

Når modulet er afsluttet, skal den studerende kunne demonstrere færdigheder i:

- at identificere, analysere og vurdere psykologiske aspekter af læring og af forandring af praksis
- at identificere, analysere og vurdere psykologisk relevante aspekter i forholdet mellem uddannelse, profession og arbejdspladsbaseret læring
- at identificere, analysere og vurdere forskellige opfattelser af forholdet mellem pædagogik og psykologi som selvstændige videnskabsdiscipliner
- at identificere, analysere og vurdere aktuelle samfundsrelevante diskurser om læring og forandring samt disses placering i et historisk og kulturelt perspektiv
- at identificere, analysere og vurdere personligheds-, udviklings-, kognitions- og social-psykologiske aspekter ved pædagogisk psykologi
- at anvende teori og empiri på udvalgte områder indenfor pædagogisk psykologi til at begrunde og vælge mellem centrale tilgange til relevante problemstillinger
- at formidle pædagogisk-psykologisk indsigt i faglige sammenhænge

Kompetencer

Når modulet er afsluttet, skal den studerende kunne demonstrere kompetencer til:

- at anvende ovenstående viden og færdigheder til teoretisk og metodisk at undersøge pædagogisk-psykologiske problemstillinger på en selvstændig, velargumenteret, nuanceret og kritisk måde
- at kunne perspektivere og aktualisere pædagogisk-psykologiske problemstillinger på en fagligt relevant måde
- at kunne forholde sig nuanceret, kritisk og begrundet til pædagogisk-psykologiske problemstillinger
- at identificere egne læringsbehov og selvstændigt tage ansvar for egen faglig udvikling

Fagindhold og sammenhæng med øvrige moduler/semestre

Pædagogisk psykologi beskæftiger sig med de psykologiske problemstillinger der knytter sig til læring, udvikling og tilblivelsesprocesser. Det er således problemstillinger der opstår i uddannelses-, institutions- og organisationssammenhænge. Gennemgribende temaer handler om læring, undervisning, identitet, deltagelsesmuligheder og handlekompetencer.

Pædagogisk psykologi trækker særligt på teorier fra social-, personligheds-, udviklings- og kognitionspsykologiske felter, og beskæftiger sig med tematikker og metoder der er beslægtede med både organisations- og klinisk psykologi.

Omfang og forventet arbejdsindsats

10 ECTS svarer til 270 timers arbejdsindsats, og disse forventes fordelt på følgende måde:

Aktivitet	Timer
17 forelæsninger af 2 timer	34
1 seminar af 4 timer	4
5 seminarer af 3 timer (2 hold)	15
Læsning og forberedelse	212
Eksamen (stedprøve 4 timer)	4

Kollektiv feedback på eksamen	1
-------------------------------	---

NB: lektioner tælles som timer.

Antal forelæsninger: 17 x 2 timer

Antal forelæsningshold: 1

Antal seminartimer (workshops): 5 x 3 + 1 x 4

Antal seminarhold: 2

Deltagere

Bachelorstuderende -samlæst med sidefagsstuderende

Modulaktiviteter (kursusgange med videre)

FORLÆS- NING	VARIG- HED	TITEL/EMNE	UNDERVISER
1.	2x45 min	<i>Introduktion</i> Hvad er pædagogisk psykologi?	Sarah Kirkegaard Jen- sen Noomi Matthiesen
2.	2x45 min	<i>Introduktion</i> Historiske, politiske og pædagogisk-psykologi- ske blikke på skolen som institution	Sarah Kirkegaard Jen- sen
3.	2x45 min	<i>Læringsteori</i> Behaviorisme i den pædagogiske psykologi	Noomi Matthiesen
4.	2x45 min	<i>Læringsteori</i> Kognitionspsykologi i den pædagogiske psyko- logi	Maria Lyndgaard Peter- sen
5.	2x45 min	<i>Læringsteorier</i> Humanistisk psykologisk og eksistentiel-hu- manistisk læringsteori	Casper Feilberg
6.	2x45 min	<i>Læringsteorier</i> Projektpædagogisk teori	Casper Feilberg
7.	2x45 min	<i>Læringsteorier</i> Kulturhistorisk psykologi	Sarah Kirkegaard Jen- sen
8.	2x45 min	<i>Læringsteorier</i> Situeret læring	Noomi Matthiesen
9.	2x45 min	<i>Pædagogikken i psykologien</i> Introduktion til pædagogik i psykologien	Noomi Matthiesen
10.	2x45 min	<i>Pædagogikken i psykologien</i> Det pædagogiske paradoks	Bo Allesøe
11.	2x45 min	<i>Pædagogikken i psykologien</i> Om dannelsesbegrebet og dets aktualitet in- den for videregående uddannelser	Casper Feilberg
12.	2x45 min	<i>Pædagogikken i psykologien</i> Hannah Arendt	Noomi Matthiesen
13.	2x45 min	<i>Temaer i den pædagogiske psykologi</i> Trivsel og dannelse	Lene Tanggaard
14.	2x45 min	<i>Temaer i den pædagogiske psykologi</i>	Casper Feilberg

		Følelser og magt i spil i uddannelseskontekster	
15.	2x45 min	<i>Temaer i den pædagogiske psykologi</i> Pædagogisk psykologi og uddannelsessystemet fra et postmoderne og neoliberalt perspektiv	Thomas Szulevicz
16.	2x45 min	<i>Temaer i den pædagogiske psykologi</i> Ulighed i uddannelse	Sarah Kirkegaard Jensen
17.	2x45 min	Afrunding, opsamling og evaluering	Sarah Kirkegaard Jensen & Noomi Matthiesen
18.	1x45 min	Kollektiv feedback	Sarah Kirkegaard Jensen & Noomi Matthiesen
WORKSHOP-DAGE	VARIGHED	TITEL/EMNE	UNDERVISER
1.	3x45 min	At navigere i et læringsteoretisk landskab	Sarah Kirkegaard Jensen & Noomi Matthiesen
2.	3x45 min (x2)	At anvende læringsteorierne?	Maria Lyndgaard Petersen
3.	3x45 min (x2)	Trivselsarbejde i uddannelsessystemet (efter forelæsning 13)	Marie Rytter
4.	3x45 min (x2)	Problemorienteret analyse af aktuelle pædagogisk-psykologiske problemstillinger (Afholdes efter 14. forelæsning)	Casper Feilberg
5.	4 timer	Øve-eksamen	Sarah & Noomi
6.	3x45 min (x2)	Tilbage melding på øve-eksamen	Sarah & Noomi

Eksamen

Skriftlig

Prøven er en stedprøve i form af en bunden skriftlig opgave.

Prøven er individuel.

Prøvetid: 4 timer.

Pensumramme: 1000 standardsider obligatorisk litteratur.

Besvarelsen bedømmes af eksaminator ud fra 7-trins-skala.

Tilladte hjælpemidler: Med visse hjælpemidler:

- De studerendes noter
- Pensum.

Bemærk: hjælpemidler skal være i papirformat eller gemt lokalt på computeren (brug af internettet er ikke tilladt).

Der må ikke anvendes generativ AI (fx ChatGPT) i forbindelse med eksamen

Forelæsningsmanchet/Pensum:

1. Forelæsning: Introduktion – hvad er pædagogisk psykologi?

2 timer v/ Sarah Kirkegaard Jensen & Noomi Matthiesen

I denne forelæsning gives en introduktion til pædagogisk psykologi, de problemstillinger der behandles indenfor dette område, samt hvilke praksis- og anvendelsesområder der berøres af pædagogisk-psykologiske tematikker. Forelæsningen tegner et landskab over, hvilke dele af psykologien, der trækkes på i arbejdet med pædagogisk-psykologiske problemstillinger.

Forelæsningens pensum:

- Nielsen, K. & Tanggaard, L. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. Samfundslitteratur. 2. udgave. (Kapitel 1, s. 9-18) **[9 s.]**
- Wiberg, M. & Qvortrup, A. (2013). Kapitel 2: Læringsteoriene – hvad teoretiserer de over? I: A. Qvortrup og M. Wiberg (red.), *Læringsteori og didaktik*. Hans Reitzels Forlag (s. 49-71). **[22 s.]**

2. Forelæsning: Historiske, politiske og pædagogisk-psykologiske blikke på skolen som institution

2 timer v/ Sarah Kirkegaard Jensen

Stort set alle mennesker (i hvert fald i den privilegerede del af verden) har erfaringer med skolegang – med klasseværelser, opslagstavler, skolegårde, cykelskure, klasselærere, madpakker osv. I et historisk, politisk og pædagogisk-psykologisk perspektiv zoomer denne forelæsning ind på skolen som en helt særlig, normativ institutionel ramme omkring børns lærings- og forandringsprocesser.

Forelæsningens pensum:

- Gilliam, L. & Gulløv, E. (2012). Samfundets børn. Civilisering, barnesyn og institutionalisering (s. 39-61). I: L. Gilliam og E. Gulløv (red.), *Civiliserende institutioner. Om idealer og distinktioner i opdragelse*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag. **[22 s.]**
- Jackson, P. W. (1990[1968]). *Life in Classrooms*. New York: Teachers College Press (Første del af kapitel 1, 'The Daily Grind', s. 3-11) **[8 s.]**

Supplerende litteratur

- Gjerløff, A. K., Jacobsen, A. F., Nørgaard, E. & Ydesen, C. (2014). *Da skolen blev sin egen. 1920-1970. Dansk skolehistorie, bind 4*. Aarhus Universitetsforlag.
- Hermann, S. (2007). *Magt & oplysning. Folkeskolen 1950-2006*. Unge Pædagoger, København (Del 2, s. 57-164)
- Thejsen, T. (2006). *Kampen om folkeskolens formål. Folkeskolens formålsparagraf fra 1814 til 2006*. Udgivet på www.folkeskolen.dk **[15 s.]**

3. Forelæsning: Behaviorisme og den pædagogiske psykologi

2 timer v/ Noomi Matthiesen

I denne forelæsning beskriver jeg behaviorismens klassiske forståelser af læring, og hvad disse forståelser betyder for pædagogisk psykologi og pædagogisk praksis. John Hatties teori om synlig læring præsenteres som et eksempel på en moderne behavioristisk teori.

Forelæsningens pensum:

- Hattie, J. & Timperley, H. (2007). The Power of Feedback. *Review of Educational Research*. Vol. 77 (1) pp. 81-112. [31 s.]
- Nielsen, K. & Klitmøller, J. (2017). Blinde pletter in den synlige læring. Kritiske kommentar til "Hattie-revolutionen." *Nordic Studies in Education*, 1, 3-18 [15 s.]
- Nielsen, K. & Tanggaard, L. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. Samfundslitteratur. 2. udgave. (kap. 2)
- Skinner, B. F. (1975). Motivationens og emotionens indre verden. I: *Om behaviorisme* (s. 159-177). København, Danmark: Det Schønbergske Forlag. [18 s.]
- Skinner, B. F. (1971). *Beyond Dignity and Freedom*. Kapitel 1 & 2. Penguin books. [s. 39]

Supplerende litteratur

- Skinner, B. F. (1978). *Reflections on behaviorism and society* (s. 140-159). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall. [19 s.]

4. Forelæsning: Kognitionspsykologi som læringsteori

2 timer v/ Maria Lynggaard Petersen

I denne forelæsning undersøges Piagets stadieteori, som beskriver, hvordan børn gennemgår fire stadier af kognitiv udvikling. Der fokuseres på, hvordan disse stadier påvirker børns forståelse af verden og deres aktive konstruktion af viden gennem interaktion med omverdenen. Piagets begreber om assimilation og akkumulation diskuteres også.

Start med at læse kapitlet i Nielsen og Tanggaard (2018) for en introduktion til Piagets teoretiske rammer. Læs derefter Piaget (1952) for en grundlæggende forståelse af hans stadieteori. I Piagets kapitel om leg i *Play, Dreams and Imitation in Childhood* bliver hans syn på leg som en central del af kognitiv udvikling tydeligt. Vygotskys tekst (1978) giver et komparativt perspektiv ved at understrege, at læring primært sker i den sociale kontekst, hvilket adskiller sig fra Piagets fokus på individuelle kognitive processer. Hvor Piaget betoner, at kognitiv udvikling sker gennem stadier af modning, ser Vygotsky læring som en proces, der er tæt knyttet til sociale interaktioner og kulturelle redskaber. Sammenligningen af de to teorier giver et nuanceret billede af, hvordan både individuelle faktorer (som modning) og sociale faktorer påvirker børns kognitive udvikling.

Forelæsningens pensum:

- Nielsen, K. & Tanggaard, L. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. Samfundslitteratur. 2. udgave. (kap. 3)
- Piaget, J. (2003[1964]). Part 1: Cognitive Development in Children: Piaget. Development and Learning. *Journal of Research in Science Teaching*, Vol. 40, Supplement (s. 8-18) [10 s.]
- Piaget, J. (1999). The beginning of play. I *Play, dreams and imitation in childhood* (1st ed., pp. 89-104). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315009698> [15 s.]

- Vygotsky, L. S. (1978). Interaction between learning and development. In *Mind in society: The development of higher psychological processes* (kapitel 6, pp. 79-91). Harvard University Press. **[12 s.]**

5. Forelæsning: Humanistisk psykologisk og eksistentiel-humanistisk læringsteori 2 timer v/ Casper Feilberg

Den amerikanske humanistiske psykologi (Rogers 1969) har også præsenteret perspektiver på læring, med et særligt fokus på den lærende og underviserens indstilling. I forelæsningen præsenteres grundbegreber og grundforståelser, og de sættes i perspektiv af den kritik, som er rettet mod traditionens forståelser. Senere fremkom der eksistentiel-humanistiske perspektiver på læring (Giorgi, Colaizzi), som kort modstilles med eksistentiel-fænomenologiske perspektiver på læring (Dreyfus & Dreyfus) (Klitmøller, 2013).

Forelæsningens pensum (pædagogisk rækkefølge):

- Rogers, C. (1969). *Freedom to learn*. Ohio: Merrill. [pp. 157-164, 279-297]. **[18 s.]**
- Klitmøller, J. (2013). Fænomenologisk læringsteori. In: A. Qvortrup, & M. Wiberg (red.), *Læringsteori og Didaktik* (s. 190-208). Hans Reitzels Forlag. **[16 s.]**
- Nielsen, K. & Tanggaard, L. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. 2. udgave. Samfundslitteratur [Kapitel 3 – pp. 80-92]

6. Forelæsning: Om projektpædagogisk teori og dens aktualitet

2 timer v/ Casper Feilberg

I en dansk sammenhæng har projektpædagogikken (Illeris, 1985) siden 1970'erne introduceret pædagogiske forståelser, som den dag i dag stadig er aktuelle.

Forelæsningens pensum (pædagogisk rækkefølge):

- Bo, I. G., Feilberg, C. & Romani, A. Q. (2022). Indledning. In: C. Feilberg, I. G. Bo & A. Q. Romani (eds.) *Projektarbejdets dannelsespotentialer* (pp. 9-21). Aalborg Universitetsforlag. **[13 s.]**
- Illeris, K. (1985 [1981]). *Modkvalificeringens pædagogik – problemorientering, deltagerstyring og eksemplarisk indlæring*. (2. oplag, nyt forord). København: Unge Pædagoger [1. Indledning pp. 25-34, 4. Grundlæggende didaktiske principper pp. 93-117]. **[31 s.]**

[Grundlaget for at studerende kan stille emancipatoriske spørgsmål, argumenterer Illeris, er, at de får frihed til at stille kritiske spørgsmål, og kun det problemorienterede projektarbejde giver via deltagerstyringen denne magt til studerende. Videre kan man ifølge Illeris kun stille kritiske spørgsmål, hvis ens tænkning udspringer af et grundlag der muliggør formuleringen af kritiske spørgsmål i form af en kritisk samfundsteori. Illeris giver i indledningen et eksempel på en kritisk samfundsteori, som gør det muligt

at beskrive det problemorienterede projektarbejdes pædagogiske potentiale. Andre kan anvende andre teoretiske grundlag for kritik, men marxistisk samfundsteori er Ille-ris' inspirationskilde].

- Nielsen, K. & Tanggaard, L. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. 2. udgave. Samfundslitteratur [Kapitel 3 – Om Projektpædagogik pp. 93-94]
Se desuden pensumteksten Feilberg (2015, p. 56), som er oplistet under forelæsnin-gen *Følelser og magt i spil i uddannelseskontekster*, mht. en diskussion af Klaus Niel-sens kritik af projektpædagogikken.
- Krogh, L., Olsen, J. B., & Rasmussen, P. (2008). Indledning. I: L. Krogh, J.B. Olsen & P. Rasmussen (red.), *Projektpædagogik: perspektiver fra Aalborg Universitet* (pp. 9-10). Aalborg: Aalborg Universitetsforlag. **[2 s.]**

7. Forelæsning: Kulturhistorisk psykologi

2 timer v/ Sarah Kirkegaard Jensen

Den forelæsning introducerer til den kulturhistoriske psykologi og teoriens dialektiske forstå-else af udvikling, læring og undervisning. Forelæsningen fokuserer i særlig grad – men ikke isoleret – på Vygotskys centrale rolle i den kulturhistoriske psykologi.

Forelæsningens pensum:

- Hedegaard, M. (2012). The dynamic aspects in children's learning and development. I: M. Hedegaard, A. Edwards & M. Fleer (red.), *Motives in children's development: Cultural-historical approaches* (s. 9-27). Cambridge, United Kingdom: Cambridge Uni-versity Press. **[18 s.]**
- Klitmøller, J., & Hviid, P. (2019). Lev Semenovitj Vygotskij og den kulturhistoriske psy-kologi. I: L. M. Gulbrandsen (Ed.), *Opvækst og psykisk udvikling: En grundbog i udvik-lingspsykologiske teorier og metoder* (2. udgave., s. 259-285). Akademisk Forlag. **[26 s.]**
- Vygotsky, L. S. (1987). From 'Thinking and Speech'. I: R. W. Rieber (Red.), *The col-lected works of L.S. Vygotsky* (Vol. 1 Problems of general psychology, s. 194-214). New York, NY: Plenum. (Oprindeligt publiceret på russisk i 1934). **[20 s.]**

Supplerende litteratur:

- Nielsen, K. & Tanggaard, L. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. 2. udgave. Samfundslitteratur (Kapitel 4. p. 123-150)

8. Forelæsning: Læringsteori – Situeret læring

2 timer v/ Noomi Matthiesen

Denne forelæsning præsenterer situeret læringsteori, der argumenterer for, at læring og vi-den er relationelt og situeret. Forelæsningen tager fat på de diskussioner, der historisk har kendetegnet situeret læringsteori, med særligt fokus på diskussionen om transfer af viden fra

en praksis til en anden. Derudover skitseres aktuelle diskussioner, omkring situeret lærings-teori. Start med at læse Lave (2009), dernæst Packer & Goicoechea (2000). Læs derefter Anderson et al. (1996) og Greenos svar til dem. Grundbogen støtter læsningen af primærlit-teraturen.

Forelæsningens pensum:

- Anderson, J., Reder, L., & Simon, H. (1996). Situated Learning and Education. *Edu-cational Researcher*, 25(4), 5–11. <https://doi.org/10.3102/0013189X025004005> [6 s.]
- Greeno, J.G. (1997). On claims that answer the wrong questions. *Educational Re-searcher*, 26(1) p. 5-17. doi: 10.3102/0013189X026001005. (12 sider)
- Lave, J. & Wenger, E. (1999). Situeret Læring og andre tekster. Hans Reitzels Forlag. Kap. 1, 2 & 4 (s. 31-54 & 77-100). [46 s.]
- Packer, M. J. & Goicoechea (2000). Sociocultural and Constructivist Theories of Learning: Ontology, Not Just Epistemology. *Educational Psychologist* 35(4) (pp. 227-241). [14 s.]
- Nielsen, K. & Tanggaard, L. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. 2. udgave. Samfundslitteratur. Kapitel 4.

9. Forelæsning: Introduktion til pædagogikken i psykologien

2 timer v/ Noomi Matthiesen

Denne forelæsning introducerer til pædagogik som videnskab, og har til formål at støtte ud-
viklingen af viden om forholdet mellem pædagogik og psykologi, jf. læringsmålet i studieord-
ningen; “indsigt i forskellige opfattelser af forholdet mellem pædagogik og psykologi som
selvstændige videnskabsdiscipliner”. Der vil blive argumenteret for, mens psykologien er en
normativ videnskab, er pædagogikkens normativitet af en anden mere eksistentiel og politisk
art. Der vil være en kort introduktion til flere relevante pædagogiske tænkere, men forelæs-
ningen vil bruge en del tid på Gert Biesta, og hans argumentation for nødvendigheden af at
diskutere *formålet* med uddannelse.

Forelæsningens pensum:

- Biesta, G. (2009). Good education in an age of measurement: On the need to recon-
nect with the question of purpose in education. *Educational Assessment, Evaluation &
Accountability*, 21(1), 33-46. doi:10.1007/s11092-008-9064-9 [13 s.]
- Hall, G. S. (1905). What is Pedagogy? The Pedagogical Seminary, 12(4), 375–383.
<https://doi.org/10.1080/08919402.1905.10534667> [8 s.]
- Oelkers, J. (2002). Rousseau and the image of 'modern education'. *Journal of Curric-
ulum Studies*, 34(6), 679–698. [19 s.]

10. Forelæsning: Det pædagogiske paradoks

2 timer v/ Bo Allesøe

Det pædagogiske paradoks har været en central del af pædagogikkens tankegods siden starten og er blevet diskuteret af stort set alle de store pædagogiske tænkere fra Rousseau og Kant til mere moderne tænkere som Benner. Paradokset er knyttet til forståelsen af læring, og vi kender det i forskellige afskygninger, at der for eksempel kan være forskel på det vi siger og det vi gør, eller at en betoning af autonomi kan føre til heteronomi. Forelæsningsen vil introducere bredt til begrebet, dvs. med både tilbageblik og nutidsblik, og vi vil diskutere hvordan det kan bruges i den pædagogiske psykologi, både i forhold til andet litteratur i møder på modulet men også hvordan det konkret kan være med til at indramme, hvad man kan kalde pædagogisk psykologiske situationer eller episoder.

Forelæsningsens pensum:

- Oettingen, A. (2001). Det pædagogiske paradoks. Klim. Kapitlerne om Kant (pp. 35-50) og Benner (pp. 135-163) **[43 s.]**
- Løvlie, L. (2007). Does paradox count in education. *Utbilding & Demokrati*, 16(3): 9-24 **[15 s.]**

11. Forelæsning: Dannelsesbegrebets aktualitet inden for videregående uddannelser

2 timer v/ Casper Feilberg

Dannelse er et af de helt centrale begreber inden for humaniora, som har en lang forhistorie og mange betydninger. Begrebet er i dag mere aktuelt end nogensinde, og det tages til indtægt for mange forskellige betydninger i den videnskabelige litteratur og i den offentlige debat. I denne forelæsning tages begrebet kort op i forhold til folkeskole (Biesta og Klafki), og først og fremmest op i forhold til universitetsuddannelse (Feilberg). Dannelsesbegrebet anvendes (fx Feilberg) og kritiseres (fx Biesta) på mange forskellige måder, og forelæsningsen vil give indblik i disse positioner. En af forelæsningsens mål er at slå til lyd for at skelne mellem uddannelse og dannelse, da dannelsesbegrebet hermed kan tematisere ofte oversete aspekter af uddannelsesforløbet, nemlig de forhold som angår andet og mere end blot kompetencetilegnelse og erhvervsforberedelse.

Forelæsningsens pensum:

- Feilberg, C. (2022). Dannelsesbegrebet og personlig-faglig dannelse. In: C. Feilberg, I. G. Bo & A. Q. Romani (eds.) *Projektarbejdets dannelsespotentiale* (pp. 99-120, samt fortællingen om Anna pp. 214-219). Aalborg Universitetsforlag. **[27 s.]**
- Biesta, G. (2002). Bildung And Modernity: The Future Of Bildung In A World Of Difference. *Studies in Philosophy and Education* 21: 343–351. [Biesta præsenterer et rids af dannelsesbegrebets historie og lancerer derefter sit eget bud på de værdier, der bør fremmes i uddannelsessystemet og som dannelsesbegrebet kan tilskrives. Biesta forholder sig dog generelt meget kritisk til dannelsesbegrebet i lyset af hans poststrukturelle udgangspunkt] **[8 s.]**

Supplerende litteratur:

- Klafki, W. (2001). *Dannelsesteori og didaktik – Nye studier*. Kapitel: Anden studie: Grundtræk af et nyt almendannelseskoncept. I centrum: tidstypiske nøgleproblemer

(pp. 59-103). Klim. [Den tyske didaktiker Wolfgang Klafkis arbejde har været meget populært inden for bl.a. lærerkredse, idet han både fremskriver en klassisk dannelses-teori, og fremhæver konkrete undervisningsmæssige implikationer herfra. Uddraget beskriver hans senere arbejder med dannelses-teorien, der bl.a. trækker på Habermas' tre erkendelsesinteresser].

12. Forelæsning: Hannah Arendts pædagogiske tænkning

2 timer v/ Noomi Matthiesen

Denne forelæsning introducerer kort til Hannah Arendts liv og tænkning som politisk filosof. Forelæsningens primære fokus er på hendes forståelse af uddannelse, opdragelse og pædagogik. Hendes centrale pointe er, at voksne har en dobbelt opgave, nemlig at føre de nytilkommende (børn) ind i en verden, der allerede eksisterer, og samtidig at give plads til barnets nye begyndelser. Hendes pædagogik handler således om forholdet mellem det gamle og det nye. Hun kan læses som en kritiker af en børnecentreret humanistisk psykologi. Læs gerne kapitlet af Korsgaard først, da det hjælper med at forstå primærteksten. Læs teksten af Matthiesen til sidst, da det skal læses som et eksempel på, hvordan Arendt kan anvendes til at lave en pædagogisk psykologisk analyse.

Forelæsningens pensum:

- Arendt, H. (2021). Krisen i skolesystemet og pædagogikken. Kap. 1. I: *Krisen i skolesystemet og pædagogikken - og andre pædagogiske tekster*. (s. 7-31). Aarhus: KLIM. [24 s.]
- Korsgaard, M.T. (2021). Nye begyndelser -efterskrift. I: H. Arendt (2021). *Krisen i skolesystemet og pædagogikken - og andre pædagogiske tekster*. (s. 121-153) Aarhus: KLIM. [32 s.]
- Matthiesen, N. (2025). Håb og Familieliv. I: A. Sköld & K. Lundsgaard-Leth (red). *Det Håbende Dyr*. KLIM. Kapitel 3. [20 s.]

13. Trivsel og Dannelse

2 timer v/ Lene Tanggaard

Forelæsningen tager afsæt i en diskussion af trivselsbegrebet, som det defineres af bl.a. WHO og af den danske trivselskommission for dernæst at undersøge, hvad der sker med analyser af de udfordringer, som er beskrevet som en trivselskrise og som en øget sårbarhed blandt børn og unge, hvis denne anskues fra et situeret dannelsesperspektiv. Forelæsningen tager afsæt i nyere læringsteori fra situeret læring og viser, hvordan disse perspektiver kan åbne for nye perspektiver på trivsel og dannelse. Forelæsningen inviterer til overvejelser over, hvordan den pædagogiske psykologi kan bidrage til den trivselsudfordring, som vi ser i den vestlige verden, og hvordan trivselsbegrebets individualpsykologiske ophav kan udfordres i en situeret, relationel psykologisk begrebsramme.

Forelæsningens pensum:

- Nielsen, K. & Tanggaard, L. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. 2. udgave. Samfundslitteratur. Kapitel 4.
- Brinkmann, S., Tanggaard, L. & Rømer, T.A. (2025). Trivsel tur-retur. Aarhus: Klim. Kapitel 1-2 (s. 17-48) **[31 s.]**
- Tanggaard, L. (2024). Vi mangler ganske enkelt at undersøge pædagogisk-psykologiske svar på mistrivslen. <https://www.folkeskolen.dk/folkeskolen-nr-1-2024-kreativitet-paedagogik/lene-tanggaard-vi-mangler-ganske-enkelt-at-undersoge-paedagogisk-psykologiske-svar-pa-mistrivslen/4751326>

14. Forelæsning: Følelser og magt i spil i uddannelseskontekster

2 timer v/ Casper Feilberg

Følelser og magt er en uomgængelig del af uddannelseskontekster. To grundlæggende forskellige perspektiver præsenteres; et psykoanalytisk forstående perspektiv på følelsernes betydning for læring, og en eksistentiel-fænomenologisk analyse af magt og selvrefleksion inden for en universitetskontekst. Begge traditioner har det til fælles, at de tematiserer processer og erfaringer som går på tværs af rollerne privatperson og studerende/underviser. Endelig ser vi på sammenhænge mellem dem, og deres potentiale for at fremme reel læring og dannelse.

Forelæsningens pensum:

- White, J. (2002). On 'learning' and 'learning about': W. R. Bion's theory of thinking and educational praxis. In: D. Barford (ed.), *The ship of thought. Essays on Psychoanalysis and Learning*, pp. 84-105. Karnac Books. **[21.s]**
[Hvad sker der af processer i underviseren og i den studerende og i gruppen, som har betydning for transformative læreprocesser? White præsenterer en psykoanalytisk forståelse med fokus på følelsernes betydning. For en dansk redegørelse for Bions begreber, se Feilberg (2014, pp. 161ff)]
- Feilberg, C. (2015). Selvrefleksion som uddannelsesgreb – en kritisk diskussion. *Nordiske Udkast*, (2), 42- 78. **[27 s.]**
[Selvrefleksion angår et beredskab til at forholde sig selvkritisk til egen praksis, samt til anvendelsen af viden ved intervention i forhold til andre (borgere, grupper). Underviseren kan understøtte de studerendes tilegnelse af selvrefleksion ved bl.a. at interessere sig for deres motivation og faglige problemer ud fra et processuelt og psykologisk perspektiv. Dette kan opfattes som en overvågning af de studerendes adfærd og sproglige udtryk på et niveau, som er privat og ofte ukendt af personen selv. Denne pædagogisk-psykologiske problemstilling må derfor underkastes kritik og selvrefleksion, og det er målet med denne artikel.]
- Nielsen, K. & Tanggaard, L. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. 2. udgave. Samfundslitteratur [Kapitel 8]

15. Forelæsning: Pædagogisk psykologi og uddannelsessystemet fra et postmoderne og neoliberalt perspektiv

2 timer v/ Thomas Szulevicz

I denne forelæsning belyses, hvordan uddannelsessystemet aktuelt er influeret af forskellige både postmoderne og neoliberale tendenser. Forelæsningen diskuterer, hvorledes disse tendenser påvirker pædagogisk praksis samt forståelsen af læring og pædagogik.

Forelæsningens pensum:

- Biesta, G. (2015). Resisting the seduction of global education measurement industry: notes on the social psychology of PISA. *Ethics and Education*, 10:3, 348-360. [12 s.]
- Lyotard, J.F. (1982). *Viden og det postmoderne samfund*. Århus: Slagmarks Skyttegravsserie. Kap. 1-7 [43 s.]
- Sugarman, J. (2015). Neoliberalism and Psychological Ethics. *Journal of Theoretical and Philosophical Psychology*. 35(2), 103-116. [13 s.]
- Nielsen, K. & Tanggaard, L. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. 2. udgave. Samfundslitteratur.

Supplerende litteratur:

- Pedersen, O. K. (2011). Skolen og den opportunistiske person. I: O.K. Pedersen *Konkurrencestaten*. Hans Reitzels Forlag. København

16. Forelæsning: Ulighed i uddannelse

2 timer v/ Sarah Kirkegaard Jensen

Trods et historisk lighedsideal i institutionaliseret uddannelse er ulighed i uddannelse en vedvarende udfordring. I denne forelæsning introduceres til forskningsfeltet omkring ulighed i uddannelse, herunder betydningen af socioøkonomi, kultur, etnicitet mv.

Forelæsningspensum:

- Jensen, S. (2021). 'The Danes are rich and live in the villas; the others live in the blocks of flats': on the social and material character of diversity in children's school life in Denmark. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, DOI: 10.1080/09518398.2021.1900620 [16 s.]
- Mehan, H. (1992). Understanding inequality in schools: The contribution of interpretive studies. *Sociology of Education*, 65, 1-20. [20 s.]
- Reay, D. (2004). 'Mostly Roughs and Toughs': Social Class, Race and Representation in Inner City Schooling, *Sociology*, Vol. 38, No. 5 (1005-1023) [18 s.]
- Staunæs, D. (2000). Hvorfor hænger de "tyrkisk-kurdiske" drenge ud ved bænkene langs skolemuren? *Unge Pædagoger*, 61(5), 1-18 [17 s.]

17. Forelæsning: Afrunding, opsamling og evaluering

2 timer v/ Sarah Kirkegaard Jensen & Noomi Matthiesen

Denne forelæsning tegner et overordnet landskab over feltet og trækker trådene tilbage til første forelæsning. Derudover arbejdes der på eksamensforberedelse og der afsættes tid til spørgsmål og evaluering.

18. Kollektiv feedback

1 timer v/ Sarah Kirkegaard Jensen & Noomi Matthiesen

Oversigt over workshopdage samt tilhørende pensum

1. At navigere i et læringsteoretisk landskab

3 timer (i to hold) v/ Sarah Kirkegaard Jensen & Noomi Matthiesen

I denne workshop zoomer vi ind på nogle af de grundlæggende problemstillinger og begreber, der ses på tværs af forskellige læringsteorier: relationen mellem subjekt og verden, teoriernes forståelse af forandring, læringens paradoks, dualisme og antidualisme, hvordan viden skal forstås mv.

Workshops pensum:

- Gruppearbejdet forudsætter ikke at specifikke tekster er læst på forhånd. Der trækkes på hele pensum om læringsteorier.

2. Læringsteorier i anvendelse

3 timer (i to hold) v/ Maria Lyndgaard Petersen

I denne workshop vil vi udforske, hvordan læringsteoriene lever i praksis. Med udgangspunkt i klip, øvelser og cases anvender vi perspektiver fra pensum til at analysere, hvordan læringsteoriene manifesterer sig i konkrete situationer. Målet er at reflektere over, hvad der bliver synligt i læringsprocesserne ud fra de forskellige teorier, og hvad der bliver muligt (og måske umuligt), når vi anvender disse teorier i virkelige scenarier. Vi sigter mod at få indsigt i, hvordan læringsteorier kan bruges til at forstå og ændre adfærd, samt hvordan de kan anvendes i psykologisk praksis.

Workshops pensum:

- Gruppearbejdet forudsætter ikke at specifikke tekster er læst på forhånd. Der trækkes på hele pensum om læringsteori.

3. Trivselsarbejde i uddannelsessystemet: Tilgange og forståelser

3 timer (i to hold) v/ Marie Rytter

I denne workshop beskæftiger vi os med, hvordan børn og unges (mis)trivsel håndteres i den pædagogiske praksis.

Workshoppen tager udgangspunkt i folkeskolen, hvor trivselsbegrebet har fået en mere central plads de seneste år. Der er et overordnet politisk mål om øget trivsel for eleverne, der foretages nationale målinger af denne trivsel, og mange skole opererer med trivselsdage, trivselsråd mv.

På workshoppen diskuteres:

- Trivselsforståelser i feltet mellem psykologi og pædagogik og mellem teori og praksis.
- Trivselsaktiviteter –og evalueringer. Hvordan, hvorfor og med hvilke implikationer?
- Mødet med mistrivsel - handlemuligheder og dilemmaer hos den professionelle.

Der veksles mellem oplæg, plenumsamtaler og gruppeaktiviteter

Workshops pensum:

Workshoppen vil, udover nedenstående tekster, forsøge at perspektivere til forskellige dele af pensum.

Pensumtekster

- Ereaut, G., & Whiting, R. (2008). What do we mean by 'wellbeing' and why might it matter? London: Department for Children, Schools and Families. [22 s.]
- Simovska, V., & Primdahl, N. L. (2024). Trivsel og Trivselsfremme i Skolen. (S. 4- 42) https://dpu.au.dk/fileadmin/edu/Paedagogisk_Indblik/Trivsel_og_trivselsfremme_i_skolen/24_Trivsel_og_trivselsfremme_i_skolen_-16-04-2024.pdf [38 s.]

Supplerende tekster:

- Vallgård, K, Nyvang, C. (2018) Lykkeimperativet i folkeskolen. Affekter og Følelser. Aarhus: Tidsskrift for professionsstudier (pp. 16-22) [6 s.]
- Primdahl, N. L. & Simovska, V. (2024). Untangling the threads of school wellbeing: Underlying assumptions and axes of normativity. British Educational Research Journal, 00, 1–14.
- Meyer, R., & et al (2025) Et dansk svar på en vestlig udfordring. Trivselskommissionens afrapportering, kap. 1 + 2. <https://www.uvm.dk/-/media/filer/trivselskommissionen/250224-trivselskommissionens-afrapportering.pdf> [19 s.]

4. Problemorienteret analyse af aktuelle pædagogisk-psykologiske problemstillinger

3 timer (*i to hold, efter hinanden*) v/ Casper Feilberg

So gruppedannelsen på andet semester, starter vi med en kort brainstorm. Det problemorienterede arbejde organiseres derfra ved at man – inspireret af egne eller andres ideer - vælger sig ind på underviserforeslåede cases og problemstillinger, eller på åbne og selvdefinerede problemfelter (deltagerstyring), som man er optaget af, og som man ønsker at analysere og diskutere via pædagogisk-psykologisk teori. Man har altså mulighed for selv at vælge de nærmere eksempler og observationer, som danner grundlag for de faglige diskussioner: herved er arbejdet problemorienteret og gruppeorganiseret. Gruppens refleksioner deles via et resumé på Moodle, og vi samler op i plenum.

Workshops pensum:

- Det problemorienterede og gruppeorganiserede arbejde forudsætter ikke at specifikke tekster er læst på forhånd. Workshoppen gør det bl.a. muligt at inddrage projektpædagogisk, dannelsesteoretisk og psykoanalytisk teori (eller alt muligt andet fra modules pensum), afhængig af hvad problemstillingen kalder på.

5. Øveeksamen

4 timer v/ Noomi Matthiesen og Sarah Kirkegaard Jensen

Vi øver en 4-timers eksamen, som kan laves der hjemme eller i et seminar-rum på Nordkraft.

6. Tilbage melding på øve-eksamen

3 timer (*i to hold*) v/ Sarah Kirkegaard Jensen & Noomi Matthiesen

Vi arbejder i grupper omkring øveeksamen og får feedback på plenum.

Samlet pensum til kursusmodulet:

Bøger:

Nielsen, K. & Tanggaard, L. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. 2. udgave. Samfundslitteratur Kapitel 1-4, s. 9-159 og Kapitel 8, s. 237-245. [159 s.]

Tekster:

Arendt, H. (2021). Krisen i skolesystemet og pædagogikken. Kap. 1. I: *Krisen i skolesystemet og pædagogikken - og andre pædagogiske tekster*. (s. 7-31). Aarhus: KLIM. [24 s.]

Anderson, J., Reder, L., & Simon, H. (1996). Situated Learning and Education. *Educational Researcher*. 25(4), 5–11. <https://doi.org/10.3102/0013189X025004005%20> [6 s.]

- Bo, I. G., Feilberg, C. & Romani, A. Q. (2022). Indledning. In: C. Feilberg, C., I. G. Bo & A. Q. Romani (eds.) *Projektarbejdets dannelsepotentiale* (pp. 9-21). Aalborg Universitetsforlag. **[13 s.]**
- Biesta, G. (2009). Good education in an age of measurement: On the need to reconnect with the question of purpose in education. *Educational Assessment, Evaluation & Accountability*, 21(1), 33-46. doi:10.1007/s11092-008-9064-9 **[13 s.]**
- Biesta, G. (2002). Bildung And Modernity: The Future Of Bildung In A World Of Difference. *Studies in Philosophy and Education*. 21, 343–351. **[9 s.]**
- Biesta, G. (2015). Resisting the seduction of global education measurement industry: notes on the social psychology of PISA. *Ethics and Education*, 10:3, 348-360. **[12 s.]**
- Brinkmann, S., Tanggaard, L. & Rømer, T.A. (2025). Trivsel tur-retur. Aarhus: Klim. Kapitel 1-2 (s. 17-48) **[31 s.]**
- Ereaut, G., & Whiting, R. (2008). What do we mean by 'wellbeing' and why might it matter? London: Department for Children, Schools and Families. **[22 s.]**
- Feilberg, C. (2015). Selvrefleksion som uddannelsesgreb – en kritisk diskussion. *Nordiske Udkast*, 2, 42- 78. **[27 s.]**
- Feilberg, C. (2022). Dannelsesbegrebet og personlig-faglig dannelse. In: C. Feilberg, I. G. Bo & A. Q. Romani (eds.) *Projektarbejdets dannelsepotentiale* (pp. 99-120, samt fortællingen om Anna pp. 214-219). Aalborg Universitetsforlag. **[27 s.]**
- Gilliam, L. & Gulløv, E. (2012). Samfundets børn. Civilisering, barnesyn og institutionalisering (s. 39-61). I: L. Gilliam og E. Gulløv (red.), *Civiliserende institutioner. Om idealer og distinktioner i opdragelse*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag. **[22 s.]**
- Greeno, J.G. (1997). On claims that answer the wrong questions. *Educational Researcher*, 26(1), 5-17. doi: 10.3102/0013189X026001005. **[12 s.]**
- Hall, G. S. (1905). What is Pedagogy? The Pedagogical Seminary, 12(4), 375–383. <https://doi.org/10.1080/08919402.1905.10534667> **[8 s.]**
- Hattie, J. & Timperley, H. (2007). The Power of Feedback. *Review of Educational Research*. Vol. 77 (1) pp. 81-112. **[31 s.]**
- Hedegaard, M. (2012). The dynamic aspects in children's learning and development. I: M. Hedegaard, A. Edwards & M. Fleer (red.), *Motives in children's development: Cultural-historical approaches* (s. 9-27). Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press. **[18 s.]**
- Illeris, K. (1985 [1981]). *Modkvalificeringens pædagogik – problemorientering, deltagerstyring og eksemplarisk indlæring*. (2. oplag, nyt forord). København: Unge Pædagoger [1. Indledning p.25-34, 4. Grundlæggende didaktiske principper pp. 93-117. **[31 s.]**
- Jackson, P. W. (1990[1968]). *Life in Classrooms*. New York: Teachers College Press (Første del af kapitel 1, 'The Daily Grind', s. 3-11) **[8 s.]**
- Jensen, S. (2021). 'The Danes are rich and live in the villas; the others live in the blocks of flats': on the social and material character of diversity in children's school life in Denmark. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, DOI: 10.1080/09518398.2021.1900620 **[16 s.]**
- Klitmøller, J. (2013). Fænomenologisk læringsteori. In: A. Qvortrup, & M. Wiberg (red.), *Læringsteori og Didaktik* (s. 190-208). Hans Reitzels Forlag. **[16 sider]**
- Klitmøller, J., & Hviid, P. (2019). Lev Semenovitj Vygotskij og den kulturhistoriske psykologi. I: L. M. Gulbrandsen (Ed.), *Opvækst og psykisk udvikling: En grundbog i udviklingspsykologiske teorier og metoder* (2. udgave., s. 259-285). Akademisk Forlag. **[26 s.]**

- Korsgaard, M.T. (2021). Nye begyndelser -efterskrift. I: H. Arendt (2021). *Krisen i skolesystemet og pædagogikken - og andre pædagogiske tekster*. (s. 121-153) Aarhus: KLIM. **[32 s.]**
- Krogh, L., Olsen, J. B., & Rasmussen, P. (2008). Indledning. I: L. Krogh, J.B. Olsen & P. Rasmussen (red.), *Projektpædagogik: perspektiver fra Aalborg Universitet* (pp. 9-10). Aalborg: Aalborg Universitetsforlag. **[2 s.]**
- Lave, J. & Wenger, E. (1999). Situeret Læring og andre tekster. Hans Reitzels Forlag. Kap. 1, 2 & 4 (s. 31-54 & 77-100). **[46 s.]**
- Lyotard, J.F. (1982). *Viden og det postmoderne samfund*. Århus: Slagmarks Skyttegravsserie. Kap. 1-7 **[43 s.]**
- Matthiesen, N. (2025). Håb og Familieliv. I: A. Sköld & K. Lundsgaard-Leth (red). Det Håbende Dyr. KLIM. Kapitel 3. **[20 s.]**
- Mehan, H. (1992). Understanding inequality in schools: The contribution of interpretive studies. *Sociology of Education*. 65, 1-20. **[20 s.]**
- Nielsen, K. & Klitmøller, J. (2017). Blinde pletter in den synlige læring. Kritiske kommentar til "Hattie-revolutionen." *Nordic Studies in Education*, 1, 3-18 **[15 s.]**
- Oelkers, J. (2002). Rousseau and the image of 'modern education'. *Journal of Curriculum Studies*, 34(6), 679–698. **[19 s.]**
- Oettingen, A. (2001). Det pædagogiske paradoks. Klim. Kapitlerne om Kant (pp. 35-50) og Benner (pp. 135-163) **[43 s.]**
- Packer, M. J. & Goicoechea (2000). Sociocultural and Constructivist Theories of Learning: Ontology, Not Just Epistemology. *Educational Psychologist* 35(4), 227-241. **[14 s.]**
- Piaget, J. (2003[1964]). Part 1: Cognitive Development in Children: Piaget. Development and Learning. *Journal of Research in Science Teaching*, Vol. 40, Supplement (s. 8-18) **[10 s.]**
- Piaget, J. (1999). The beginning of play. I Play, dreams and imitation in childhood (1st ed., pp. 89-104). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315009698> **[15 s.]**
- Reay, D. (2004). 'Mostly Roughs and Toughs': Social Class, Race and Representation in Inner City Schooling, *Sociology*, Vol. 38, No. 5 (1005-1023) **[18 s.]**
- Rogers, C. (1969). Freedom to learn. Ohio: Merrill. pp. 157-164, 279-297. **[18 s.]**
- Simovska, V., & Primdahl, N. L. (2024). Trivsel og Trivselsfremme i Skolen. (S. 4- 42) https://dpu.au.dk/fileadmin/edu/Paedagogisk_Indblik/Trivsel_og_trivselsfremme_i_skolen/24_Trivsel_og_trivselsfremme_i_skolen_-16-04-2024.pdf **[38 s.]**
- Skinner, B. F. (1975). Motivationens og emotionens indre verden. I: *Om behaviorisme* (s. 159-177). København, Danmark: Det Schønbergske Forlag. **[18 s.]**
- Skinner, B. F. (1971). Beyond Dignity and Freedom. Kapitel 1 & 2. Penguin books. **[39 s.]**
- Staunæs, D. (2000). Hvorfor hænger de "tyrkisk-kurdiske" drenge ud ved bænkene langs skolemuren? *Unge Pædagoger*, 61(5), 1-18 **[17 s.]**
- Sugarman, J. (2015). Neoliberalism and Psychological Ethics. *Journal of Theoretical and Philosophical Psychology*. 35(2), 103-116. **[13 s.]**
- Vygotsky, L. S. (1978). Interaction between learning and development. In *Mind in society: The development of higher psychological processes* (kapitel 6, pp. 79-91). Harvard University Press. **[12 s.]**
- Vygotsky, L. S. (1987). From 'Thinking and Speech'. I: R. W. Rieber (Red.), *The collected works of L.S. Vygotsky* (Vol. 1 Problems of general psychology, s. 194-214). New York, NY: Plenum. (Oprindeligt publiceret på russisk i 1934). **[20 s.]**

- White, J. (2002). On 'learning' and 'learning about': W. R. Bion's theory of thinking and educational praxis. In: D. Barford (ed.), *The ship of thought. Essays on Psychoanalysis and Learning*, pp. 84-105. Karnac Books. **[21 s.]**
- Wiberg, M. & Qvortrup, A. (2013). Kapitel 2: Læringsteorierne – hvad teoretiserer de over? I: A. Qvortrup og M. Wiberg (red.), *Læringsteori og didaktik*. Hans Reitzels Forlag (s. 49-71). **[22 s.]**

I alt: 1028 sider

Kandidatsidefag i psykologi (kun 75 ects sidefag)

3. semester

Introduktion til arbejds- og organisationspsykologi (5 ECTS)

Modultitel dansk: Arbejds- og organisationspsykologi

Modultitel engelsk: Work and organizational Psychology

ECTS: 5

Placering

3. semester KA-sidefag

Modulansvarlig

Thomas Borchmann borchman@ikp.aau.dk

Undervisere

Thomas Borchmann (TB), borchman@ikp.aau.dk

Charlotte Wegener (CW) wegener@ikp.aau.dk

Tanja Kirkegaard (TK) tanja@ikp.aau.dk

Poul Bonde Jensen (PBJ)

Seminarholdere

Søren Lindhardt Jensen linhardt@ikp.aau.dk

Type og sprog

Studiefagsmodul (dansk)

Mål

Modulet omfatter centrale teorier og forskningsresultater inden for arbejds- og organisationspsykologien herunder teorier om individers og gruppers adfærd, identitet og emotioner i relation til arbejdet og organisationen.

Læringsmål

Viden

Når modulet er afsluttet, skal den studerende kunne demonstrere viden om og forståelse af:

- centrale psykologiske teorier og begreber vedrørende arbejdets organisering organisationsadfærd og attituder/holdninger hos medlemmerne af en organisation
- problemstillinger vedrørende gruppeprocesser og arbejdsgruppen samt teorier om helbredsmæssige konsekvenser forbundet med arbejdet
- personligheds-, udviklings-, kognitions- og socialpsykologiske aspekter ved arbejds- og organisationspsykologi
- centrale teorier og empiri indenfor arbejds- og organisationspsykologi med henblik på at kunne reflektere over disse i konkrete afgrænsede sammenhænge

Færdigheder

Når modulet er afsluttet, skal den studerende kunne demonstrere færdigheder i:

- at identificere, analysere og vurdere psykologiske aspekter af arbejdets organisering organisationsadfærd og attituder/holdninger hos medlemmerne af en organisation
- at identificere, analysere og vurdere problemstillinger vedrørende gruppeprocesser og arbejdsgruppen samt i teorier om helbredsmæssige konsekvenser forbundet med arbejdet
- at identificere, analysere og vurdere personligheds-, udviklings-, kognitions- og socialpsykologiske aspekter ved arbejds- og organisationspsykologi

- at anvende teori og empiri på udvalgte områder indenfor arbejds- og organisationspsykologi til at begrunde og vælge mellem centrale tilgange til relevante problemstillinger
- at formidle og diskutere forskningsbaseret arbejds- og organisationspsykologisk viden i faglige sammenhænge

Kompetencer

Når modulet er afsluttet, skal den studerende kunne demonstrere kompetencer til:

- at håndtere ovenstående viden og kompetencer i konkrete, afgrænsede sammenhænge
- at identificere egne læringsbehov og selvstændigt tage ansvar for egen faglig udvikling.
- selvstændigt at kunne tage ansvar for egen videre faglig udvikling

Fagindhold og sammenhæng med øvrige moduler/semestre

Kursusmodulet i *Arbejds- og organisationspsykologi* introducerer til arbejds- og organisationspsykologi. Arbejds- og organisationspsykologien tilhører de anvendte discipliner indenfor psykologien og beskæftiger sig med en bred vifte af problemstillinger. Herunder problemstillinger relateret til motivation- og produktivitet, organisationsudvikling og medarbejderudvikling, det psykiske og sociale arbejdsmiljø, belastningsreaktioner og arbejdsbetingende sygdomme, samt sundhedsforebyggende og sundhedsfremmende tiltag i forhold til arbejdet og organisationer. Undervisningens formål er at give et overblik over arbejds- og organisationspsykologiens centrale teoretiske traditioner og nøgleproblemstillinger.

Omfang og forventet arbejdsindsats

Kursusmodulet består af 18 timers forelæsning og 6 timers seminar undervisning – hertil forventes 110 timers hjemmearbejde i form af hhv. forberedelse og efterbearbejdelse af undervisning samt eksamensforberedelse

Aktivitet	Timer
9 forelæsninger à 2 timer	18
3 seminargange à 2 timer	6
Læsning og forberedelse	110
Eksamen	1

NB: lektioner tælles som timer.

Antal forelæsninger: 9

Antal forelæsningshold: 1

Antal seminar timer: 6

Antal seminarhold: 1

Deltagere

3. semester KA-sidefag samlæst med 5 semester BA

Modulaktiviteter

Kursusgang	Varighed	Tema/Emne	Forelæser	Tekster

1 + 2	2 x 2 timer	Arbejds- og organisationssyn	TB	1 - 4
3 + 4	2 x 2 timer	Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol: Scientific management/Taylorisme og moderne gennemslag af Scientific management/Taylorisme	TB	5 – 8 21 - 24
5 + 6	2 x 2 timer	Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol: Human-relationskolen og Personligvækst orienteringen	TB	5 + 9 5 + 10 – 20
7	2 timer	Arbejdsopgaver i en HR-afdeling	PBJ	Intet pensum
8	2 timer	Organisatorisk kultur	TK	22-24
9	2 timer	Følelser og magt i organisationer	TK & CW	25 - 27

Seminar 1	2 timer	Case: Taylorisme – karakteristika og konsekvenser	SL
Seminar 2	2 timer	Case: Sindelagspåvirkning – gevinster og mulige tab	SL
Seminar 3	2 timer	Eksamensgennemgang og spørgetime	SL

Eksamen

Mundtlig eksamen.

Prøven er individuel.

Prøven foregår som en samtale mellem den studerende, eksaminator og intern censor.

Samtalen indledes med en mundtlig præsentation på maksimalt 5 minutter med udgangspunkt i et spørgsmål, som den studerende frit har udvalgt fra en liste, der er offentliggjort af eksaminator 14-17 dage før eksamen. Der gives karakter på grundlag af den samlede præstation.

Normeret prøvetid: 30 minutter inklusive votering og karaktergivning.

Pensumramme: 500 standardsider ikke for snævert afgrænset obligatorisk litteratur.

Bedømmelsesform: Ved bedømmelsen gives karakter efter 7-trinsskalaen. Besvarelsen bedømmes af eksaminator og intern censor.

Der må ikke anvendes generativ AI (fx ChatGPT) i forbindelse med eksamen

Prøvens omfang: 5 ECTS-point.

Vurderingskriterierne er angivet i Universitetets eksamensordning

Forelæsningsmanchet/Pensum:

1. og 2. forelæsning: Arbejds- og organisationssyn

4 timer v/ Thomas Borchmann

På forelæsningsen introduceres til faget samt til forskellige perspektiver på arbejde og organisationer

Litteratur (1-4)

- Torpegaard og Borchmann, (2009) Hvad er arbejde og hvordan bør arbejdsorganisationer anskues? Workingpaper.
- Adler, Paul S.; Linda C. Forbes & Hugh Willmott (2007) Critical Management Studies, I Walsh, James P. (Editor) & Arthur P. Brief (Eds.). The Academy of Management Annals of Organization and Management, Vol. 1 Lawrence Erlbaum Associates Inc, New York (December 2007) 119 - 154 (1-27 i kompendiet)
- Morgan, G. (1980) Paradigms, Metaphors and puzzle-solving in organization theory. Administrative Science Quarterly, Vol. 25. Issue 4 – 605 – 622
- Standing, G. (2016) The Precariat. Kap. 1 i bogen The Precariat. London: Bloomsbury (p. 1-28)

3 og 4. forelæsning: Forskrifter for arbejdsorganisering, ledelse, medarbejder-motivation og medarbejderkontrol: Scientific management/Taylorisme og moderne gennemslag af Scientific management/Taylorisme *2 x 2 timer v/ Thomas Borchmann*

På tredje og fjerde forelæsning introduceres til forskellige forskrifter for arbejdsorganisering, ledelse og medarbejdermotivation og medarbejderkontrol. Der sættes særligt fokus på Scientific management/Taylorisme og moderne gennemslag af Scientific management/Taylorisme

Litteratur (5-12):

- Sabro, K. E. (1984) Organisationsteori. Kap. 1 i (red. Eggert Petersen og Knud-Erik Sabroe) Arbejdpsykologi: arbejde, arbejdsmiljø og arbejdsorganisation. Munksgaard.
- Taylor, F.W. (1999). Scientific management. I: Clark; Chandler & Barry. Organisation and identities. Int. Thomson business Press.
- Braverman, H. (1974) Kap. 4. Scientific Management i bogen Labour and Monopoly Capital
- Leidener, R. (1993) Kap. 2. How can work on people be routinized i bogen Fast Food Fast Talk. University of California Press (p 24 – 43)
- Chan, J et al. (2020) Kap. 4. Managing Foxconn i bogen Dying for an Iphone. London: Pluto press (48- 69)
- Callum, C. (2020) Kap. 3. The system of Control i bogen Riding for Deliveroo. Cambridge: Polity Press (p. 41 – 72)
- Healey, M. (2020) Kap 4. Alienation and work: ICT professionals I bogen Marx and Digital Machines: Alienation, Technology, Capitalism. London: University of Westminster Press.
- Martha Crowley, Daniel Tope, Lindsey Joyce Chamberlain and Randy Hodson (2010) Neo-Taylorism at Work: Occupational Change in the Post-Fordist Era *Social Problems* Vol. 57, No. 3 (August 2010), pp. 421-447

5 og 6. forelæsning: Forskrifter for arbejdsorganisering, ledelse og medarbejder-motivation og medarbejderkontrol: Human-relationskolen og Personlig-vækst orienteringen *2 x 2 timer v/ Thomas Borchmann*

På fjerde og femte forelæsning introduceres til forskellige forskrifter for arbejdsorganisering, ledelse og medarbejdermotivation og medarbejderkontrol. Der sættes særligt fokus på Human-relationskolen og Personlig-vækst orienteringen

Litteratur (5+13 - 21):

- Roethlisberger, F.J. & Dickson, W.J. (1999). Group restriction of output. I: Clark; Chandler & Barry. Organisation and identities. Int. Thomson business Press.
- Herzberg, F. (1999). Motivation through job enrichment. I: Clark; Chandler & Barry. Organisation and identities. Int. Thomson business Press.
- Kondrasuk, J (1981) Studies in MBO Effectiveness, The Academy of Management Review, Vol. 6, No. 3, pp. 419-430
- Kunda, G. (2006) Culture and Organization. Kap 1 i Engineering Culture - Control and commitment in a High-tech Cooperation. Philadelphia: Temple University press (p. 1-25)
- Tynell, J. (2002). Det er min egen Skyld. Tidsskrift for arbejdsliv, 2002
- Fleming, P & A. Sturdy, (2009) "'Just be yourself!': Towards neo-normative control in organisations?", Employee Relations, Vol. 31 Issue: 6, pp.569-583, <https://doi.org/10.1108/01425450910991730>
- McGregor, D. M. (1957). The Human Side of Enterprise. Management Review, 46, 22-28.
- Bass, B. (1990) From Transactional to Transformational leadership: learning to share the vision. Organizational Dynamics. Vol 18. 19 – 31
- Grey, C. (1999) We are all managers now; we always were; on the development and demise of management. Journal of Management studies 36:5 1999

7. forelæsning: Arbejdsopgaver i en HR-afdeling

2 timer v/ Poul Bonde Jensen

På forelæsningen sættes fokus på typiske arbejdsopgaver i en HR – afdeling samt skiftende dagsordenstemaer og udviklinger heri

Litteratur:

- Der er ikke knyttet litteratur til forelæsningsgangen

8. forelæsning: Organisatorisk kultur

2 timer v/ Tanja Kirkegaard

På forelæsningen sættes fokus på organisatorisk kultur

Litteratur: (22 –24)

- Alvesson, M., Kärreman, D., & Ybema, S. (2017). Studying culture in organizations. *The Oxford handbook of management*, 103-126. [23 s.]
- Smollan, R.K.& Sayers, J.G. (2009). Organizational culture, change and emotions: A qualitative study. *Journal of change management* 9 (4), 435-457 [22 s.]
- Kirkegaard, T., & Brinkmann, S. (2016). "Which coping strategies does the working environment offer you?" A field study of the distributed nature of stress and coping. *Nordic Psychology*, 68(1), 12-29. [19 s.]

9. forelæsning: Følelser og magt i organisationer

2 timer v/ Tanja Kirkegaard & Charlotte Wegener

På forelæsningen sættes fokus på følelser og magt i organisationer

Litteratur: (25 – 27)

- Ashkanasy, N.M., & Humphrey, R.H. (2014). Leadership and Emotion: A Multilevel Perspective. *The Oxford handbook of management*, 783-804. [21 s.]
- Elfenbein, H.A. (2023). Emotions in Organizations: Theory and Practice. *Annual Review of Psychology*. 74; 489-517. [28 s.]
- Elmholdt, C. (2011). Autentisk ledelse i den emotionelle organisation. I: *Følelser i ledelse*, Århus: Forlaget Klim (side 25 –45). [20 s.]

Litteratur til kursusmodulet i Arbejds- og organisationspsykologi		
Tema: Arbejds- og organisationssyn		
1	Torpegaard og Borchmann, (2009) Hvad er arbejde og hvordan bør arbejdsorganisationer anskues? Workingpaper. Udlægges som PDF	22 sider
2	Adler, Paul S.; Linda C. Forbes & Hugh Willmott (2007) Critical Management Studies, I Walsh, James P. (Editor) & Arthur P. Brief (Eds.). <i>The Academy of Management Annals of Organization and Management</i> , Vol. 1 Lawrence Erlbaum Associates Inc, New York (December 2007) 119 - 154 (1-27 i kompendiet)	27 sider
3	Morgan.G. (1980) Paradigms, Metaphors and puzzle-solving in organization theory. <i>Administrative Science Quarterly</i> , Vol. 25 . Issue 4 – 605 – 622	17 sider
4	Standing, G. (2016) The Precariat. Kap 1 i bogen The Precariat. London: Bloomsbury (p. 1-28)	28 sider
Tema: Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol		
5	Organisationsteori I (red. Eggert Petersen og Knud-Erik Sabroe) Arbejdspsykologi: arbejde, arbejdsmiljø og arbejdsorganisation. Munksgaard.	14 sider
6	Taylor, F.W. (1999). Scientific management. I: Clark; Chandler & Barry. Organisation and identities. Int. Thomson business Press.	5 sider
7	Braverman, H. (1974) Kap. 4. Scientific Management i bogen Labour and Monopoly Capital	26 sider
8	Chan, J et al (2020) Kap. 4. Managing Foxconn i bogen Dying for an Iphone. London: Pluto press (48- 69)	21 sider
9	Leidener, R. (1993) Kap. 2. How can work on people be routinized i bogen Fast Food Fast Talk. University of California Press (p 24 – 43)	19 sider
10	Callum, C. (2020) Kap. 3. The system of Control i bogen Riding for Deliveroo. Cambridge: Polity Press (p. 41 – 72)	31 sider
11	Healey, M. (2020) Kap 4. Alienation and work: ICT professionals I bogen Marx and Digital Machines: Alienation, Technology, Capitalism. London: University of Westminster Press. (p. 39 – 57)	18 sider
12	Martha Crowley, Daniel Tope, Lindsey Joyce Chamberlain and Randy Hodson: Neo-Taylorism at Work: Occupational Change in the	26 sider

	Post-Fordist Era <i>Social Problems</i> Vol. 57, No. 3 (August 2010), pp. 421-447	
13	Roethlisberger, F.J. & Dickson, W.J. (1999). Group restriction of output. I: Clark; Chandler & Barry. Organisation and identities. Int. Thomson business Press.	12 sider
14	Herzberg, F. (1999). Motivation through job enrichment. I: Clark; Chandler & Barry. Organisation and identities. Int. Thomson business Press.	9 sider
15	McGregor, D. M. (1957). The Human Side of Enterprise. Management Review, 46, 22-28.	8 sider
16	Kondrasuk, J (1981) Studies in MBO Effectiveness, The Academy of Management Review, Vol. 6, No. 3 (Jul., 1981), pp. 419-430	11 sider
17	Bass, B (1990) From Transactional to Transformational leadership: learning to share the vision. Organizational Dynamics. Vol 18. 19 - 31	12 sider
18	Grey, C. (1999) We are all managers now; we always were; on the development and demise of management. Journal of Management studies 36:5 1999	23 sider
19	Kunda, G. (2006) Culture and Organization. Kap 1 i Engineering Culture - Control and commitment in a High-tech Cooperation. Philadelphia: Temple University press (p. 1- 25)	25 sider
20	Tynell, J. (2002). Det er min egen Skyld. Tidsskrift for arbejdsliv, 2002	18 sider
21	Fleming, P & A. Sturdy, (2009) "'Just be yourself!': Towards neo-normative control in organisations?", Employee Relations, Vol. 31 Issue: 6, pp.569-583, https://doi.org/10.1108/01425450910991730	14 sider
Tema: Kultur, Følelser og Magt		
22	Alvesson, M., Kärreman, D., & Ybema, S. (2017). Studying culture in organizations. <i>The Oxford handbook of management</i> , 103-126.	23 sider
23	Smollan, R.K.& Sayers, J.G. (2009). Organizational culture, change and emotions: A qualitative study. Journal of change management 9 (4), 435-457	22 sider
24	Kirkegaard, T., & Brinkmann, S. (2016). "Which coping strategies does the working environment offer you?" A field study of the distributed nature of stress and coping. <i>Nordic Psychology</i> , 68(1), 12-29.	19 sider
25	Ashkanasy, N.M., & Humphrey, R.H. (2014). Leadership and Emotion: A Multilevel Perspective. <i>The Oxford handbook of management</i> , 783-804.	21 sider
26	Elfenbein, H.A. (2023). Emotions in Organizations: Theory and Practice. Annual Review of Psychology. 74; 489-517.	28 sider
27	Elmholdt, C. (2011). Autentisk ledelse i den emotionelle organisation. I: <i>Følelser i ledelse</i> , Århus: Forlaget Klim (side 25 –45).	20 sider
I alt 519 sider		

Modulbeskrivelse for Biologisk Psykologi

Modultitel dansk: Biologisk Psykologi

Modultitel engelsk: Biological Psychology

ECTS: 10

Placering:

3. semester KA Sidefag; samlæst med 3. semester (*Bacheloruddannelsen i Psykologi*)

Modulansvarlig

Christian Gerlach, christiang@ikp.aau.dk

Undervisere

Christian Gerlach (CG)

Jørn Ry Hansen (JRH), ryhansen@ikp.aau.dk

Nik Kharlamov (NK), nik@ikp.aau.dk

Laura Petrini (LP), lap@hst.aau.dk

Thomas Alrik Sørensen (TAS), alrik@ikp.aau.dk

Seminarholdere

Nik Kharlamov hold 1-4

Laura Petrini hold 5

NN hold 6

Type og sprog

Angivelse af modulets type: kursusmodul

Angivelse af sprog: Dansk og Engelsk

Mål

Modulet omfatter centrale teorier og forskningsresultater om psykens biologiske grundlag og de dertil knyttede videnskabelige begreber i videnskabshistorisk belysning. Faget omfatter følgende to elementer:

1. neuropsykologi og øvrige psykologisk relevante aspekter af neurovidenskab og neurobiologi
2. evolutionær psykologi samt antropogenesen

Modulet omfatter bl.a. en indføring i disse emner:

- centrale problemstillinger vedrørende psykens biologiske grundlag
- nervesystemets opbygning, udvikling, funktion og cellulære grundlag
- psykologiske funktioners neurale korrelat og evt. lokalisering
- sansernes og hjernens rolle i perception
- det neurologiske grundlag for hukommelse og læring
- biologiske faktorer involveret i emotion og motivation
- eksekutive funktioner i hjernen, og nervesystemets rolle i motorisk aktivitet
- centrale neurovidenskabelige forskningsmetoder - basal
- indlæringsmekanismers psykologi og biologi
- de psykologiske funktioners biologiske evolution, og specifikke forhold vedr. den evolutionære udvikling af den menneskelige psyke

Læringsmål

Viden

Den studerende skal gennem modulet opnå viden om og forståelse af:

- nervesystemet og hjernen
- centrale teorier og metoder indenfor neurovidenskab og evolutionær psykologi samt
- udvalgte dele indenfor læringsmekanismer og syndromer i klinisk neuropsykologi

Færdigheder

Den studerende skal gennem modulet opnå færdigheder i:

- at identificere, formulere og vurdere væsentlige og relevante biologisk-psykologiske problemstillinger
- at analysere, diskutere og reflektere over problemstillingerne under inddragelse af teori og evidens
- at identificere og vurdere formål, design, og fund i udvalgte empiriske undersøgelser
- at anvende teori og empiri i kritisk diskussion vedr. centrale fænomener inden for den biologiske psykologi samt
- at formidle biologisk-psykologiske indsigter i faglige og tværfaglige sammenhænge

Kompetencer

Den studerende skal gennem modulet opnå kompetencer til:

- at knytte teori og empiri til praktiske, konkrete og dagligdags problemstillinger og
- at indgå selvstændigt i fagligt og tværfagligt samarbejde

Fagindhold og sammenhæng med øvrige moduler/semestre

The module is very much interconnected with the modules of cognitive psychology and developmental psychology. Here we can provide the neurobiological bases for understanding many cognitive abilities (e.g., memory, attention, language, etc.) that we use every day and how these abilities have developed while we age and become adults.

Omfang og forventet arbejdsindsats

Aktivitet	Timer
18 forelæsninger à 2 timer 1 forelæsning à 4 timer	40
Midtvejsevaluering	2
5 seminargange à 2 timer	10
Læsning og forberedelse	217
Eksamen	1

NB: lektioner tælles som timer.

Antal forelæsninger: 20 x 2

Antal seminartimer: 5 x 2

Antal seminarhold: 6

Deltagere

3. semesters studerende på bacheloruddannelsen i Psykologi - samlæst med sidefagsstuderende

Deltagerforudsætninger

Der kræves gode dansk- og engelskkundskaber for at følge forelæsninger og læse pensum. Det anbefales at have gennemført 1. og 2. semester af psykologiuddannelsen. Det anbefales at have tilegnet sig kompetencer ift. organisering og strukturering af selvstændigt arbejde og læsning af akademisk litteratur. Det anbefales at studerende danner studiegrupper.

Modulaktiviteter (kursusgange med videre)

Modulet består samlet set af 19 forelæsninger (på både dansk og engelsk), 5 seminarer (på både dansk og engelsk) og en synopsis-eksamen, der skal forsvares mundtligt i slutningen af semestret. Der lægges vægt på den studerendes evner udi kritisk tænkning, dialog om centrale spørgsmål indenfor biologisk psykologi på en given problemstilling. Ved at deltage i forelæsninger, seminarer og eksamen forventes det, at den studerende opnår viden om centrale grundlæggende mekanismer indenfor biologisk psykologi – der kan diskuteres, anvendes og reflekteres over.

Aktivitet	Tidsslot	Titel	Underviser/ Seminarholder
1. Forelæsning	2 x 45 min.	Introduction to Biological Psychology	LP
2. Forelæsning	4 x 45 min.	Introduktion til neuropsykologi og billeddannende metoder	CG
3. Forelæsning	2 x 45 min.	Basic principles of neuroanatomy	LP
4. Forelæsning	2 x 45 min.	Basic principles of neurophysiology	LP
5. forelæsning	2 x 45 min.	Sansesystemer og perception	NK
6. Forelæsning	2 x 45 min.	Mechanisms of Brain Evolution and Plasticity	LP
1. Seminar	2 x 45 min.	Alle 5 seminarhold skemalægges med 2 timer	LP/NK
7. Forelæsning	2 x 45 min.	Visuel kognition (dorsal/ventral strøm og associerede forstyrrelser)	CG
8. Forelæsning	2 x 45 min.	Læring og hukommelse	TAS
9. Forelæsning	2 x 45 min.	Søvn, drømme og døgnrytme	JRH
10. Forelæsning	2 x 45 min.	Sprog og hjerne lateralisering	JRH
11. Forelæsning	2 x 45 min.	Opmærksomhed og opmærksomhedsforstyrrelser	TAS
2. Seminar	2 x 45 min.	Alle 5 seminarhold skemalægges med 2 timer	LP/NK
12. Forelæsning	2 x 45 min.	The Biopsychology of Emotions	LP
13. Forelæsning	2 x 45 min.	Pain and the Neurobiology of Placebo	LP
Midtvejsevaluering	2 x 45 min.		
3. Seminar	2 x 45 min.	Alle 5 seminarhold skemalægges med 2 timer	LP/NK
14. Forelæsning	2 x 45 min.	Spiseforstyrrelser	NK
15. Forelæsning	2 x 45 min.	Hormoner og Sex	NK

16. Forelæsning	2 x 45 min.	Forstyrrelser i motivation og målrettet adfærd	CG
4. Seminar	2 x 45 min.	Alle 5 seminarhold skemalægges med 2 timer	NK /LP
17. Forelæsning	2 x 45 min.	Hjernens belønningssystem & afhængighed	CG
18. Forelæsning	2 x 45 min.	Emotioner, stress & sundhed	NK
19. Forelæsning	2 x 45 min.	Neuropsykiatriske forstyrrelser (Skizofreni, Autisme, ADHD, OCD, Tourette)	CG
5. Seminar	2 x 45 min.	Alle 5 seminarhold skemalægges med 2 timer	NK/LP

Eksamen

Mundtlig på baggrund af projekt.

Prøven er individuel.

Prøven er en synopsisprøve. Synopsis udarbejdes i relation til pensum.

En synopsis er en kort, fokuseret akademisk tekst, der opridser en problemstilling og en analyse af den som forberedelse til en efterfølgende faglig drøftelse. Ved den mundtlige eksamen holder den studerende et oplæg i maksimalt 5 minutter. Den efterfølgende diskussion tager udgangspunkt i det skriftlige arbejde.

Eksaminator inddrager også pensummateriale, som ikke har været berørt i synopsis.

Der gives karakter på grundlag af den samlede præstation.

Sidetæl for synopsis: 1-3 sider.

Normeret prøvetid: 30 minutter inklusive votering og karaktergivning.

Tilladte hjælpemidler: Med visse hjælpemidler:

- Projektrapporten (synopsis)
- De studerendes noter.

Der må ikke anvendes generativ AI (fx ChatGPT) i forbindelse med eksamen

Prøven bedømmes af eksaminator og intern censor ud fra 7-trins-skalaen.

Forelæsningsmanchet/Pensum:

1. Forelæsning: Introduction to Biological Psychology

2 timer v/ *Laura Petrini*

The lecture addresses the biological explanations of behavior and the relationship between mind and brain. We will discuss and critically think about the biology of behavior in terms of traditional physiological-psychological and nature-nurture dichotomies to the modern interaction approach.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J. & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapters 1 and 2 (pp. 25-71); Chapter 5 (pp. 121-150).

2. Forelæsning: Introduktion til neuropsykologi og billeddannende metoder

4 timer v/ *Christian Gerlach*

Forelæsningen giver en introduktion til neuropsykologiens historie og metoder herunder læsionsmetoden, der er af mange stadig betragtes som guldstandarden for at afdække kognitive processers hjernemæssige grundlag. I dag er læsionsmetoden dog blevet suppleret med sofistikerede billeddannende metoder, der muliggør, at man kan undersøge hjerneprocesser in vivo og hos personer uden hjerneskade. Disse metoder vil også blive beskrevet i forelæsningen.

Forelæsningens pensum:

- Gerlach, C., Gade, A., & Starrfelt, R. (2021). Neuropsykologi – Begrebernes og metoderne historie og udvikling. Kapitel 1 (s. 2-14) i Starrfelt, Gerlach & Gade (Red.) Klinisk Neuropsykologi.
- Gerlach, C., & Hasselbalch, S. G. (2021). Billeddannelse og neuropsykologi. Kapitel 38 (s. 575-594) i Starrfelt, Gerlach & Gade (Red.) Klinisk Neuropsykologi.
- Mortensen, E. L. (2021). Individuelle forskelle: Psykiske egenskaber og neuropsykologi. Kapitel 35 (s. 535-545) i Starrfelt, Gerlach & Gade (Red.) Klinisk Neuropsykologi.
- Pinel, J. P. J. & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Kapitel 1-2 (pp. 25-71) samt kapitel 5 (pp. 121-150).

3. Forelæsning: Basic principles of neuroanatomy

2 timer v/ Laura Petrini

The lecture provides a roadmap on the anatomy and functions of the nervous system. We will look at key anatomical terms and outline overall structures of the nervous system. Main topics: central and peripheral nervous systems. Major anatomical structures and functions of the brain. We will concentrate also on the cerebral cortex, which is the largest part of the mammalian central nervous system, and we will look at this structure and relation to numerous cognitive and behavioral functions.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapter 3 (pp. 72-96)
- Møller, M. & Rath, M.F. (2020) *Centralnervesystemets anatomi* (3rd ed.) FADLs Forlag, Chapter 1 (pp. 13-29), 12 (pp. 197-208), & 15 (241-248).

4. Forelæsning: Basic principles of neurophysiology

2 timer v/ Laura Petrini

The lecture provides a general overview on cellular and molecular mechanisms in the organization of the nervous system. Main topics: cells of the nervous system, synapses, and neuronal communication. You will learn how information flows within a neuron via electrical signals, while information passes between neurons through chemical signals. We look at how neurons produce electrical signals called action potentials and then send them to their axons. Then we look at how such electrical signal allows axons terminal to release chemical messengers, called neurotransmitters, into the synapse and how synaptic transmission is

generated. This alternating series of electrical and chemical signaling underlies all neural functioning. Here, we will discuss some examples.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapter 4 (pp. 97-120)
- Møller, M. & Rath, M.F. (2020) *Centralnervesystemets anatomi* (3rd ed.) FADLs Forlag, Chapter 3 (pp. 45-58).

5. Forelæsning: Sansesystemer og perception

2 timer v/ Nik Kharlamov

Al vores information om verdenen kommer i første omgang igennem sanser som syn, hørelse, somatosensoriske sanser samt smags- og lugtesans. De fleste af disse (undtagen lugtesansen) har den samme generelle opbygning. I denne forelæsning diskuteres de generelle principper for organisering af sansesystemer og hvordan disse muliggør kompleks perception. Desuden diskuteres udvalgte psykiske konsekvenser af sanseforstyrrelser som synsbesvær, høretab og forstyrrelser i lugtesansen. Jeg anbefaler, at I læser de første tre sider af kapitel 7 (afsnit "Principles of sensory system organisation") to gange først, inden I læser kapitel 6, og igen når I læser kapitel 7. Bemærk, at afsnittet om det somatosensoriske system er pensum til Lauras forelæsning om smerte, som kommer lidt senere i forløbet.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapter 6 (pp. 151-182), Chapter 7 (pp. 183-211, except paragraph "Somatosensory system: Touch and pain", pp. 194-202)
- Møller, M. & Rath, M.F. (2020) *Centralnervesystemets anatomi* (3rd ed.) FADLs Forlag, Chapter 9, (pp. 139-152), 10 (pp. 153-159) og 11 (pp. 163-194).
- Jacobs, G. H., & Nathans, J. (2009). The evolution of primate color vision. *Scientific American*, 300(4), 56-63. [8 s.].

6. Forelæsning: Mechanisms of Brain Evolution and Plasticity

2 timer v/ Laura Petrini

The lecture addresses the organization and reorganization of the brain. You will learn about the ability of the brain to change and adapt in response to learning, experience and damage. We will discuss concepts such as: "use or lose it", "neurons that fire together wire together" and relate them with neural processes (i.e.: synaptogenesis, neurogenesis, long-term potentiation). Concepts of neural plasticity and brain reorganization are discussed with examples from the sensory and motor systems.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapter 8 (pp. 212-235); Chapter 9 (pp. 236-257); Chapter 10 (pp. 258-286)

- Elbert T. and Rockstroh B. (2004). Reorganization of Human Cerebral Cortex: The range of changes following use and injury. *The Neuroscientist* 10 (2), pp: 129-141. [12 s.]
- Ramachandran V.S. and Altschuler E.L. (2009). The use of visual feedback, in particular mirror visual feedback, in restoring brain function. *Brain* 132, pp. 1693-1710. [17 s.]
- Wörtwein, G. (2021). *Mekanismer ved generhvervelse af tabte funktioner efter hjerne-skade*. Kapitel 32 i Starrfelt, Gerlach & Gade (Red.) *Klinisk Neuropsykologi*. [10 s].

7. Forelæsning: Visuel kognition (dorsal/ventral strøm og associerede forstyrrelser)

2 timer v/ *Christian Gerlach*

Synet er uden tvivl den mest udforskede og derfor også bedst forståede af vores sanser. Denne forelæsning vil gennemgå den kognitionspsykologiske forståelse af synsprocesser og deres hjernemæssige grundlag. Vægtningen vil ligge på "high-level vision", dvs. de aspekter der handler om visuel genkendelse af genstande og handlinger baseret på synsindtryk.

Forelæsningens pensum:

- Gerlach, C., Marstrand, L., & Robotham, R. (2021). Visuelle perceptionsforstyrrelser og agnosi. Kapitel 4 (s. 68-83) i Starrfelt, Gerlach & Gade (Red.) *Klinisk Neuropsykologi*.
- Gerlach, C. (2021). Visuospatale forstyrrelser. Kapitel 5 (s. 84-95) i Starrfelt, Gerlach & Gade (Red.) *Klinisk Neuropsykologi*. S. 575-594.
- Pinel, J. P. J. & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Kapitel 6 & 7 (pp. 151-211).

8. Forelæsning: Læring og hukommelse

2 timer v/ *Thomas Alrik Sørensen*

Hukommelse er essentiel for hvem vi er, og beror på en evne til at lagre information til fremtidigt brug. Nogle af de store landevindinger i vores forståelse af hukommelsen beror på enkeltstudier af patienter som bl.a. Henry Molaison eller HM, som udviklede store hukommelsesvanskeligheder. Denne forelæsning ser nærmere på amnestisk syndrom, samt det neurale grundlag for minder og hukommelse.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J. & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th edition): Kapitel 11 (287-314).

Anbefalet litteratur:

- Bröchner, C. E., Brogaard, B., & Sørensen, T. A. (2022). Hukommelse IV: Individuelle forskelle i perceptuelle strategier. *Psykologi information: Medlemsinformation for psykologilærerforeningen*, 50(3), 22-33.

- Dall, J. O., & Sørensen, T. A. (2018). Hukommelse II: Ekspertise og korttidshukommelses begrænsninger. *Psykologi Information: Medlemsinformation for Psykologilærerforeningen*, 18-25.
- Sørensen, T. A. (2018). Hukommelse I: Arbejds- og Korttidshukommelse. *Psykologi Information: Medlemsinformation for Psykologilærerforeningen*, 12-17.
- Sørensen, T. A. (2019). Hukommelse III: Langtidshukommelsessystemer. *Psykologi Information: Medlemsinformation for Psykologilærerforeningen*, 6-11.
- Sørensen, T. A. (2022). Hukommelsen – en multifacetteret hjerneproces. *Hjernen og hukommelsen*, 6-16 (Kap. 1), HjerneForum.
- Sørensen, T. A. & Brogaard, B. (2022). Hukommelse og ekspertise. *Hjernen og hukommelsen*, 54-69 (Kap. 5), HjerneForum.

9. Forelæsning: Sleep, Dreaming and Circadian Rhythms

2 timer v/ Jørn Ry Hansen

The lecture addresses the functions of sleep and dreams. Why do we sleep and why do we sleep when we do it? It also relates the role of circadian rhythms in sleep cycles. The lecture discusses the stages of sleep and the effects of sleep deprivation on cognitive functions.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapter 14 (pp. 371-403)

10. Forelæsning: Language, Components, and Lateralization

2 timer v/ Jørn Ry Hansen

The first part of the lecture addresses how several functional abilities can be related with the left and right hemispheres, bringing examples from experimental and brain disorders. We also look at how the hemispheres interact. The second part of the lecture deals with the localization of different parts of the language system in the brain and how these parts interact with each other and with other brain areas. It further addresses acquired language disorders and aphasias.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapter 16 (pp. 431-460).

11. Forelæsning: Opmærksomhed og opmærksomhedsforstyrrelser

2 timer v/ Thomas Alrik Sørensen

Vores perceptuelle system er stærkt begrænset, fx kan vores visuelle opmærksomhed kun fastholde omkring 3 til 4 ting ad gangen. Dette gør at vi er afhængige af hele tiden at kunne udvælge og fastholde de mest relevante ting i vores omgivelser. Ofte sker det ubesværet og

i dagligdagen lægger vi ikke mærke til de perceptuelle begrænsninger vi har, men når hjernen bliver skadet kan vi se patienter som udvikler store vanskeligheder i deres dagligdag. Denne forelæsning vil se nærmere på de opmærksomhedsbegrænsninger der er i den raske hjerne, men også hvilke problemer patienter kan udvikle som følge af skade på disse systemer.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J. & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th edition): Kapitel 7, sektionerne om *perception* og *selektiv opmærksomhed* (206-210).
- Moran, J., & Desimone, R. (1985). Selective attention gates visual processing in the extrastriate cortex. *Science*, 229(4715), 782-784.

12. Forelæsning: The Biopsychology of Emotions

2 timer v/ Laura Petrini

The lecture introduces the biopsychology of emotions and motivation. The lecture reviews the classic discoveries and then discusses the role of the neural mechanisms involved in emotional and motivation experiences. We will discuss the major biopsychological theories of emotions and their relationship with the autonomic nervous system. Discuss the role of facial expressions on emotions. We will also look at the neural mechanisms of emotions and the cognitive neuroscience approach to the study of emotions (the role of medial prefrontal cortex and theories on emotional lateralization will be presented). You will learn about fear and fear conditioning experiments conducted by LeDoux and colleagues in relation to the amygdala and how these studies can contribute to our understanding of different emotional pathways in the brain.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapter 15 (pp. 404-430); Chapter 17 (pp. 461-483); Chapter 18 (pp. 484-508).
- Møller, M. & Rath, M.F. (2020) *Centralnervesystemets anatomi* (3rd ed.) FADLs Forlag, Chapter 16 (pp. 249-258).

13. Forelæsning: Pain and the Neurobiology of Placebo

2 timer v/ Laura Petrini

The lecture introduces you to the complex experience of pain. You will learn that pain is not only the result of the activation of the sensory system but also the emotional system. We will learn that pain can be modulated by cognitive and emotional factors (mood, attention, expectations, etc.), making the pain experience a good example of mind-body interaction. You will learn about the descending modulatory pain control and the activation of the endogenous opioids system (endorphins) in the periaqueductal grey (PAG) for pain suppression, and how this system can be activated using placebo (placebo analgesia).

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapter 7 (Paragraph “Somatosensory system: Touch and pain”, pp. 194-202).
- Møller, M. & Rath, M.F. (2020) *Centralnervesystemets anatomi* (3rd ed.) FADLs Forlag, Chapter 10 (pp. 153-159).
- Medoff ZM & Colloca L (2015). Placebo analgesia: understanding the mechanisms. *Pain Management* 5 (2), 89-96. **[8 s.]**

14. Forelæsning: Neuroendokrinsystem, regulering af sult og mætning samt spiseforstyrrelser

2 timer v/ Nik Kharlamov

Meget af vores følelser, tanker og adfærd er indlejret i både sansesystemer og neuroendokrint system. Det sidstnævnte er fællesbetegnelse for signaleringssystemer, der benytter hormoner til at udveksle information og styre forskellige processer i nervesystemet og kroppen. Denne første forelæsning introducerer generelle principper bag neuroendokrinsystemets virkning samt ligheder og forskelle mellem hormoner og neurotransmittere (som begge er signalstoffer). Vi fokuserer specifikt på regulering af spiseadfærd—hvordan vi ved at vi er sultne eller mætte, samt på neurobiologiske aspekter af spiseforstyrrelser.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapter 12 (pp. 316-343)
- Møller, M. & Rath, M.F. (2020) *Centralnervesystemets anatomi* (3rd ed.) FADLs Forlag, Chapter 14 (pp. 229-238) og 16 (pp. 249-258).

15. Forelæsning: Biologisk forståelse af køn

2 timer v/ Nik Kharlamov

“Der er kun to biologiske køn”---dette udsagn hører man ofte i forskellige anledninger. Forelæsningen fortsætter diskussion af neuroendokrinsystemet samt kritisk betragter begrebet “biologisk køn” med afsæt i biologisk forståelse af forskellige aspekter og dimensioner af køn og kønsudvikling. Vi diskuterer også hormon oxytocin, som ofte omtales som “krammehormon” eller “kærlighedshormon”, og som er et af kønshormoner. Shamay-Tsoory og Abu-Akel (2016) foreslår en alternativ hypotese om oxytocins centrale rolle og sætter det i forbindelse med opmærksomheds- og belønningssystem igennem regulering af dopaminergiske systemer. Bemærk at I behøver ikke at lære alle små detaljer (fx specifikke numre på oxytocinreceptorgener)--fokusér på den brede forståelse af hormoner, store systemer og regioner i hjernehjernen samt idéen om individuelle forskelle og hvordan disse er forankret i arveanlæg.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapter 13 (pp. 344-370)
- Shamay-Tsoory, S. G., & Abu-Akel, A. (2016). The social salience hypothesis of oxytocin. *Biological Psychiatry*, 79, 194-202. **[9 s.]**

16. Forelæsning: Forstyrrelser i motivation og målrettet adfærd

2 timer v/ *Christian Gerlach*

Styr dig! Noget af det som kendetegner mennesker ift. mange dyr er evnen til lægge planer, opsætte langsigtede mål og udsætte umiddelbar belønning. Denne forelæsning beskriver de såkaldte "eksekutive funktioner", der sætter os i stand hertil, og de eksekutive funktioners hjernemæssige grundlag.

Forelæsningens pensum:

- Gade, A. (2021). Forstyrrelser i eksekutive funktioner. Kapitel 11 (s. 178-201) i Starrfelt, Gerlach & Gade (Red.) Klinisk Neuropsykologi.
- Gade, A. (2021). Orbital og medial præfrontal cortex: Forstyrrelser i emotioner, værdier, selvet og social kognition. Kapitel 12 (s. 202-214) i Starrfelt, Gerlach & Gade (Red.) Klinisk Neuropsykologi.
- Gade, A. (2021). Forstyrrelser i motivation og målrettet adfærd. Kapitel 13 (s. 215-233) i Starrfelt, Gerlach & Gade (Red.) Klinisk Neuropsykologi.

17. Forelæsning: Hjernens belønningssystem & afhængighed

2 timer v/ *Christian Gerlach*

Hjernens belønningssystem refererer til en gruppe af hjernestrukturer og neurotransmitter systemer, der aktiveres ved at belønne eller forstærke stimuli (f.eks. vanedannende stoffer). Forelæsningen vil diskutere roller, funktioner og anatomiske strukturer i dette system og hvordan viden herom kan hjælpe os til at forstå afhængighed.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapter 15 (pp. 422-430).
- Møller, M. & Rath, M.F. (2020) *Centralnervesystemets anatomi* (3rd ed.) FADLs Forlag, Kapitel 13 (pp. 209-226), 17 (pp. 261-266).

18. Forelæsning: Den stressede hjerne

2 timer v/ *Nik Kharlamov*

Stress er noget af det mest udbredte, som mennesker oplever og som psykologerne arbejder med i flere sammenhænge. Forelæsningen skitserer biologiske aspekter af stress og de dele af nervesystemet samt andre kropslige organer, som er direkte impliceret i både kort- (akut) og langvarig (kronisk) stress, herunder HPA-aksen (Hypothalamus-Pituitary-Adrenal system, oprindeligt foreslået af Selye) og regulering af det autonome nervesystem. Vi udforsker både synaptiske, strukturelle og epigenetiske aspekter af stress. Desuden diskuteres der begreber "lysforurening" og "vinterdepression" i forbindelse med fund af lyssensitive gangliaceller, der er impliceret i regulering af døgnrytmen og søvn. Disse fund har ført til nogle af de mest konkrete hverdags designløsninger og interventioner (fx "reduceret blå lys

tilstand" på skærme, anbefalinger om skærmbrug), som er inspireret af grundvidenskabelig forskning i menneskenes nervesystems biologi.

Forelæsningens pensum:

- Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapter 17 (pp. 461-483, især afsnit om stress og sundhed) og Chapter 14 (pp. 390-391, afsnit om net-hinde-hypotalamus bane)
- Møller, M. & Rath, M.F. (2020) *Centralnervesystemets anatomi* (3rd ed.) FADLs Forlag, Chapter 14 (pp. 229-238) og 15 (pp. 241-246).
- Sanacora, G., Yan, Z., & Popoli, M. (2022). The stressed synapse 2.0: Pathophysiological mechanisms in stress-related neuropsychiatric disorders. *Nature Reviews Neuroscience*, 23, 86-103. **[18 s.]**
- LeGates, T. A., Fernandez, D. C., & Hattar, S. (2014). Light as a central modulator of circadian rhythms, sleep and affect. *Nature Reviews Neuroscience*, 15, 443-454. **[12 s.]**

19. Forelæsning: Neuropsykiatriske forstyrrelser (Skizofreni, Autisme, ADHD, OCD, Tourette)

2 timer v/ Christian Gerlach

De seneste par årtier har der været en stigende erkendelse af, at kognitive forstyrrelser spiller en væsentlig rolle også i psykiatriske lidelser. Denne forelæsning fokuserer på sådanne kognitive forstyrrelser, deres hjernemæssig grundlag, og hvordan viden herom kan være med til ændre, hvordan vi forstår psykiatriske lidelser.

Forelæsningens pensum:

- Fagerlund, B., & Glenthøj, B. (2021). Skizofreniens neuropsykologi. Kapitel 26 (s. 401-422) i Starrfelt, Gerlach & Gade (Red.) *Klinisk Neuropsykologi*.
- Low, A., & Jepsen, J. R. M. (2021). ADHD. Kapitel 30 (s. 464-477) i Starrfelt, Gerlach & Gade (Red.) *Klinisk Neuropsykologi*.
- Gade, A., & Uhre, C. F. (2021). Obsessiv-kompulsiv tilstand, Tourette syndrom og andre forstyrrelser i OCD-spektret. Kapitel 31 (s. 478-495) i Starrfelt, Gerlach & Gade (Red.) *Klinisk Neuropsykologi*.
- Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.): Chapter 18 (pp. 484-508).

Samlet pensum:

Grundbøger:

Møller, M. & Rath, M.F. (2020). *Centralnervesystemets anatomi* (3 udg.) FADLs Forlag. ISBN: 9788793590502. Kapitlerne: 1, 3, 9-17 **[141 s.]**

Pinel, J. P. J., & Barnes, S. J. (2022). *Biopsychology* (11th. ed.). Pearson Education. ISBN 9781292351933. Alle kapitler **[503 s.]**

Starrfelt, R., Gerlach, C., & Gade, A. (2021). *Klinisk neuropsykologi* (2 udg.). København: Frydenlund. ISBN 9788772162638. Kapitlerne: 2, 4, 5, 6, 11-13, 26, 30-32, 35 & 38 **[212 s.]**

Artikler:

Moran, J., & Desimone, R. (1985). Selective attention gates visual processing in the extrastriate cortex. *Science*, 229(4715), 782-784. **[3 s.]**

Elbert T. and Rockstroh B. (2004). Reorganization of Human Cerebral Cortex: The range of changes following use and injury. *The Neuroscientist*, 10 (2), pp: 129-141. **[12 s.]**

Jacobs, G. H., & Nathans, J. (2009). The evolution of primate color vision. *Scientific American*, 300(4), 56-63. **[8 s.]**

LeGates, T. A., Fernandez, D. C., & Hattar, S. (2014). Light as a central modulator of circadian rhythms, sleep and affect. *Nature Reviews Neuroscience*, 15, 443-454. **[12 s.]**

Medoff ZM & Colloca L (2015). Placebo analgesia: understanding the mechanisms. *Pain Management*, 5 (2), 89-96. **[7 s.]**

Ramachandran V.S. and Altschuler E.L. (2009). The use of visual feedback, in particular mirror visual feedback, in restoring brain function. *Brain*, 132, pp. 1693-1710. **[17 s.]**

Sanacora, G., Yan, Z., & Popoli, M. (2022). The stressed synapse 2.0: Pathophysiological mechanisms in stress-related neuropsychiatric disorders. *Nature Reviews Neuroscience*, 23, 86-103. **[18 s.]**

Shamay-Tsoory, S. G., & Abu-Akel, A. (2016). The social salience hypothesis of oxytocin. *Biological Psychiatry*, 79, 194-202. **[9 s.]**

I alt 942 sider.

Klinisk Psykologi (10 ECTS)

Modultitel dansk: Klinisk psykologi

Modultitel engelsk: Clinical Psychology

ECTS: 10

Placering

3. semester KA-sidefag, samlæst med 5. semester (Bacheloruddannelse i Psykologi)

Modulansvarlig

Majse Lind, mlind@ikp.aau.dk

Undervisere

Camilla Chelina Dybdal, ccp.dybdal@gmail.com

Cecilie Marie Schmidt Thøgersen, ceciliemst@ikp.aau.dk

Gry Kjærdsdam Telléus, gdk@ikp.aau.dk

Mette Thuesen, thuesen@ikp.aau.dk

Majse Lind, mlind@ikp.aau.dk

Lennart Kiel, lennartkiel@ikp.aau.dk

Casper Feilberg, feilberg@ikp.aau.dk

Rasmus Birk, rbirk@ikp.aau.dk

Ole Karkov Østergaard, karkov@ikp.aau.dk

Antal seminarhold: 2.

Antal seminartimer (workshops af i alt 8 timer): 2 x 3 timer, 1 x 2 timer v/ Majse Lind & Lennart Kiel

Type og sprog

Studiefagsmodul (dansk)

Modulet omfatter centrale teorier og forskningsresultater inden for den kliniske psykologi, herunder teorier om psykiske lidelser og problemer fremkaldt af livskriser samt teorier om egentlige psykopatologiske tilstande.

Læringsmål

Viden

Når modulet er afsluttet, skal den studerende kunne demonstrere viden om og forståelse af:

- centrale psykiske/psykiatriske lidelser og problemer på et psykologibaseret grundlag, samt forskelle og ligheder mellem centrale psykologiske teorier indenfor dette område
- psykologiske klassifikationssystemer og perspektiver på de psykiske forstyrrelses ætiologi og patogenese
- personligheds-, udviklings-, kognitions- og socialpsykologiske aspekter ved dannelse af psykiske forstyrrelser
- centrale teorier og empiri indenfor klinisk psykologi med henblik på at kunne reflektere over disse i konkrete afgrænsede sammenhænge

Færdigheder

Når modulet er afsluttet, skal den studerende kunne demonstrere færdigheder i:

- at identificere psykologiske aspekter af psykiatriske lidelser og
- at anvende psykologiske perspektiver på psykiatriske lidelsers og psykiske lidelsers klassifikation, ætiologi og patogenese
- at anvende teori og empiri på udvalgte områder indenfor klinisk psykologi til at begrundede og vælge mellem centrale tilgange til relevante problemstillinger
- at formidle klinisk-psykologisk indsigt i faglige sammenhænge

Kompetencer

Når modulet er afsluttet, skal den studerende kunne demonstrere kompetencer til:

- at håndtere ovenstående viden og kompetencer i konkrete, afgrænsede sammenhænge
- at kunne identificere egne læringsbehov og selvstændigt tage ansvar for egen faglig udvikling

Fagindhold og sammenhæng med øvrige moduler/semestre

Faget Klinisk Psykologi har tematisk fællesskab med Psykiatri (6. semester), i og med, at begge fag bl.a. omhandler forståelse af mennesker med psykiske lidelser. Klinisk Psykologi fokuserer i højere grad på den psykologiske og sociale dynamik bag udviklingen af psykiske problemer, hvor emner som kontakt mellem behandler og klient/patient, virksomme elementer i forskellige former for psykoterapi, de fænomenologiske aspekter af psykisk lidelse og betydningen af den kontekst, som behandlingen foregår i.

Omfang og forventet arbejdsindsats

10 ECTS svarer til 270 timers arbejdsindsats, og disse forventes fordelt på følgende måde:

Aktivitet	Timer
18 forelæsninger à 2 timer	36
Evalueringer	1
3 workshops à 3 eller 2 timer	8
Læsning og forberedelse	223
Eksamen	1
Kollektiv feedback på eksamenen	1

NB: lektioner tælles som timer.

Antal forelæsninger: 18

Antal forelæsningshold: 1

Antal seminartimer: 8

Antal seminarhold: 2

Deltagere

Studerende på 5. semester samlæst med sidefagsstuderende

Deltagerforudsætninger

*Ingen specielle***Modulaktiviteter (kursusgange med videre)**

Aktivitet	Tidsslot	Titel	Forelæser
1	2x45 min.	Introduktion til klinisk psykologi	Majse Lind
2	2x45 min.	Filosofiske og historiske perspektiver på psykopatologi	Rasmus Birk
3	2x45 min.	Samfundsmæssige og kulturelle perspektiver på psykopatologi	Rasmus Birk
4	2x45 min	Nosologi og symptombeskrivelse: kategoriske og dimensionale forståelser af psykisk lidelse	Lennart Kiel
5	2X45 min	Nosologi og symptombeskrivelse: kategoriske og dimensionale forståelser af psykisk lidelse	Lennart Kiel
	2X 45 min	WORKSHOP 1	
6	2x45 min	Klinisk børnepsykologi/ 1	Camilla Chelina Dybdal
7	2x45 min	Klinisk børnepsykologi /2	Camilla Chelina Dybdal
8	2x45 min.	Den psykoanalytiske forståelse af psykisk lidelse	Mette Thuesen
9	2x45 min.	Den psykoanalytiske forståelse af psykisk lidelse: objektrelationsteori	Mette Thuesen
10	2x45 min.	Den psykodynamiske/analytiske forståelse af psykisk lidelse: Moderne tilknytnings- og mentaliseringsteori	Majse Lind
	3 x 45 min	WORKSHOP 2	
11	2x45 min.	Den kognitive/adfærdsteoretiske forståelse af psykisk lidelse	Gry Kjærdsdam Telleus
12	2x45 min	Den kognitive/adfærdsteoretiske forståelse af psykisk lidelse	Gry Kjærdsdam Telleus
13	2x45 min	Power Threat Meaning Framework (PTMF)	Cecilie Thøgersen
14	2 x 45 min	Den narrative/poststrukturalistiske forståelse af psykisk lidelse	Majse Lind
15	2 x 45 min	Den narrative/poststrukturalistiske forståelse af psykisk lidelse	Majse Lind

16	2x45 min.	Eksistentiel-fænomenologisk forståelse af psykisk lidelse (psykose)	Casper Feilberg
	3X 45 min	WORKSHOP 3	
17	2x45 min.	Fællesfaktorprincippet i forståelse og behandling af psykisk lidelse	Ole Karkov
18	2X45 min	Fællesfaktorprincippet fortsat	Ole Karkov
19	1x45 min	Spørgetime, eksamensforberedelse samt slutevaluering	Majse Lind

Eksamen

Mundtlig pba. projekt

Prøven er en synopsisprøve. Synopsis udarbejdes i relation til pensum.

En synopsis er en kort, fokuseret akademisk tekst, der opridser en problemstilling og en analyse af den som forberedelse til en efterfølgende faglig drøftelse. Ved den mundtlige eksamen holder den studerende et oplæg i maksimalt 5 minutter. Den efterfølgende diskussion tager udgangspunkt i det skriftlige arbejde.

Eksaminator inddrager også pensummateriale, som ikke har været berørt i synopsis.

Der gives karakter på grundlag af den samlede præstation.

Sidetæl: 1-3 sider.

Prøvetid: 30 minutter inklusiv votering og karaktergivning.

Pensumramme: 1000 sider obligatorisk litteratur.

Prøven bedømmes af eksaminator og intern censor.

Tilladte hjælpemidler: Med visse hjælpemidler:

- Projektrapporten (synopsis)
- De studerendes noter.

Der må ikke anvendes generativ AI (fx ChatGPT) i forbindelse med eksamen.

Bedømmelsesform: Ved bedømmelsen gives karakter efter 7-trinsskalaen. Besvarelsen bedømmes af eksaminator og intern censor.

Prøvens omfang: 10 ECTS-point.

Der gives kollektiv feedback på eksamenen

Forelæsningsmanchet/Pensum:

1. Forelæsning: Introduktion til klinisk psykologi.

2 timer v/ Majse Lind

Forelæsningen giver en introduktion til faget klinisk psykologi – fagets genstandsområde, centrale grundbegreber og kort opriids af de terapeutiske skoledannelser

Litteratur:

- Hougaard, E. (2004). Psykoterapi: teori og forskning. Kap 2 (side 48-72) **[24 s.]**
- Simonsen, E., & Møhl, B. (red.) (2024). *Grundbog i psykiatri*. Hans Reitzels Forlag. Kap 1 s. 25-49 **[24 s.]**

2. Forelæsning: Filosofiske og historiske perspektiver på psykopatologi

2 timer v/ Rasmus Birk

Denne forelæsning introducerer til filosofiske og historiske perspektiver på psykopatologi. I forelæsningen vil jeg gennemgå psykopatologiens historie, med et fokus på, hvordan psykiske lidelser (og de forskellige discipliner, der behandler dem) har udviklet sig historisk. Derudover undersøger forelæsningen en række aktuelle diskussioner om psykopatologiens natur: hvad er psykiske lidelser/psykopatologi egentlig, og hvordan bør vi forstå dem? Den anbefalede læserækkefølge er Rose, Stein, Kendler.

Litteratur:

- Stein, D. J., Nielsen, K., Hartford, A., Gagné-Julien, A.-M., Glackin, S., Friston, K., Maj, M., Zachar, P., & Aftab, A. (2024). Philosophy of psychiatry: Theoretical advances and clinical implications. *World Psychiatry*, 23(2), 215–232.
<https://doi.org/10.1002/wps.21194> **[17 s.]**
- Kendler, K. S., Tabb, K., & Wright, J. (2022). The Emergence of Psychiatry: 1650–1850. *American Journal of Psychiatry*, 179(5), 329–335.
<https://doi.org/10.1176/appi.ajp.21060614> **[6 s.]**
- Rose, N. (2018). *Our Psychiatric Future*. Polity. Kapitel 1, pp.1-24 **[23 s.]**

3. Forelæsning: Samfundsmæssige og kulturelle forståelser af psykiske lidelser

2 timer v/ Rasmus Birk

Vi lever i en tid, hvor psykiatriske diagnoser diskuteres heftigt. Hvorfor er der så mange, som diagnosticeres? Lever vi i en 'diagnosekultur', hvor psykiatriens sprog koloniserer vores livsverden? Er det snarere kapitalismen/neoliberalismen/konkurrencestaten/accelerationssamfundet/præstationssamfundet (m.fl.) som får folk til at bukke under? Denne forelæsning bygger videre på den foregående og undersøger psykiske lidelser, med særligt fokus på, hvordan psykopatologi påvirkes af det samfundsmæssige, sociale og kulturelle. Anbefalet læserækkefølge: Rose, Luhmann, Kirmayer, Gómez-Carrillo & Kirmayer

Litteratur:

- Rose, N. (2018). *Our Psychiatric Future*. Polity. Kapitel 3, pp.41-67 **[26 s.]**
- Gómez-Carrillo, A., & Kirmayer, L. J. (2023). A cultural-ecosocial systems view for psychiatry. *Frontiers in Psychiatry*, 14, 1031390, pp.1-14.
<https://doi.org/10.3389/fpsy.2023.1031390> **[14 s.]**

- Luhrmann, T. M., Padmavati, R., Tharoor, H., & Osei, A. (2015). Differences in voice-hearing experiences of people with psychosis in the USA, India and Ghana: Interview-based study. *The British Journal of Psychiatry*, 206(1), 41–44. <https://doi.org/10.1192/bjp.bp.113.139048> [3 s.]
- Kirmayer, L. J., & Ryder, A. G. (2016). Culture and psychopathology. *Current Opinion in Psychology*, 8, 143–148. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2015.10.020> [5 s.]

4.+5. Forelæsning: Nosologi og symptombeskrivelse: kategoriske og dimensionale forståelser af psykisk lidelse

4 timer v/ Lennart Kiel

Denne dobbeltforelæsning giver en grundlæggende introduktion til deskriptiv psykopatologi og nosologi; det vil sige, hvordan psykiske symptomer systematisk kan beskrives og klassificeres. Vi ser nærmere på både kategoriske tilgange til psykiske lidelser, såsom ICD- og DSM-systemerne og nyere dimensionale tilgange som HiTOP-modellen. Derudover præsenteres også en netværksbaseret forståelse af psykisk lidelse. Forelæsningen tjener som en bred indføring til beskrivelse af psykopatologiske udtryk forud for de teori-specifikke forelæsninger om forskellige teoretiske og metapsykologiske forståelser af, hvad psykisk lidelse er.

Læserækkefølge

Start med at læse Simonsen (2024) og Parnas (2015). Disse to tekster introducerer til nutidig klassifikation af psykiske symptomer og lidelser. Derefter læses Kotov et al. (2021), der introducerer til en evidens-baseret dimensional forståelse af psykiske symptomer, og hvordan de "samoptræder" hos personer. Til sidst læses Borsboom et al. (2013), der introducerer til en netværkstilgang til beskrivelsen af psykiske lidelser.

Bemærk

Særligt Kotov et al. (2021) og Borsboom et al. (2013) er svære tekster. Det forventes ikke, at den studerende forstår og kan redegøre for detaljerne heri, men at man tilegner sig en basal forståelse af den overordnede model, der fremlægges i teksterne.

Litteratur:

- Borsboom, D., Cramer, A. O. J., & Nolen-Hoeksema, S. (2013). Network Analysis: An Integrative Approach to the Structure of Psychopathology. *Annual Review of Clinical Psychology*, 9(1), 91–121. <https://doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-050212-185608>. [31 s.]
- Kotov, R., Krueger, R. F., Watson, D., Cicero, D. C., Conway, C. C., DeYoung, C. G., Eaton, N. R., Forbes, M. K., Hallquist, M. N., Latzman, R. D., Mullins-Sweatt, S. N., Ruggero, C. J., Simms, L. J., Waldman, I. D., Waszczuk, M. A., Wright, A. G. C., Cannon, T., & Widiger, T. (2021). The Hierarchical Taxonomy of Psychopathology (HiTOP): A Quantitative Nosology Based on Consensus of Evidence. *Annual Review*

of Clinical Psychology, 17(1), 83–108. <https://doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-081219-093304>. [26 s.]

- Parnas, J. (2015). Differential diagnosis and current polythetic classification. World Psychiatry, 14(3), 284–287. <https://doi.org/10.1002/wps.20239>. [3 s.]
- Simonsen, E. (2024). Psykiatrisk Klassifikation. I Simonsen, E. & Møhl, B. (Eds.), Grundbog i Psykiatri (pp. 189-208). Hans Reitzels Forlag, København. ISBN: 978-87-02-31888-3. [20 s.]

6+7 Forelæsning: Klinisk børnepsykologi

4 timer v/ Camilla Chelina Dybdal

Forelæsningen giver en introduktion til den kliniske børnepsykologi hvor grundlæggende teorier og arbejdsområder præsenteres. Der tages udgangspunkt i et psykodynamisk perspektiv på børn og unge. Herunder særligt fokus på legeterapi som behandlingsmetode. Der inddrages eksempler fra klinisk praksis.

Litteratur:

- Mielcke, Jytte (2008): Børneklinisk undersøgelse og behandling – med fokus på legen som projektiv metode. Pædagogisk psykologisk tidsskrift. Forlaget skolepsykologi, 45. Nr. 1-2, 2008 pp. 53-65. [13 s.]
- Dybdal, C. C. P. (2016) Afslutningstemaer i psykoterapi – fra barnets og terapeutens perspektiv. In Grünbaum, L. & Mortensen, K. V. (2016): Psykodynamisk psykoterapi med børn og unge – Et område i udvikling (Kapitel 9) pp. 179-195. København: Hans Reitzel. [17 s.]
- Caccia, O. (1984). "Container and contained: Analysis of two ten year old boys". Journal of Child Psychotherapy, vol. 10. Pp. 57-69. [13 s.]
- Grünbaum, L. & Mortensen, K. V. (2016): Psykodynamisk psykoterapi med børn og unge – En grundbog om teorier og arbejdsmetoder. (Kapitel 1: Psykodynamiske udviklingsteorier og forståelse af psykopatologi i barnealderen. København: Hans Reitzel [17 s.]
- Berlin, S (2010): Relation før metode, Akademisk forlag: København. s. 157-168 [9 s.]
- Stern, D (2006): Spædbarnets interpersonelle verden. Hans Reitzels Forlag. s 68-76 + 85-104 [29 s.]

Supplerende litteratur:

- Mielcke, Jytte (1999): Legeterapi og vækst. Psykologisk set nr. 34, nov. 1999. pp. 31-40
- Stern, D (2006): Spædbarnets interpersonelle verden. Hans Reitzels Forlag. s 114-218

8. Forelæsning: Den psykoanalytiske forståelse af psykisk lidelse

2 timer v/ Mette Thuesen

Psykoanalytisk teori er grundlaget for mange forskellige terapeutiske traditioner. I denne forelæsning gennemgås de grundlæggende principper i psykoanalytisk tænkning, (f.eks. det

ubevidste, indre konflikt og forsvarsmekanismer), som har betydning for forståelsen af psykopatologi både i hverdagslivet og i alvorligere lidelser. Psykoanalysens teori om indsigts betydning for forandring vil også være central i forelæsningen.

Litteratur:

- Malan, H. D. (1979). Psychotherapy in Everyday Life. Side 1-4. I Individual Psychotherapy and the Science of Psychodynamics. Butterworth-Heinemann.
- Malan, H. D. (1979). Inner Mechanisms in Everyday Life. Side 5-15. I Individual Psychotherapy and the Science of Psychodynamics. Butterworth-Heinemann. **[15 s. i alt]**
- Symington, N. (1986). Insight and Emotion in Psychoanalysis. Side 25-37. I The Analytic Experience. **[12 s.]**
- Symington, N. (1983.) The analyst's act of freedom as agent of therapeutic change. International Review of Psycho-Analysis. 10(3):283-291. **[9 s.]**
- Køppe, S. (1992). Det ubevidstes eksistens. Psyke & Logos, 184-200. **[15 s.]**
- Freud, S. (1933). Forelæsning 31: Den psykiske personligheds bestanddele. s. 50-67 **[17 s.]**
- Gammelgaard, J. (2014). Klassisk psykoanalyse, ego-psykologi og selv-psykologi. I: Personlighedspsykologi – En grundbog om personlighed og subjektivitet (Køppe, S. & Dammeyer, J., red.), s. 149-180. Kbh: Hans Reitzels Forlag. **[28 s.]**

Supplerende litteratur:

- Symington, J. (1985). The Survival Function of Primitive Omnipotence. *Int. J. Psycho-Anal.*, 66:481-487
- Green, A. (1986). 'The dead mother', in *On Private Madness*, London: Hogarth Press, pp. 142-173

9. Forelæsning: Den psykoanalytiske forståelse af psykisk lidelse: objektrelationsteori

2 timer v/Mette Thuesen

I objektrelations teori ses psykiske lidelser over en bred kam som udspringende af forstyrrelser i personligheden, og behandling tilrettelægges efter niveau af forstyrrelse. Forelæsningen vil omfatte en introduktion af den gruppe af objektrelationsteorier, der kaldes "den uafhængige skole". Grundlæggende begreber vil blive introduceret såsom selv, objekt og objektrelation i et udviklingsmæssigt perspektiv og vil blive set i sammenhæng med Killingmos skelnen mellem konflikt- og deficitpatologi.

Litteratur:

- Lemma, A. (2003). Introduction to the Practice of Psychoanalytic Psychotherapy, Psychoanalysis in the Twenty-First Century. p.1-14 i Introduction to the practice of psychoanalytic psychotherapy, 2nd ed. Chichester, England: Wiley. **[14 s.] (Tilgængelig via AUB)**
- Killingmo, B. (1984). Conflict and Deficit. Implications for technique. *International J. of PsychoAnal.*, vol. 70, nr. 65, s. 65-79 **[14 s.]**.

- Fonagy, P. & Target, M. (2003). Psychoanalytic Theories. Perspectives from Developmental Psychopathology, kap. 7, s. 137-165 [28 s.].
- Winnicott, D.W. (1960). Ego distortion in terms of true and false self. In: The maturational processes and the facilitating environment (1865/1996) (pp. 140- 152). International Universities Press, Inc. [12 s.].

Supplerende litteratur:

- Clarkin, J.F., Caligor, E., Stern, B., & Kernberg, O.F. (2007). STRUCTURED INTERVIEW OF PERSONALITY ORGANIZATION (STIPO) Kan findes på: <https://www.borderlinedisorders.com/structured-interview-of-personality-organization.php>

10. Forelæsning: Den psykodynamiske/analytiske forståelse af psykisk lidelse: Moderne tilknytnings- og mentaliseringsteori

2 timer v/ Majse Lind

På denne forelæsning introduceres moderne tilknytning- og mentaliseringsteori. Udviklingen af hhv typisk og atypisk mentalisering gennemgås. Mentalisering som transteoretisk og transdiagnostisk fænomen ved psykopatologi i det hele taget og personlighedsforstyrrelse i særdeleshed diskuteres.

Litteratur:

- McLaren, V., & Sharp, C. (2020). What is mentalizing?. *Adolescent Suicide and Self-Injury: Mentalizing Theory and Treatment*, 1-15. [15 s.]
- Fonagy, P., & Bateman, A. (2008). The development of borderline personality disorder—A mentalizing model. *Journal of personality disorders*, 22(1), 4-21. [17 s.]
- Luyten, P., Campbell, C., Allison, E., & Fonagy, P. (2020). The mentalizing approach to psychopathology: State of the art and future directions. *Annual review of clinical psychology*, 16(1), 297-325. [28 s.]

11+12 Forelæsning: Den kognitive/adfærdsteoretiske forståelse af psykisk lidelse

4 timer v/ Gry Kjærdsdam Telléus

Forelæsningerne giver en introduktion til den kognitive og adfærdsteoretiske forståelse af psykiske lidelser. Undervisningen vil have fokus på udviklingen af de teoretiske retninger inden for kognitiv adfærdsterapi (CBT), herunder de tre bølger, der har præget feltet. Gennem forelæsningen præsenteres konkrete eksempler på, hvordan disse teorier anvendes i forståelsen og behandlingen af forskellige psykiske lidelser. Der vil løbende blive inddraget eksempler fra klinisk praksis.

Litteratur:

- Blackwell, S. E., & Heidenreich, T. (2021). Cognitive behavior therapy at the crossroads. *International Journal of Cognitive Therapy*, 14(1), 1–22. [18 s.]

- Cuijpers, P., Karyotaki, E., Weitz, E., et al. (2016). The effects of psychotherapies for major depression in adults on remission, recovery and improvement: a meta-analysis. *Journal of Affective Disorders*, 202, 511–517. [7 s.]
- Fairburn, C. G., Cooper, Z., & Shafran, R. (2003). Cognitive behaviour therapy for eating disorders: a "transdiagnostic" theory and treatment. *Behaviour Research and Therapy*, 41(5), 509–528. [20 s.]
- Hayes, S. C., & Hofmann, S. G. (2021). "Third-wave" cognitive and behavioral therapies and the emergence of a process-based approach to intervention in psychiatry. *World Psychiatry*, 20(3), 363–375. [13 s.]
- Mayo-Wilson, E., Dias, S., Mavranetzouli, I., et al. (2014). Psychological and pharmacological interventions for social anxiety disorder in adults: a systematic review and network meta-analysis. *The Lancet Psychiatry*, 1(5), 368–376. [9 s.]
- Tchanturia, K., Harrison, A., Anastasiadou, D., & Treasure, J. (2024). Cognitive remediation therapy for patients with eating disorders. *Journal of Eating Disorders*, 12, Article 101. [8 s.]
- Waller, G., & Turner, H. (2016). Improving the quality of cognitive-behavioral therapy for eating disorders: The role of supervision. *Behaviour Research and Therapy*, 77, 1–6. [6 s.]

13. Forelæsning: Power Threat Meaning Framework (PTMF)

2 timer v /Cecilie Thøgersen

I 2018 publicerede the British Psychological Society's (BPS) Division of Clinical Psychology (DCP) the Power Threat Meaning Framework (PTMF). PTMF er en alternativ forståelsesramme til den gældende biomedicinske forståelse af psykisk lidelse. Målet er at give en holistisk ramme for at identificere mønstre i oprindelsen, oplevelserne og udtrykkene af følelsesmæssigt ubehag og problematisk adfærd. Denne forelæsning giver en introduktion til The Power Threat Meaning Framework som et bud på et alternativ til diagnostiske og biomedicinske sygdomsmodeller til forståelse af psykiske lidelser.

Litteratur:

- Johnstone, L., & Boyle, M. (2018). The Power Threat Meaning Framework: An Alternative Nondiagnostic Conceptual System. *Journal of Humanistic Psychology*. <https://doi.org/10.1177/0022167818793289> (tilgængelig via AUB: <https://journals-sagepub-com.zorac.aub.aau.dk/doi/pdf/10.1177/0022167818793289>) [18 s.]
- Read, J. & Harper, D. J. (2020): The Power Threat Meaning Framework: Addressing Adversity, Challenging Prejudice and Stigma, and Transforming Services, *Journal of Constructivist Psychology*, DOI: 10.1080/10720537.2020.1773356 [15 s.]
- Gallagher, O., Regan, E. E., & O'Reilly, G. (2024). The power threat meaning framework 5 years on – A scoping review of the emergent empirical literature. *The British Journal of Psychology*, 115(3), 555–576. <https://doi.org/10.1111/bjop.12702> [21 s.]

14+15 Forelæsning: Den narrative forståelse af psykisk lidelse

I denne forelæsning vil rette fokus på teori og forskning indenfor den narrative identitet og narrativitet. Vi vil først opnå en forståelse af, hvad den narrative identitet og tænkning går ud på. Dernæst vil vi fokusere på, hvordan den narrative identitet og narrativitet er karakteriseret hos mennesker med psykoapatiologi.

Litteratur:

Den narrative identitet og narrativitet:

- McAdams, D. P. (2020). Psychopathology and the self: Human actors, agents, and authors. *Journal of personality*, 88(1), 146-155. [9 s.]
- McAdams, D. P. (2011). Narrative identity. In *Handbook of identity theory and research* (pp. 99-115). New York, NY: Springer New York. [16 s.]
- Holmgreen, A.. (2013). Terapifortællinger. Dansk Psykologisk Forlag. Kap 1 (pp. 25-56) [31 s.] Kap 4 (pp. 127-148) [21 s.]

Narrativ identitet og psykopatologi:

- Adler, J. M. (2012). Living into the story: Agency and coherence in a longitudinal study of narrative identity development and mental health over the course of psychotherapy. *Journal of Personality and Social Psychology*, 102(2), 367–389. <https://doi.org/10.1037/a0025289> [22 s.]
- Lind, M., Sharp, C., & Dunlop, W. L. (2022). Why, how, and when to integrate narrative identity within dimensional approaches to personality disorders. *Journal of Personality Disorders*, 36(4), 377-398. [21 s.]
- Cowan, H. R., Mittal, V. A., & McAdams, D. P. (2021). Narrative identity in the psychosis spectrum: a systematic review and developmental model. *Clinical psychology review*, 88, 102067. [25 s.]
- Lind, M., Jørgensen, C. R., Heinskou, T., Simonsen, S., Bøye, R., & Thomsen, D. K. (2019). Patients with borderline personality disorder show increased agency in life stories after 12 months of psychotherapy. *Psychotherapy*, 56(2), 274-284. [10 s.]

Supplerende litteratur:

- Holmgreen, A. (2013). Terapi fortællinger. Dansk Psykologisk Forlag.

16. Forelæsning: Eksistentiel-fænomenologisk forståelse af psykisk lidelse (psykose)

2 timer v/ Casper Feilberg

Rosenfelds (1987) eksempler og psykologiske forståelse af mennesker med psykotiske lidelser sættes i samspil med en eksistentiel-fænomenologisk (Keller 2008) forståelse af psykose, med bl.a. en pointe om, at vores umiddelbare måde at opleve på ikke kan deles op i fantasi (psykose) og virkelighed, men rummer noget af begge dele samtidig. Dette fører til en almenpsykologisk diskussion af virkelighed og fantasi, og vores åbenhed for den andens psykiske liv og modtagelighed for andres projektioner. Det terapeutiske arbejde med menne-

sker med psykotiske lidelser er jf. Rosenfeld afhængig af en forståelse af projektiv identifikation og narcissisme, og vigtigheden af at arbejde med sig selv som menneske og terapeut (1987a+b). Afslutningsvist berøres derfor Rosenfelds teori om destruktiv narcissisme.

Anbefalet læserækkefølge: Rosenfeld (1987a), Keller (2008), Rosenfeld (1987b).

Litteratur:

- Keller, K. D. (2008). Phenomenological Understanding of Psychosis. *Journal of the Society for Existential Analysis*, 19.1. pp. 17-32 https://kdbk-aub.primo.exlibrisgroup.com/permalink/45KBDK_AUB/159qapk/cdi_gale_lrcgauss_A191100061 [12 s.]
- Rosenfeld, H. (1987a). *Impasse and Interpretation : Therapeutic and Anti-Therapeutic Factors in the Psychoanalytic Treatment of Psychotic, Borderline, and Neurotic Patients*, (Introduction, pp. 3-24), Taylor & Francis Group. https://kdbk-aub.primo.exlibrisgroup.com/permalink/45KBDK_AUB/n4l1aj/alma9920793026005762 [22 s.]
- Rosenfeld, H. (1987b). *Impasse and Interpretation : Therapeutic and Anti-Therapeutic Factors in the Psychoanalytic Treatment of Psychotic, Borderline, and Neurotic Patients*, (Chapter 6: Destructive narcissism and the death instinct, pp. 105-120, uddrag), Taylor & Francis Group https://kdbk-aub.primo.exlibrisgroup.com/permalink/45KBDK_AUB/n4l1aj/alma9920793026005762 [16 s.]

Supplerende litteratur

- Harder, S. & Rosenbaum, B. (2015). Contemporary Psychodynamic Approaches to Psychosis. In P. Luyten, L. Mayes, P. Fonagy, M. Target & S. J. Blatt, (Eds), *Handbook of Contemporary Psychodynamic Approaches to Psychopathology*, pp. 259-287. New York, NY: The Guilford Press.
- Keller, K.D. (2015). Terapeutisk socialitet i psykoanalysen. In: A. D. Sørensen og K. D. Keller (red.). *Psykoterapien og den eksistentielle erfaring. Eksistentiel-fænomenologiske perspektiver på psykoterapi*, side 213 - 250, Aalborg Universitetsforlag.

17+18. Forelæsning: Fællesfaktorprincippet i forståelse og behandling af psykisk lidelse

4 timer v/ Ole karkov Østergård

Til denne forelæsning vil vi udfordre de mere specifikke terapiretningers tilgang til at forstå og behandle psykisk lidelse ved at se på mennesket som et socialt væsen, hvor både psykisk lidelse og dets behandling altid er indlejret i en social kontekst og relation. Det vil vi gøre ved at diskutere Bruce Wampolds kontekstuelle model, der præsenteres som et alternativ til den traditionelle medicinske model, samt ved at præsentere fællesfaktorparadigmet. Der vil blive lagt særlig vægt på arbejdsalliancen og processen med reparation af alliancebrud, der anses for fælles faktorer, som har betydning for effekten af psykoterapi på tværs af de forskellige terapiretninger.

Anbefalet læserækkefølge: Wampold and Imel (2015), Bordin (1979), Eubanks et al., (2021), Muran et al. (2023), Norcross and Wampold (2019)

Litteratur:

- Bordin, E. S. (1979). The generalizability of the psychoanalytic concept of the working alliance. *Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 16, 252-260. **[9 s.]**
- Eubanks, C. F., Sergi, J., & Muran, J. C. (2021). Responsiveness to ruptures and repairs in psychotherapy. In J. C. Watson & H. Wiseman (Eds.), *The Responsive Psychotherapist: Attuning to Clients in the Moment* (pp. 83–104). American Psychological Association. **[21 s.]**
- Muran, J. C., Eubanks, F. C., Samstag, W. L. (2023). Introduction: Rupture in a Wicked and Wonderful World. In: *Rupture and Repair in Psychotherapy - A Critical Process for Change* (2023). Eubanks, F. C., Samstag, W. L. & Muran, J. C (Editors). American Psychological Association, pp. 3-20. **[17 s.]**
- Norcross, J. C., & Wampold, B. E. (2019). Relationships and Responsiveness in the Psychological Treatment of Trauma: The Tragedy of the APA Clinical Practice Guideline. *Psychotherapy*, 56, 391-399. **[9 s.]**
- Wampold, B. E., & Imel, Z. E. (2015). The Great Psychotherapy Debate: The Evidence for What Makes Psychotherapy Work (Second edition, chapter 2 and 3, pp. 37-81). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203582015>. **[44 s.]**

19. Forelæsning: Spørgetime og afsluttende evaluering

1 time v/ Majse Lind

Den afsluttende spørgetime har til formål at afklare uafklarede spørgsmål til eksamen og eksamensformen. Vi vil derudover evaluere kursusforløbet.

Samlet Pensum liste:

- Adler, J. M. (2012). Living into the story: Agency and coherence in a longitudinal study of narrative identity development and mental health over the course of psychotherapy. *Journal of Personality and Social Psychology*, 102(2), 367–389. <https://doi.org/10.1037/a0025289> **[22 s.]**
- Berlin, S (2010): Relation før metode, Akademisk forlag: København. s. 157-168 **[9 s.]**
- Bordin, E. S. (1979). The generalizability of the psychoanalytic concept of the working alliance. *Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 16, 252-260 **[9 s.]**
- Borsboom, D., Cramer, A. O. J., & Nolen-Hoeksema, S. (2013). Network Analysis: An Integrative Approach to the Structure of Psychopathology. *Annual Review of Clinical Psychology*, 9(1), 91–121. <https://doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-050212-185608> **[31 sider]**
- Blackwell, S. E., & Heidenreich, T. (2021). Cognitive behavior therapy at the crossroads. *International Journal of Cognitive Therapy*, 14(1), 1–22. <https://doi.org/10.1007/s41811-021-00104-y> **[18 s.]**
- Caccia, O. (1984). "Container and contained: Analysis of two ten year old boys". *Journal of Child Psychotherapy*, vol. 10. Pp. 57-69. **[13 s.]**

- Cowan, H. R., Mittal, V. A., & McAdams, D. P. (2021). Narrative identity in the psychosis spectrum: a systematic review and developmental model. *Clinical psychology review*, 88, 102067. [21 s.]
- Cuijpers, P., Karyotaki, E., Weitz, E., et al. (2016). The effects of psychotherapies for major depression in adults on remission, recovery and improvement: a meta-analysis. *Journal of Affective Disorders*, 202, 511–517. [7 s.]
- Dybdal, C. C. P. (2016) Afslutningstemaer i psykoterapi – fra barnets og terapeutens perspektiv. In Grünbaum, L. & Mortensen, K. V. (2016): *Psykodynamisk psykoterapi med børn og unge – Et område i udvikling* (Kapitel 9) pp. 179-195. København: Hans Reitzel. [17 s.]
- Eubanks, C. F., Sergi, J., & Muran, J. C. (2021). Responsiveness to ruptures and repairs in psychotherapy. In J. C. Watson & H. Wiseman (Eds.), *The Responsive Psychotherapist: Attuning to Clients in the Moment* (pp. 83–104). American Psychological Association. <https://www.jstor.org/stable/j.ctv1r4xcwf> [21 s.]
- Fonagy, P. & Target, M. (2003). Psychoanalytic Theories. Perspectives from Developmental Psychopathology, kap. 7, s. 137-165 [28 s.]
- Fairburn, C. G., Cooper, Z., & Shafran, R. (2003). Cognitive behaviour therapy for eating disorders: a "transdiagnostic" theory and treatment. *Behaviour Research and Therapy*, 41(5), 509–528. [20 s.]
- Freud, S. (1933). Forelæsning 31: Den psykiske personligheds bestanddele. s. 50-67 [17 s.]
- Fonagy, P., & Bateman, A. (2008). The development of borderline personality disorder—A mentalizing model. *Journal of personality disorders*, 22(1), 4-21. [17 s.]
- Gammelgaard, J. (2014). Klassisk psykoanalyse, ego-psykologi og selv-psykologi. I: Personlighedspsykologi – En grundbog om personlighed og subjektivitet (Køppe, S. & Dam-meyer, J., red.), s. 149-180. Kbh: Hans Reitzels Forlag. [28 s.]
- Hayes, S. C., & Hofmann, S. G. (2021). "Third-wave" cognitive and behavioral therapies and the emergence of a process-based approach to intervention in psychiatry. *World Psychiatry*, 20(3), 363–375. [13 s.]
- Holmgreen, A.. (2013). Terapifortællinger. Dansk Psykologisk Forlag. Kap 1 (pp. 25-56) [31 s.] Kap 4 (pp. 127-148) [21 s.] I alt = 52
- Johnstone, L., & Boyle, M. (2018). The Power Threat Meaning Framework: An Alternative Nondiagnostic Conceptual System. *Journal of Humanistic Psychology*. <https://doi.org/10.1177/0022167818793289> (tilgængelig via AUB: <https://journals-sagepub-com.zorac.aub.aau.dk/doi/pdf/10.1177/0022167818793289>) [18 s.]
- Keller, K. D. (2008). Phenomenological Understanding of Psychosis. *Journal of the Society for Existential Analysis*, 19.1. pp. 17-32. https://kjdk-aub.primo.exlibrisgroup.com/permalink/45KBDK_AUB/159qapk/cdi_gale_lrcgauss_A191100061 [12 s.]
- Kendler, K. S., Tabb, K., & Wright, J. (2022). The Emergence of Psychiatry: 1650–1850. *American Journal of Psychiatry*, 179(5), 329–335. S 6 <https://doi.org/10.1176/appi.ajp.21060614> [6 s.]
- Killingmo, B. (1984). Conflict and Deficit. Implications for technique. *International J. of PsychoAnal.*, vol. 70, nr. 65, s. 65-79 [14 s.]
- Kirmayer, L. J., & Ryder, A. G. (2016). Culture and psychopathology. *Current Opinion in Psychology*, 8, 143–148. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2015.10.020> [5 s.]

- Kotov, R., Krueger, R. F., Watson, D., Cicero, D. C., Conway, C. C., DeYoung, C. G., Eaton, N. R., Forbes, M. K., Hallquist, M. N., Latzman, R. D., Mullins-Sweatt, S. N., Ruggero, C. J., Simms, L. J., Waldman, I. D., Waszczuk, M. A., Wright, A. G. C., Cannon, T., & Widiger, T. (2021). The Hierarchical Taxonomy of Psychopathology (HiTOP): A Quantitative Nosology Based on Consensus of Evidence. *Annual Review of Clinical Psychology*, 17(1), 83–108. <https://doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-081219-093304>. [26 s.]
- Køppe, S. (1992). Det ubevidstes eksistens. *Psyke & Logos*, 184-200. [15 s.]
- Lemma, A. (2003). Introduction to the Practice of Psychoanalytic Psychotherapy, Psychoanalysis in the Twenty-First Century. p.1-14 i Introduction to the practice of psychoanalytic psychotherapy, 2nd ed. Chichester, England: Wiley. [14 s.] (Tilgængelig via AUB)
- Lind, M., Jørgensen, C. R., Heinskou, T., Simonsen, S., Bøye, R., & Thomsen, D. K. (2019). Patients with borderline personality disorder show increased agency in life stories after 12 months of psychotherapy. *Psychotherapy*, 56(2), 274-284. [10 s.]
- Lind, M., Sharp, C., & Dunlop, W. L. (2022). Why, how, and when to integrate narrative identity within dimensional approaches to personality disorders. *Journal of Personality Disorders*, 36(4), 377-398. [21 s.]
- Malan, H. D. (1979). Psychotherapy in Everyday Life. Side 1-4. I Individual Psychotherapy and the Science of Psychodynamics. Butterworth-Heinemann. 3 s
- Malan, H. D. (1979). Inner Mechanisms in Everyday Life. Side 5-15. I Individual Psychotherapy and the Science of Psychodynamics. Butterworth-Heinemann. [15 s. i alt]
- Mayo-Wilson, E., Dias, S., Mavranouzouli, I., et al. (2014). Psychological and pharmacological interventions for social anxiety disorder in adults: a systematic review and network meta-analysis. *The Lancet Psychiatry*, 1(5), 368–376. [9 s.]
- McAdams, D. P. (2020). Psychopathology and the self: Human actors, agents, and authors. *Journal of personality*, 88(1), 146-155. [9 s.]
- McAdams, D. P. (2011). Narrative identity. In *Handbook of identity theory and research* (pp. 99-115). New York, NY: Springer New York. [16 s.]
- Muran, J. C., Eubanks, F. C., Samstag, W. L. (2023). Introduction: Rupture in a Wicked and Wonderful World. In: Rupture and Repair in Psychotherapy - A Critical Process for Change (2023). Eubanks, F. C., Samstag, W. L. & Muran, J. C (Editors). American Psychological Association, pp. 3-20. <https://doi.org/10.1037/0000306-001> [17 s.]
- Norcross, J. C., & Wampold, B. E. (2019). Relationships and Responsiveness in the Psychological Treatment of Trauma: The Tragedy of the APA Clinical Practice Guideline. *Psychotherapy*, 56, 391-399. [9 s.]
- Parnas, J. (2015). Differential diagnosis and current polythetic classification. *World Psychiatry*, 14(3), 284–287. <https://doi.org/10.1002/wps.20239>. [3 s.]
- Read, J. & Harper, D. J. (2020): The Power Threat Meaning Framework: Addressing Adversity, Challenging Prejudice and Stigma, and Transforming Services, *Journal of Constructivist Psychology*, DOI: 10.1080/10720537.2020.1773356 [15 s.]
- Gallagher, O., Regan, E. E., & O'Reilly, G. (2024). The power threat meaning framework 5 years on – A scoping review of the emergent empirical literature. *The British Journal of Psychology*, 115(3), 555–576. <https://doi.org/10.1111/bjop.12702> [21 s.]
- Gómez-Carrillo, A., & Kirmayer, L. J. (2023). A cultural-ecosocial systems view for psychiatry. *Frontiers in Psychiatry*, 14, 1031390, pp.1-14. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2023.1031390> [14 s.]

- Grünbaum, L. & Mortensen, K. V. (2016): Psykodynamisk psykoterapi med børn og unge – En grundbog om teorier og arbejdsmetoder. (Kapitel 1: Psykodynamiske udviklingsteorier og forståelse af psykopatologi i barnealderen. København: Hans Reitzel **[17 s.]**
- Hougaard, E. (2004). Psykoterapi: teori og forskning. Kap 2 (side 48-72) **[24 s.]**
- McLaren, V., & Sharp, C. (2020). What is mentalizing?. Adolescent Suicide and Self-Injury: Mentalizing Theory and Treatment, 1-15. **[15 s.]**
- Luhrmann, T. M., Padmavati, R., Tharoor, H., & Osei, A. (2015). Differences in voice-hearing experiences of people with psychosis in the USA, India and Ghana: Interview-based study. The British Journal of Psychiatry, 206(1), 41–44.
<https://doi.org/10.1192/bjp.bp.113.139048> **[3 s.]**
- Luyten, P., Campbell, C., Allison, E., & Fonagy, P. (2020). The mentalizing approach to psychopathology: State of the art and future directions. Annual review of clinical psychology, 16(1), 297-325. **[28 s.]**
- Mielcke, Jytte (2008): Børneklinsk undersøgelse og behandling – med fokus på legen som projektiv metode. Pædagogisk psykologisk tidsskrift. Forlaget skolepsykologi, 45. Nr. 1-2, 2008 pp. 53-65. **[13 s.]**
- Rose, N. (2018). Our Psychiatric Future. Polity. Kapitel 1, pp.1-24 **[23 s.]**
- Rose, N. (2018). Our Psychiatric Future. Polity. Kapitel 3, pp.41-67 **[26 s.]**
- Rosenfeld, H. (1987a). *Impasse and Interpretation : Therapeutic and Anti-Therapeutic Factors in the Psychoanalytic Treatment of Psychotic, Borderline, and Neurotic Patients*, (Introduction, pp. 3-24), Taylor & Francis Group **[22 s.]**
- Rosenfeld, H. (1987b). *Impasse and Interpretation : Therapeutic and Anti-Therapeutic Factors in the Psychoanalytic Treatment of Psychotic, Borderline, and Neurotic Patients*, (Chapter 6: Destructive narcissism and the death instinct, pp. 105-120, uddrag), Taylor & Francis Group. https://kdbk-aub.primo.exlibrisgroup.com/permalink/45KBDK_AUB/n411aj/alma9920793026005762 **[16 s.]**
- Simonsen, E., & Møhl, B. (red.) (2024). *Grundbog i psykiatri*. Hans Reitzels Forlag. Kap 1 s. 25-49 **[24 s.]**
- Simonsen, E. (2024). Psykiatrisk Klassifikation. I Simonsen, E. & Møhl, B. (Eds.), *Grundbog i Psykiatri* (pp. 189-208). Hans Reitzels Forlag, København. ISBN: 978-87-02-31888-3. **[20 s.]**
- Stein, D. J., Nielsen, K., Hartford, A., Gagné-Julien, A.-M., Glackin, S., Friston, K., Maj, M., Zachar, P., & Aftab, A. (2024). Philosophy of psychiatry: Theoretical advances and clinical implications. World Psychiatry, 23(2), 215–232.
<https://doi.org/10.1002/wps.21194> **[17 s.]**
- Stern, D (2006): Spædbarnets interpersonelle verden. Hans Reitzels Forlag. s 68-76 + 85-104 **[29 s.]**
- Symington, N. (1986). Insight and Emotion in Psychoanalysis. Side 25-37. I The Analytic Experience. **[12 s.]**
- Symington, N. (1983.) The analyst's act of freedom as agent of therapeutic change. International Review of Psycho-Analysis. 10(3):283-291. **[9 s.]**
- Tchanturia, K., Harrison, A., Anastasiadou, D., & Treasure, J. (2024). Cognitive remediation therapy for patients with eating disorders. Journal of Eating Disorders, 12, Article 101. <https://doi.org/10.1186/s40337-024-01101-0> **[8 s.]**

- Waller, G., & Turner, H. (2016). Improving the quality of cognitive-behavioral therapy for eating disorders: The role of supervision. *Behaviour Research and Therapy*, 77, 1–6. **[6 s.]**
- Wampold, B. E., & Imel, Z. E. (2015). *The Great Psychotherapy Debate: The Evidence for What Makes Psychotherapy Work* (Second edition, chapter 2 and 3, pp. 37-81). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203582015> **[44 s.]**
- Winnicott, D.W. (1960). Ego distortion in terms of true and false self. In: *The maturational processes and the facilitating environment* (1865/1996) (pp. 140- 152). International Universities Press, Inc. **[12 s.]**

Sider i alt 989